

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	2
CZĘŚĆ I.....	4
DIAGNOZA POWIATU GORZOWSKIEGO	4
I. OPIS POWIATU GORZOWSKIEGO	4
II. CHARAKTERYSTYKA MEZOREGIONÓW W NAWIĄZANIU DO OBSZARU POWIATU	5
III. ZASOBY PRZYRODY POWIATU GORZOWSKIEGO	6
IV. DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA.....	11
1. INFRASTRUKTURA DROGOWA.....	11
2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA	13
3. SZLAKI WODNE	24
4. ŚCIEŻKI ROWEROWE	28
V. KRAJOBRAZ KULTUROWY	31
VI. GENEZA KSZTAŁTOWANIA SIĘ ADMINISTRACJI NA TERENIE POWIATU GORZOWSKIEGO	34
VII. CHARAKTERYSTYKA POWIATU NA TLE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO	38
VIII. CHARAKTERYSTYKA GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD POWIATU	49
IX. POWIAT GORZOWSKI – ANALIZA SWOT.....	67
CZĘŚĆ II	71
KIERUNKI ROZWOJU POWIATU GORZOWSKIEGO.....	71
I. ANALIZY PRZEPROWADZONEJ ANKIETY	71
II. WIZJA POWIATU GORZOWSKIEGO W 2020 ROKU	76
III. PRIORYTETY W ROZWOJU POWIATU GORZOWSKIEGO DO 2020 ROKU	77
IV. PROMOCJA POWIATU.....	115
V. WSPÓLPRACA POWIATU GORZOWSKIEGO Z POWIATAMI PARTNERSKIMI.....	116
VI. PODSUMOWANIE	118

WSTĘP

W świetle ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, przez powiat należy rozumieć lokalną wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium. Lokalną wspólnotę samorządową tworzą mieszkańcy powiatu. Powiat jako drugi stopień administracji samorządowej, wykonuje zadania publiczne określone przez ustawodawcę w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Zakres zadań publicznych wykonywanych przez powiat został określony w ustawie o samorządzie powiatowym. Nadzór nad działalnością powiatu w zakresie wykonywania zadań publicznych sprawuje Prezes Rady Ministrów, wojewoda oraz regionalna izba obrachunkowa w zakresie spraw finansowych. Skuteczne wykonywanie zadań publicznych jest uwarunkowane programowaniem, biorąc pod uwagę aspekt czasu oraz rozwój powiatu w poszczególnych obszarach funkcjonowania.

Wymienione założenie spełnia Strategia Zrównoważonego Rozwoju dla Powiatu Gorzowskiego z horyzontem czasowym do 2020 roku. Strategia odpowiada na główne problemy i potrzeby powiatu.

Dokument został opracowany w dwóch etapach. Pierwszy etap stanowiło, jako punkt wyjścia dokonanie charakterystyki społeczno-gospodarczej (diagnozy) Powiatu Gorzowskiego oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych wśród mieszkańców powiatu. Polegały one na wypełnieniu ankiety umieszczonej na stronie internetowej Powiatu Gorzowskiego oraz na stronach gmin wchodzących w jego skład. Dodatkowo zostały przeprowadzone wywiady pogłębione ze wskazanymi pracownikami Starostwa Powiatowego. Wymienione konsultacje pozwoliły na określenie preferencji społeczności lokalnej co do kierunków rozwoju Powiatu Gorzowskiego. Przeprowadzono także konsultacje z następującymi instytucjami : Urzędem Ochrony Zabytków w Zielonej Górze –Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim, Lubuskim Muzeum im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim, Muzeum Twierdzy Kostrzyn, Europejskim Ugrupowaniem Interesów Gospodarczych, Zachodnią Izbą Przemysłowo-Handlową oraz przedstawicielami poszczególnych gmin wchodzących w skład Powiatu Gorzowskiego.

Z kolei drugi etap polegał na dokonaniu analizy SWOT oraz wytyczeniu priorytetów Powiatu Gorzowskiego do 2020 roku. Następnie zostały w ramach priorytetów wskazane główne cele i określone działania za pomocą, których cele te mogą być osiągnięte

w przedziale czasowym do 2020 roku. Podstawowym warunkiem skutecznego wdrożenia strategii jest wzajemna i uzupełniająca się współpraca na poziomie lokalnym.

Wybierając i programując główne priorytety strategii oraz cele, które powinny być osiągnięte w ramach poszczególnych priorytetów, uwzględniono następujące dokumenty planistyczne: Strategię Europa 2020, Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Aktualizację Strategii Województwa Lubuskiego do 2020 roku, Lubuską Regionalną Strategię Innowacji 2010-2015 oraz strategię poszczególnych gmin wchodzących w skład Powiatu Gorzowskiego. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Gorzowskiego z horyzontem czasowym do 2020 roku jest spójna z wymienionymi dokumentami.

Założono, że realizacja strategii zostanie oparta na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, której definicja została rozwinięta w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska. Oznacza ona taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

CZĘŚĆ I

DIAGNOZA POWIATU GORZOWSKIEGO

I. OPIS POWIATU GORZOWSKIEGO

Położenie i regionalizacja Powiatu Gorzowskiego.

Gminy należące do Powiatu Gorzowskiego są położone w większości w obrębie dwu makroregionów – Pojezierza Południowopomorskiego i Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Mezoregiony, które dokładniej opisują lokalizację na Pojezierzu - Równina Gorzowska, a na obszarze Pradoliny głównie Kotlina Gorzowska oraz część Kotliny Freienwalde obejmująca tereny położone na północ od Kostrzyna. Część gminy Deszczno - okolice Jeziora Glinik - należą do makroregionu Pojezierze Lubuskie, mezoregionu Pojezierze Łagowskie.

Rzeźba terenu w nawiązaniu do obszaru Powiatu

Krajobraz ziem wchodzących w skład Powiatu Gorzowskiego został ukształtowany przez lądolód skandynawski około 10-12 tysięcy lat temu w stadium pomorskim, pod koniec plejstocenu. Najbardziej charakterystyczne formy morfologiczne dla terenów polodowcowych to doliny rzeczne, jeziora, wzniesienia morenowe (powstające z materiału skalnego transportowanego lub osadzonego przez lądolód albo lodowiec) i równiny sandrowe, których źródłem są żwiry i piaski topniejącego lądolodu, a tworzące się podczas regresji lub postępu lądolodu na jego przedpolu.

Okres, który nastąpił po cofnięciu się lodowca i trwający do dzisiejszego dnia nazwany jest holocenem. Pierwotne formy geomorfologiczne, pozostawione przez lodowiec uległy w ciągu 10 tysięcy lat znacznym przemianom. Te przeobrażenia dokonywały się w wyniku zmian klimatu, a w ostatnim okresie głównie wskutek działalności człowieka. Przebiegające procesy erozji i akumulacji wywoływały z jednej strony rozmywanie moren, a z drugiej tworzenie nowych osadów aluwialnych i deluwialnych. Doniosłą rolę w kształtowaniu współczesnego środowiska przyrodniczego odegrała szata roślinna, przede wszystkim lasów i zbiorników wodnych, a w ostatnim okresie historycznym gospodarka człowieka. W wyniku

tych przeobrażeń krajobraz pojezierzy stanowi kompleks form okresu plejstoceniowego, uzupełniony przez utwory holoceniowe.

II. CHARAKTERYSTYKA MEZOREGIONÓW W NAWIĄZANIU DO OBSZARU POWIATU

Równina Gorzowska

Rozległy mezoregion między Pojezierzem Myśliborskim a pradoliną Warty. Jego zachodnią granicą jest Odra, a wschodnią zlewnia rzeki Santocznej. Jest to obszar przedpola ciągów moren czołowych, pokrytych w większości sandrami, gdzie główną rzeką jest Myśla. Elementem tutejszego krajobrazu są lasy, przeważnie bory sosnowe, tworzące nad Odrą i Wartą zwarte, duże kompleksy. Największy obszar wschodniej części Równiny Gorzowskiej zajmuje Puszcza Gorzowska, a w niej Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy z kilkoma rezerwatami przyrody, między innymi „Dębina”, „Wilanów” i „Rzeka Przyłęczek” w granicach Gminy Kłodawa.

Kotlina Gorzowska

Fragment makroregionu Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej tworzy rozległą, unikalną w skali światowej formę wklęsłą, która na tym obszarze oddziela pojezierza południowopomorskie od regionu lubuskiego i wielkopolskiego. W pomorskiej fazie ostatniego zlodowacenia, odpływały tędy na zachód wody topniejącego lodowca. Kotlina Gorzowska powstała z połączenia dolin Warty i Noteci, jest największym odcinkiem Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Kotlina składa się z dwóch części: wschodniej od Czarnkowa po Santok oraz zachodniej - od ujścia Noteci, wzdłuż Warty, aż do jej ujścia do Odry. Zachodnia część niegdyś była silnie zabagniona, obecnie są tu niskie terasy zalewowe. Po lewej stronie ujścia Warty do Odry powstał rezerwat faunistyczny „Słońsk”, obecnie oba brzegi są chronione jako Park Narodowy „Ujście Warty”.

Kotlina Freienwalde

Mezoregion graniczny, obejmujący zachodnią część Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, położony w Niemczech i częściowo w Polsce. Kotlina rozciąga się od Kostrzyna do Bad Freienwalde na północnym zachodzie, dawniej była pradoliną (w czasie

regresji lodowca), później została wykorzystywana przez wody Odry. Część obszaru między Czelinem a Siekierkami porośnięta jest Lasami Mieszkowickimi.

Pojezierze Łagowskie

Pojezierze Łagowskie to część Pojezierza Lubuskiego położona między Kotliną Gorzowską a Pradoliną Warciańsko-Odrzańską (na południu) oraz między Lubuskim Przełomem Odry i Równiną Torzymską, a Bruzdą Zbąszyńską (na wschodzie). Geomorfologia jak i rzeźba tego regionu jest bardzo urozmaicona. Są tu wysokie wzniesienia, rynny jeziorne i rozległe równiny sandrowe. Na odpowiednich stanowiskach spotykamy dorodne lasy bukowe.

III. ZASOBY PRZYRODY POWIATU GORZOWSKIEGO

Park Narodowy „Ujście Warty”

Został utworzony w 2001 roku, zajmuje powierzchnię 8074 ha. Chroni się tu siedliska łąkowe zapewniające ptakom miejsca lęgowe i odpoczynek w czasie migracji oraz zimowania. Przez Park przepływają dwie rzeki: Postomia i Warta, która dzieli obszar na część północną i południową. Część północna, leżąca w granicach powiatu gorzowskiego, oddzielona jest od Warty wałem przeciwpowodziowym i charakteryzuje się stabilnymi warunkami hydrologicznymi. Woda gruntowa pochodzi z opadów atmosferycznych i odprowadzana jest do Warty za pośrednictwem sieci kanałów.

Obserwacje ptaków w Parku można prowadzić przez cały rok. Zaczynając od wiosennych toków i lęgów, letniego pierzenia gęgaw, łabędzi i kaczek, później koncentracji niektórych gatunków przed odlotem na zimowiska (liczba żurawi może wynosić wtedy nawet 5 tysięcy osobników). Jesienią można zobaczyć liczne migrujące gatunki, a zimą mają tu miejsce koncentracje m.in. bielika, można wtedy obserwować nawet do 60 osobników.

W sumie na terenie Parku zaobserwowano ponad 250 gatunków ptaków, z czego ponad 170 to gatunki lęgowe. Teren wymaga ochrony czynnej - zapobieganie zarastaniu przez drzewa i krzewy.

Park Krajobrazowy „Ujście Warty”

Park powstał w 1996 roku, obecnie zajmuje powierzchnię 20.532,46 ha. Celem utworzenia jest zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych. W krajobrazie dominują

tutaj rozległe pola, podmokłe łąki, stoki i krawędzie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Teren ten jest niejako uzupełnieniem siedlisk wodnych Parku Narodowego.

Obszar Parku Krajobrazowego „Ujście Warty” został włączony do Europejskiej Sieci Obszarów Przyrodniczo Cennych – „Natura 2000”. Celem Programu jest ochrona wybranych gatunków i cennych przyrodniczo siedlisk w oparciu o obowiązujące dyrektywy. Jest to jeden z największych projektów zjednoczonej Europy, polegający na stworzeniu wielkiego, europejskiego systemu obszarów chronionych. W powiecie gorzowskim znajduje się część Parku leżąca na północ od Warty.

Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy

Utworzono go w 1991 roku, obejmuje powierzchnię 23.982,91 ha, a wraz z otuliną około 55.000 ha. Celem jest ochrona Puszczy Gorzowskiej porastającej pofałdowany sandr powstały dzięki wodom topniejącego lodowca. Największy udział w strukturze krajobrazu posiadają bory i lasy mieszane o drzewostanach dębowych, bukowych i sosnowych. W powiecie gorzowskim znajduje się południowa część Parku. Jest to teren szczególnie malowniczy dzięki rzeczkom: Santoczna, Pełcz i Kłodawka oraz rynnowym jeziorom Mrowino, Lubie i Chłop.

Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Jezioro Wielkie”

Chroni zróżnicowane gatunkowo kompleksy leśne, głównie buczyny, dębiny i bory oraz dolinę rzeki Witny i kilka atrakcyjnych turystycznie jezior. Jedno z nich, Jezioro Wielkie, poza walorami estetycznymi wyróżnia się właściwościami wody umożliwiającymi występowanie siei, ryby spokrewnionej z łososiem.

Projektuje się utworzenie tu rezerwatu „Jezioro Dzikie” obejmującego silnie zakwaszone zbiorniki dystroficzne ze specyficzną fauną i florą. Dzięki ścieżce edukacyjnej przygotowanej przez Nadleśnictwo Bogdaniec południowa część Zespołu jest przyjazna turystycznie.

Rezerwat Morenowy Las (wcześniej Bogdaniec I)

Powierzchnia rezerwatu to 21,05 ha, został utworzony w celu zachowania ze względów dydaktycznych i naukowych wzorcowych zespołów leśnych : zachodniopomorskiego grądu grabowego z przytulią leśną w runie, buczyny pomorskiej i lasu bukowo- dębowego. Wyjątkowo dorodne na tym terenie graby osiągają wysokość dębów. Runo leśne wymienionych zespołów jest charakterystyczne dla lasów liściastych.

Rezerwat Bogdanieckie Grądy (wcześniej Bogdaniec II)

Powierzchnia rezerwatu wynosi 39,94 ha. Na tym terenie występują okazałe drzewa o rzadko spotykanym gonnym pokroju. Wśród nich wyróżniają się rosnące w skupisku okazałe dęby szypułkowe (dorastają do 30 metrów, a ugałęzione są dopiero na wysokości 20 metrów) i w ich sąsiedztwie graby. Podszyt tworzy grab.

Rezerwat „Bogdaniec III”

Rezerwat ma powierzchnię 11,23 ha, został utworzony w celu ochrony lasu grądowego z domieszką buków porastającego liczne jary i wąwozy o stromych zboczach. Przez rezerwat przebiegają szlaki: turystyczny (czerwony) i edukacyjny przygotowany przez Nadleśnictwo Bogdaniec. Znajduje się tu również drewniana wieża widokowa.

Rezerwat „Cisy Bogdanieckie”

Jest to rezerwat krajobrazowo-leśny chroniący dużą populację cisów (2056 egzemplarzy), rozwijających się w lesie bukowo-sosnowym w wieku do 130 lat. Chroniony obszar ma powierzchnię 21,24 ha. Najprawdopodobniej populacja powstała w sposób naturalny z nasion kilku cisów rosnących na terenie pobliskiego, nieistniejącego już dworku.

Rezerwat „Santockie Zakole”

Jest to rezerwat krajobrazowo-ornitologiczny o powierzchni 455,84 ha położony w Dolinie Warty w okolicach wczesnośredniowiecznego grodziska w Santoku. Zaobserwowano tutaj 121 gatunków lęgowych ptaków. Dodatkowo wielką atrakcją przyrodniczą są liczne dęby szypułkowe, uznane za pomniki przyrody, będące pozostałością po dawnym lesie lęgowym.

Rezerwat „Rzeka Przylęczek”

Jest to leśny rezerwat faunistyczny o powierzchni 35,02 ha, chroniący odcinek rzeki Przylęczek będącej miejscem tarła i dorastania głowaczy białopłetwych i pstrągów potokowych. Woda rzeczki ma I klasę czystości (wg badań WIOŚ w Gorzowie). Dodatkowo ochronie podlega ponad 130 letni las bukowo-sosnowy.

Rezerwat „Wilanów”

Jest to rezerwat krajobrazowo-leśny o powierzchni 67,16 ha. Chroni naturalny fragment łąki zachodniopomorskiej (dominujące dęby i buki) z domieszką sosny i modrzewi. Niektóre pojedyncze dęby osiągają wiek powyżej 300 lat, a buki i sosny 170 lat i spełniają wymagania stawiane pomnikom przyrody.

Rezerwat „Dębina”

Jest to rezerwat leśny o powierzchni 12,18 ha powołany w celu ochrony łąki środkowoeuropejskiej (z dębami, grabami, sosnami, lipami i bukami), na terenie którego stwierdzono 68 gatunków roślin naczyniowych i ponad 50 gatunków porostów nadrzewnych. Szczególnie cenne są stanowiska rzadkich chronionych owadów: jelonka rogacza i koziroga dębosza.

Rezerwat „Bagno Chłopiny”

Jest to rezerwat torfowiskowy o charakterze ściśłym i łącznej powierzchni 118,99 ha. Należy do Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000”. Rezerwat powołano w celu ochrony torfowiska mszarnego, porastającego rozległą łąką pojezierną. Można tu spotkać 10 gatunków storczyków i wiele innych rzadkich kwasolubnych roślin. W związku z obniżaniem się poziomu wód gruntowych ekosystemowi grozi zagłada.

Rezerwat „Zdroiskie Buki”

Jest to rezerwat leśny o powierzchni 46,34 ha powołany w celu ochrony naturalnego lasu mieszanego z przewagą buków (z domieszką grabów i dębów) osiagającego wiek do 200 lat. Drzewostan porasta głęboko wcięte zbocza rzeczki Santocznej tworzącej liczne zakola. Obszar rezerwatu stanowi pas po obu stronach rzeki o łącznej długości około 5 km i szerokości od 50 do 400 metrów.

Park wiejski w Dąbroszynie

Park został założony w połowie XVIII wieku w stylu angielskim. W wieku XIX podzielono go na górny (na stoku pradoliny Warty) i dolny (przy pałacu). Spotkamy tu bardzo atrakcyjny drzewostan: soforę japońską, bozodrzew, sosnę czarną, buk odmiany zwisającej, platany klonolistne, dąb kolumnowy i wiele innych ciekawych gatunków i odmian. Przed pałacem rośnie pomnikowy okaz miłorzębu dwuklapowego o obwodzie około 450 cm.

Park wiejski w Sosnach

Park założono w XIX wieku w stylu angielskim, powierzchnia wynosi około 31 ha. Park porasta okazały drzewostan bukowy (drzewa do 410 cm obwodu) i dębowy oraz wiele odmian gatunków drzew iglastych pochodzących z Azji i Ameryki Północnej. Od strony południowej pałacu znajduje się parkowa polana, schodząca tarasowo do jeziora w ramach parku krajobrazowego. Do pałacu prowadzi aleja kasztanowców.

Pomniki przyrody powiatu gorzowskiego

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej. Na terenie powiatu występują **283 drzewa będące pomnikami**, należące do wielu gatunków. Najciekawsze pomniki przyrody w powiecie gorzowskim:

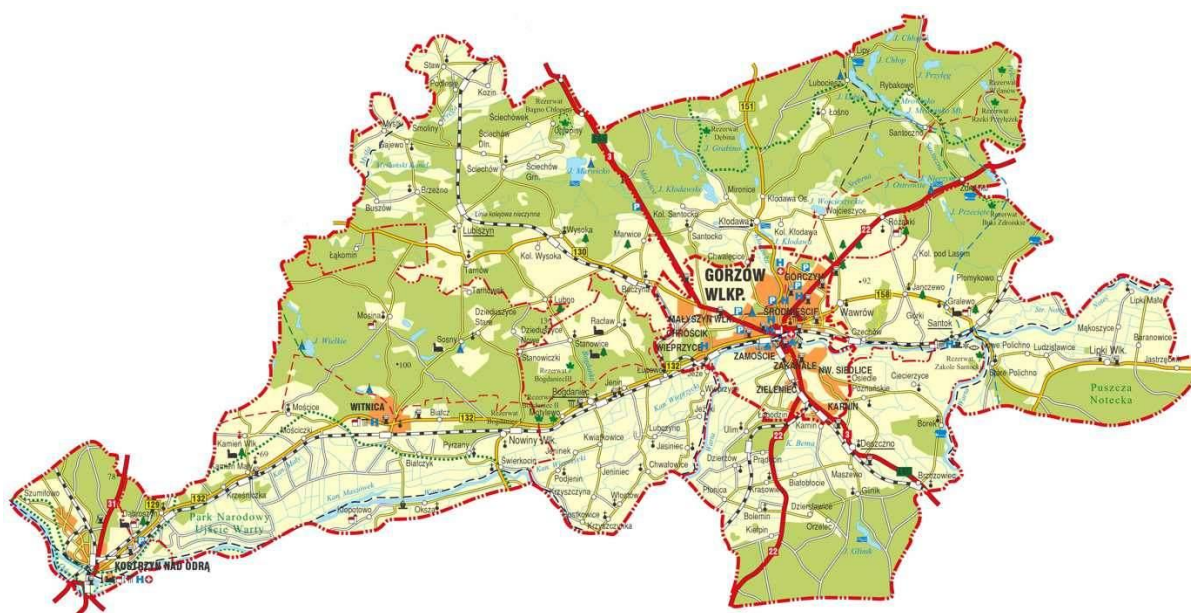
- buk zwyczajny, najokazalszy rośnie we wsi Sosny, ma około 650 cm obwodu
- dąb bezszypułkowy, najokazalszy rośnie w rezerwacie „Wilanów”, ma około 620 cm obwodu, wiek około 360 lat
- dęby szypułkowe, najokazalsze w Kiełpinie i Lipkach Małych, mają po około 690 cm obwodu i około 420 lat
- wiąz szypułkowy, najokazalszy rośnie w Witnicy, ma około 580 cm obwodu
- sosna pospolita, najdorodniejsza rośnie w nadleśnictwie Wysoka k/Marwic, ma około 220 cm obwodu i około 200 lat
- robinia akacjowa, najokazalsza rośnie koło Lubiszyna, obwód około 400 cm, wiek około 200 lat
- lipa drobnolistna, najokazalsza w Kamieniu Małym, około 652 cm obwodu
- platan klonolistny, największy w parku w Janczewie, obwód około 460 cm
- klon jawor, najokazalszy w Wilanowie, około 462 cm obwodu
- żywotnik olbrzymi, trzy pomnikowe drzewa rosną w Wilanowie, obwody około od 190 do 290 cm
- kasztanowiec zwyczajny, Różanki

Wśród wymienionych pomnikowych drzew są gatunki rodzime (buk, dwa gatunki dębów, wiąz, sosna, lipa i klon), pochodzące z innych kontynentów (robinia, żywotnik) oraz stref klimatycznych (kasztanowiec).

IV. DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

1. Infrastruktura drogowa

Sieć drogowa powiatu gorzowskiego jest stosunkowo gęsta i równomiernie rozmieszczona. Drogi krajowe przebiegają z północy na południe (Świnoujście - Gorzów Wielkopolski- Praga), jak i z zachodu na wschód (Kostrzyn - Gorzów Wielkopolski- Gdańsk). Drogi wojewódzkie w powiecie gorzowskim są dość gęsto rozmieszczone. Układ komunikacyjny dróg powiatowych zapewnia niezbędne połączenia pomiędzy miastami będącymi siedzibami powiatów z siedzibami gmin oraz połączenia pomiędzy nimi. Uzupełnia je sieć dróg gminnych. Całkowita długość dróg powiatowych wynosi 415 km.

Mapa połączeń drogowych, kolejowych i rzecznych na terenie Powiatu Gorzowskiego

Poprawa stanu dróg jest widoczna głównie na drogach krajowych i wojewódzkich, znacznie mniejsza w przypadku dróg powiatowych oraz gminnych. Stan dróg powiatowych jest niezadowolający. Podstawowymi mankamentami w 90% dróg są nienormatywne szerokości i nośności nawierzchni, zły stan techniczny poboczy, brak właściwego odwodnienia, miejsca zmniejszające sprawność i bezpieczeństwo ruchu (nienormatywne łuki powodujące ograniczoną widoczność na skrzyżowaniach - zbyt mały trójkąt widoczności -

może prowadzić do powstania wypadków). Stan techniczny dróg powiatowych kwalifikuje je do natychmiastowego remontu podstawowego. Stan mostów na drogach powiatowych jest co najwyżej dostateczny. Sytuacja ta podyktowała ujęcie w dokumentach strategicznych Powiatu Gorzowskiego, m.in. Planie Rozwoju Lokalnego wiele zadań dotyczących przebudowy dróg powiatowych. Podjęcie tych inwestycji przy zaangażowaniu środków powiatu oraz samorządów szczebla gminnego i przy wsparciu finansowym ze strony Unii Europejskiej jest niezbędne również z uwagi na bardzo szybki wzrost liczby samochodów użytkowanych przez mieszkańców Powiatu Gorzowskiego.

Lp.	Kategoria drogi	Polska	Województwo lubuskie	Powiat Gorzowski
1.	Drogi krajowe	18 520 km	809 km	96 km
2.	Drogi wojewódzkie	28 537 km	1 597 km	
3.	Drogi powiatowe	126 924 km	4 258 km	415 km
4.	Drogi gminne	209 333 km	6 614 km	
	RAZEM	383 313 km	13 278 km	

Tabela. Zestawienie długości dróg.

Sieć drogową na terenie województwa lubuskiego jest stosunkowo gęsta i równomiernie rozmieszczona. O poziomie funkcjonalności sieci oraz o standardzie obsługi województwa siecią drogową, świadczą dwa parametry: dostępność oraz osiągalność komunikacyjna poszczególnych obszarów. Parametr dostępności wyrażony jest gęstością dróg o twardej nawierzchni, przypadającą na 100 km² powierzchni i 1000 mieszkańców. W województwie lubuskim wynosi on 57,1 km/100 km² i 6,46 km/1000 mieszkańców. Średni wskaźnik krajowy gęstości dróg, wynosi 80,7 km/100 km². Najwyższy wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej, występuje w powiatach: gorzowskim, zielonogórskim, nowosolskim i żarskim, a najniższy w powiatach: międzyrzeckim i sulęcińskim.

Osiągalność komunikacyjna jest wyrażona średnim czasem dojazdu do miast, będących siedzibami administracji rządowej i władz samorządowych województwa

- Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry z obszaru województwa w funkcji odległości i możliwości przepustowych odcinków dróg.

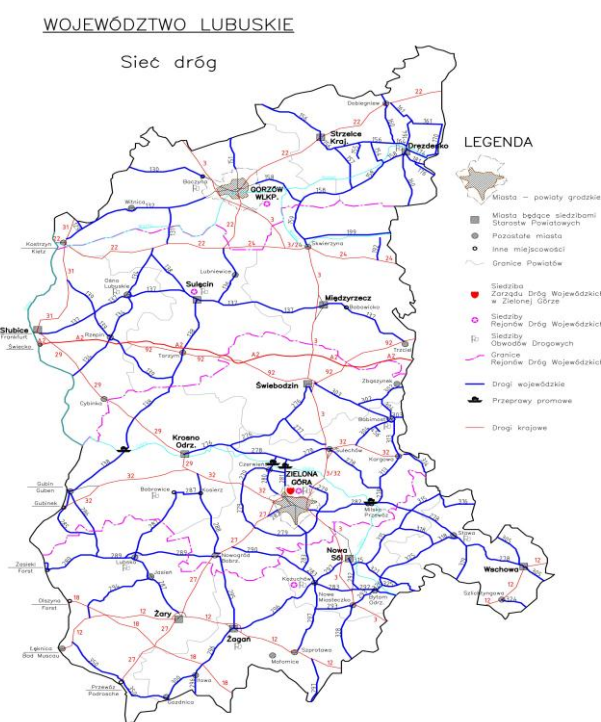
Obecnie w zasięgu dojazdu do:

- Gorzowa Wlkp. w czasie 60 min znajduje się 35% mieszkańców województwa, a w czasie 120 min - 75% mieszkańców,

- Zielonej Góry w czasie 60 min znajduje się 65% mieszkańców, a w czasie do 120 min - 90% mieszkańców.

Na ogólną długość dróg wojewódzkich wynoszącą 1597 km, wszystkie posiadają nawierzchnię przystosowaną do przenoszenia obciążeń 80 KN/oś pojazdu (brak jest do obciążeń 100 KN/oś).

Na obszarze Powiatu Gorzowskiego znajdują się odcinki następujących dróg: drogi ekspresowej S3 (23 km), dróg krajowych DK3, DK22, DK 31 (95,9 km), w dróg wojewódzkich 129, 130, 131, 132, 151, 158. Szczegółowy przebieg dróg krajowych i wojewódzkich Województwa lubuskiego przedstawia rysunek nr 2.

Sieć dróg krajowych i wojewódzkich Województwa lubuskiego.

2. Infrastruktura kolejowa

Na obszarze Powiatu Gorzowskiego znajdują się czynne odcinki następujących linii kolejowych:

C-E 59 Międzyzlesie – Wrocław – Głogów – Zielona Góra – Kostrzyn nad Odrą - Szczecin, o długości 492 km, stanowi odgańlenie dla ruchu towarowego od linii E 59 Wrocław – Poznań – Szczecin przeznaczonej dla ruchu pasażerskiego. Linia C-E 59 jest elementem ciągu transportowego biegnącego z Malmö – Ystad do Ostravy. Stanowi połączenie Skandynawii z Europą Środkowo-Wschodnią,

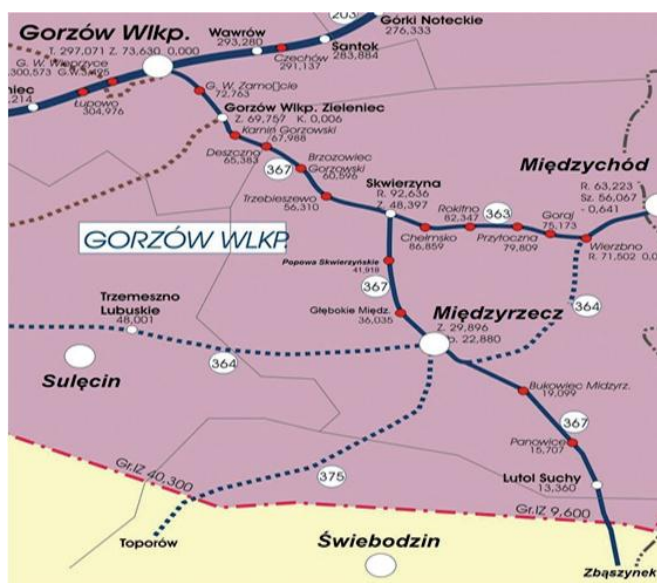
Linia kolejowa nr 203 – łącząca stację Tczew ze stacją Kostrzyn nad Odrą. Linia ta jest częścią strategicznie ważnej do 1945 roku magistrali kolejowej, łączącej Berlin ze stolicą Prus Wschodnich – Królewcem (tzw. Ostbahn),

Przebieg linii kolejowej nr 203 na obszarze Powiatu gorzowskiego

Źródło: Lubuski Regionalny Program Operacyjny

Linia kolejowa nr 367 – łącząca stację Zbąszynek ze stacją Gorzów Wielkopolski.

Rysunek.

Przebieg linii kolejowej nr 367

Źródło: Lubuski Regionalny Program Operacyjny

PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. dążą do zwiększenia wydajności sterowania ruchem kolejowym i bezpieczeństwa użytkowania torowisk. Zmieniona konstrukcja i geometria torowiska pozwoli na utrzymanie większej stabilności i wytrzymałości. Dzięki temu znacznie zwiększy się prędkość pociągów (pociągi osobowe będą osiągać 160 km/h, a pociągi towarowe – 120 km/h), co wydatnie skróci czas podróży na całej trasie oraz umożliwi kursowanie pociągów o długości nawet do 750 m.

Prace modernizacyjne obejmą nie tylko same torowiska, ale także powiązaną z nimi infrastrukturę, tj. remonty stacji, wiaduktów drogowych i kolejowych, tuneli oraz montaż specjalistycznych elektronicznych urządzeń sterowania ruchem kolejowym. Zmniejszy się także ilość przejazdów tradycyjnych ze szlabanami, na rzecz bezpieczniejszych przejazdów dwupoziomowych. Pozostałe przejazdy zostaną wyposażone w „nadzór wizualny” i nowoczesną sygnalizację. Perony zostaną przebudowane w taki sposób, aby wyeliminować wszelkie niedogodności architektoniczne związane z przemieszczaniem osób o ograniczonej sprawności ruchowej.

Ogromną korzyścią ekologiczną będzie zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne. Wiąże się to z redukcją emisji zanieczyszczeń do powietrza i wód, ograniczeniem hałasu poprzez wykorzystanie ekranów dźwiękochłonnych oraz zmniejszeniem śmiertelności zwierząt. Na całej długości trasy zostaną zastosowane specjalne siatki ochronne oraz inne rozwiązania umożliwiające zwierzyńie bezpieczne przekraczanie torów kolejowych, np. poprzez odrębne tunele. Równocześnie linia kolejowa zostanie dostosowana do sąsiadujących obszarów związanych z programem Natura 2000, tak aby kursowanie pociągów według nowych standardów nie zakłócało życia obszarów chronionych.

Modernizacja Linii Kolejowej nr 203 Tczew – Kostrzyn na odcinku Tczew – Kostrzyn (od km 297,000 do km 343,453) w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego

Zakres prac objął:

- kompleksową wymianę nawierzchni – 3,124 km,
 - wymianę podkładów – 10,484 km,
 - wymianę 9 rozjazdów,
 - modernizację 3 obiektów inżynierskich,
 - modernizację 3 peronów,
 - modernizację 2 wiat peronowych,
 - montaż 6 wiat przystankowych i jednej windy osobowej,
 - modernizację oświetlenia stacji – 5 szt. i przystanków osobowych – 3 szt.
- oraz przejazdów kolejowych – 8 szt,

- zabudowę urządzeń samoczynnej sygnalizacji przejazdowej- 8 kompletów,
- modernizację nawierzchni przejazdów kolejowych – 2 szt.

Główne efekty modernizacji:

- podniesienie prędkości dla szynobusów do 120 km/h,
- poprawa komfortu podróżowania,
- dostosowanie infrastruktury kolejowej dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- skrócenie czasu podróży.

Modernizacja Linii Kolejowej nr 367 Zbąszynek – Gorzów Wielkopolskiego w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego

Zakres prac obejmuje:

- kompleksową wymianę nawierzchni – 11,400 km,
- wymianę podkładów – 2,126 km,
- modernizację 1 obiektu inżynierskiego,
- montaż 11 wiat przystankowych i 3 wind przyporęczowych,
- modernizację oświetlenia stacji – 4 szt. i przystanków osobowych – 9 szt. oraz przejazdów kolejowych – 4 szt.,
- zabudowę urządzeń blokady liniowej.

Główne efekty modernizacji:

- zwiększenie zdolności przepustowej,
- dostosowanie infrastruktury kolejowej dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- skrócenie czasu podróży,
- podniesienie prędkości dla szynobusów do 100 km/h,
- poprawa komfortu podróżowania.

Połączenie transgraniczne

W okresie po II wojnie światowej Odra i Nysa stały się granicą pomiędzy dwoma państwami, tworząc nowe uwarunkowania. Pomimo tego, że w socjalistycznym systemie gospodarki NRD i PRL kolej odgrywała stosunkowo dużą rolę w przewozach towarów i osób,

to nie mogła jednak w warunkach centralnego planowania nawiązać do czasów świetności rozwoju kolei. Nie zawsze najważniejsze były efektywne rozwiązania ekonomiczne, a często decydowały względy polityczne. Inwestycje w infrastrukturę kolejową były ze względu na socjalistyczną gospodarkę niedoborów w obu krajach możliwe tylko warunkowo.

Polityczne przemiany w Polsce na koniec lat 70. doprowadziły nawet do zamknięcia granic z NRD. Normalny „mały ruch graniczny” między mieszkańcami regionów po obu stronach Odry zanikał. Dodatkowo opuszczały region mobilne, dobrze wykształcone grupy ludności. Skutki przemian demograficznych (niewielka liczba urodzin, starzenie się społeczeństw, brak wykwalifikowanych pracowników) są wszechobecne po obu stronach granicy. Region przygraniczny stawał się coraz bardziej obszarem tranzytowym. Z takimi trendami nie chcieli się pogodzić przedstawiciele życia gospodarczego, politycznego i administracji w regionie. Szczególnie na obszarach słabo zurbanizowanych i o niskiej gęstości zaludnienia, jakim jawi się polsko-niemieckie pogranicze wzdłuż Odry i Nysy, powodzenie gospodarki i mieszkańców zależy od sprawnych i nowoczesnych arterii komunikacyjnych. Pomimo znacznego uproszczenia warunków współpracy transgranicznej od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i strefy Schengen oraz istniejących wszechstronnych kontaktów i partnerstw pomiędzy pojedynczymi gminami przy linii kolejowej, zaangażowane osoby, instytucje i podmioty gospodarcze uznały, że konieczne stało się wypracowanie nowych struktur współpracy. Tylko, jeżeli uda się oprócz gmin i powiatów włączyć do współpracy przedstawicieli organów państwowych i spółek kolejowych oraz podmioty gospodarcze, może zostać osiągnięty cel rewitalizacji linii kolejowej Berlin-Gorzów-Piła oraz przełamany status „obszaru tranzytowego”.

W czerwcu 2006 r. zostało w związku z powyższym utworzone europejskie ugrupowanie interesów gospodarczych Linia Kolejowa Berlin-Gorzów (IGOB EUIG), którego wspólnym celem jest rewitalizacja tej linii kolejowej. Członkami EUIG są polskie i niemieckie podmioty gospodarcze i instytucjonalne. Są to nie tylko powiaty i prawie wszystkie gminy wzdłuż linii kolejowej, ale również zaangażowane polskie i niemieckie państwowe spółki kolejowe, prywatna Niederbarnimer Eisenbahn (NEB), Związek Komunikacyjny Berlina i Brandenburgii (VBB), port lotniczy Berlin Brandenburg International (BBI) oraz różne podmioty gospodarcze, które wspierają ten cel poprzez swoje członkostwo kooperacyjne.

Zestaw trakcyjny Niederbarnimer Eisenbahn (NEB)

W ramach projektu SPF w programie Interreg III A zostały sformułowane cele rozwojowe transgranicznej współpracy w ramach IGOB EUIG na lata 2008-2014 oraz ustalono odpowiednie struktury robocze. Łącznie utworzono 10 grup roboczych, które zajmują się realizacją pojedynczych celów rozwojowych.

Wynikiem pracy IGOB EUIG są już różne osiągnięcia. Udało się np. doprowadzić do tego, że zespoły trakcyjne NEB dojeżdżają do dworca w Kostrzynie nad Odrą a czasy przesiadek [skomunikowanie pociągów] zostały istotnie zoptymalizowane. Pomiędzy Berlinem a Gorzowem można jeździć na wspólnym bilecie, który obowiązuje również na komunikację miejską w obu miastach. Dzięki działaniom IGOB EUIG udało się zapobiec demontażowi drugiego toru po niemieckiej stronie, co pozwoliło zachować dotychczasową przepustowość linii. Linia ta skupia również po polskiej stronie uwagę znacznie silniej niż było to wcześniej, dzięki czemu zostały przyznane środki na modernizację linii do prędkości 120 km/h. Modernizację linii Kostrzyn nad Odrą-Krzyż zakończono w roku 2012.

W ramach badań dotyczących rozwoju otoczenia wybranych dworców (oddanie przebudowanego otoczenia dworca Rehfelde nastąpiło w czerwcu 2006 r. a w Münchebergu 2012 r.) pokazało, że wzdłuż linii pomiędzy Hoppegarten a Drezdenkiem istnieje zarówno po niemieckiej jak i polskiej stronie znacząca oferta turystyczna, która może zostać powiązana w sieć przy wykorzystaniu połączeń kolejowych na tej linii. Na północ i południe od linii

kolejowej znajduje się masa mniejszych i większych atrakcji turystycznych, również takich, które zostały w ostatnich wybudowane lub zrewitalizowane dzięki środkom unijnym.

Skład pociągu Berlin-Warszawa-Express na trasie Berlin - Kostrzyn

Atrakcyjne tereny przyciągają do regionu turystów. Turystyka rowerowa wykazuje wzrost w dużym stopniu dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze. Na przykład dalekobieżny międzynarodowy szlak rowerowy R1 wielokrotnie przecina linię kolejową Berlin-Kostrzyn nad Odrą -Gorzów-Krzyż. Szlak pieszy E11, szlak rowerowy Odra-Nysa, Droga św. Jakuba, ścieżka rowerowa trasą kolei Oderbruchbahn również stykają się lub przecinają tę linię kolejową. Odra i Warta oferują bardzo dobre warunki dla turystyki wodnej. Celem jest, aby turyści nie przyjeżdżali samochodami osobowymi, ale ekologicznym środkiem transportu jakim jest kolej, i tutaj przesiadali się na rower lub do kajaka. Można to osiągnąć poprzez podniesienie atrakcyjności podróżowania koleją ogółem (lepszą infrastrukturą kolejową, wygodne pociągi, krótkie czasy przejazdu, zrewitalizowane dworce i atrakcyjnie przebudowane place przydworcowe) oraz sieciowe powiązanie różnych ofert.

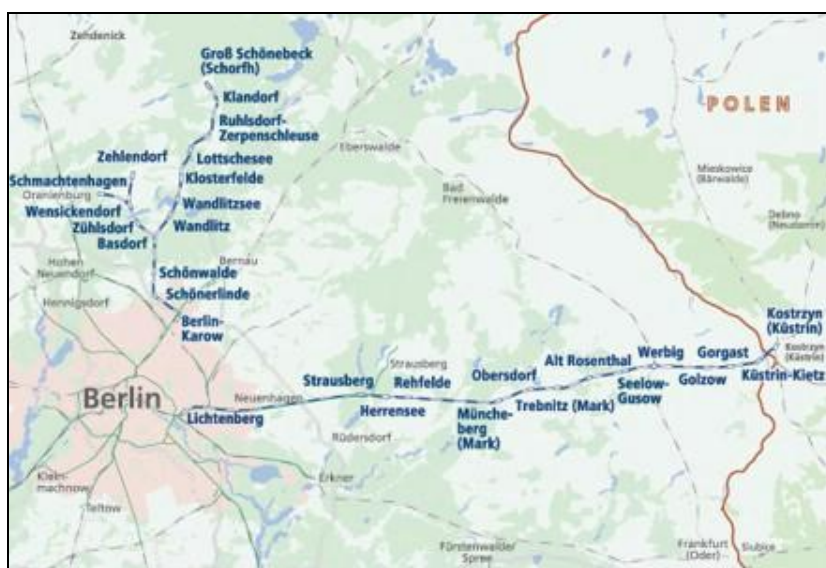
Poprzez zainstalowanie transgranicznego, jednolitego turystycznego systemu oznakowania i informacji wzdłuż linii kolejowej między Hoppegarten a Dreuzdenkiem oferty będą jeszcze lepiej dostępne, powiązane między sobą ponadgranicznie i spopularyzowane.

Tablice informacyjne w bezpośrednim otoczeniu dworca będą witać gości i dostarczać ważne informacje o historii Królewsko-Pruskiej Kolei Wschodniej, danym dworcu, o celach turystycznych oraz szlakach rowerowych i pieszych w danych miejscowościach.

Drogowskazy będą podawać kierunek i odległość, co pozwoli turystom zorientować się również bez planu. Jednolity system wizualny zwiększa rozpoznawalność i ułatwia orientację. Podróżny będzie widział, że znajduje się przy tej samej linii kolejowej, dawnej Ostbahn.

Jednolity system wizualny wspomaga proces budowy tożsamości wzdłuż łączącej linii kolejowej poprzez przedstawienie wspólnych historycznych elementów. Opisy będą sporządzone w językach polskim, niemieckim i angielskim, pozwalających na powszechne zrozumienie przedstawionych treści.

Ponieważ linia kolejowa dawnej Ostbahn (LK 213) sięga dużo dalej poza granice euroregionu, istnieje zamiar wypracowania w dalszych latach europejskiego korytarza modelowego aż do Piły. Projekt TILS jest tym samym jednym z elementów całościowej strategii oraz różnorodnych działań mających na celu rewitalizację linii kolejowej z Berlina przez Kostrzyn nad Odrą i Gorzów jako ważnej arterii w euroregionie Pro Europa Viadrina oraz sieciowe powiązanie poszczególnych miejscowości na polsko-niemieckim pograniczu.

Sieć połączeń kolei Niederbarnimer Eisenbahn (NEB)

Powiat Märkisch-Oderland i Powiat Gorzowski oraz wybrane polskie i niemieckie gminy leżące wzdłuż linii kolejowej z Berlina przez Kostrzyn do Krzyża (na odcinku między Hoppegarten a Drezdenkiem), dawna historyczna Królewsko-Pruska Kolej Wschodnia Ostbahn, zamierzają stworzyć ponadgraniczny, jednolity turystyczny system oznakowania i informacji w bezpośrednim otoczeniu dworców kolejowych.

System oznakowania i informacji ma się składać z różnych steli i tablic informacyjnych, prezentujących w formie tekstów, zdjęć i map historię linii kolejowej oraz istniejące w pobliżu atrakcje i charakterystyczne elementy danej gminy i regionu (najważniejsze cele turystyczne w pobliżu danego dworca).

Przykładowe miejsce postoju rowerów przy dworcu kolejowym

Mapki danego terenu oraz tablice informacyjne przy poszczególnych atrakcjach wybranych miast i gmin będą uzupełniać informacje dla podróżnych, gości i turystów. Dla ułatwienia orientacji podróżnych, gości i turystów ustawione zostaną jednakowe w formie drogowskazy informujące o celach i odległościach do nich. Wszystkie teksty na stelach i tablicach informacyjnych będą w języku polskim, niemieckim i angielskim, co zapewni wszystkim gościom/użytkownikom (w tym w szczególności z drugiej strony granicy) dostępność informacji również bez korzystania z przewodnika władającego językiem gości.

Projekt obejmuje:

- wspólne opracowanie jednolitego corporate design (systemu identyfikacji wizualnej) systemu turystycznego oznakowania i informacji,
- opracowanie koncepcji rozlokowania poszczególnych elementów przy łącznie 16 polskich i 15 niemieckich dworcach oraz w dalszych miejscach w 2 wybranych niemieckich gminach,

- opracowanie treści poszczególnych elementów systemu oznakowania i informacji na podstawie ich lokalizacji oraz celów w danej lokalizacji,
- opracowanie graficzne, wykonanie i instalacja poszczególnych elementów ponadgranicznego, jednolitego turystycznego systemu oznakowania i informacji przy dworcach oraz w wybranych gminach wzdłuż linii kolejowej Berlin-Kostrzyn nad Odrą - Krzyż.

Przykładowa tablica informacyjna na dworcu kolejowym

Celami głównymi są:

- Poprawa stanu transgranicznej infrastruktury turystycznej
- Zwiększenie atrakcyjności ekologicznego środka transportu jaką jest kolej
- Podniesienie turystycznej atrakcyjności wspólnego regionu pogranicza
- Wsparcie rozwoju transgranicznych regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich
- Opracowanie i nadanie formy systemowi oznakowania i informacji w pasie wokół linii kolejowej z Berlina przez Kostrzyn nad Odrą i Gorzów (z informacjami o turystycznych atrakcjach, szlakach i celach)
- Zwiększenie liczby korzystających z ofert turystycznych w europejskim korytarzu modelowym
- Ułatwienie orientacji dla gości i turystów
- Powiązanie w sieć ze szlakami rowerowymi, pieszymi i wodnymi
- Zwiększenie liczby podróżnych na kolei

- Stworzenie warunków powstawania produktów turystycznych pod hasłem „Ostbahn-Kolej Wschodnia” obejmujących promocję atrakcji turystycznych
- Nawiązanie do dziedzictwa kulturowego i wzmocnienie ponadgranicznej regionalnej tożsamości mieszkańców
- Zwiększenie popularności i rozpoznawalności Kolei Wschodniej i regionu
- Powstawanie nowych i umocnienie istniejących partnerstw

Kolej wschodnia 2025 –wizja na przyszłość

IGOB-Wspólnota Interesów Gospodarczych Linia Kolejowa Berlin-Gorzów EUIG angażuje się, począwszy od roku 2006, wraz ze swoimi członkami założycielami, kooperantami i sympatykami na rzecz wzrostu znaczenia linii kolejowej - Kolei Wschodnia, która posiada bardzo bogatą tradycję, tak aby stała się ona osią rozwoju regionu przez który przebiega. Podstawą ku temu było opracowanie wspólnie ze wszystkimi decydentami koncepcji rozwoju – do roku 2014 – a następnie „programu eksploatacji” z horyzontem czasowym do roku 2025.

1. Począwszy od roku 2010 na odcinku linii kolejowej od Berlina do Piły powstał Region Europejskiego Modelowego Korytarza Transportowego wraz ze strukturą Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT). Region ten wpisuje się bez żadnych przeszkód jako „stegholder” (subprojekt) w europejski projekt realizowany w obszarze zagospodarowania przestrzennego - „SoNorA”.

Pierwsze pomysły dotyczące rewitalizacji tej linii do Kaliningradu trafiły na podatny grunt. Polsko-niemiecko-rosyjska grupa robocza dostała od swoich rządów zadanie opracowania koncepcji tej rewitalizacji, którą wspiera także Komisja Europejska.

2. Infrastruktura została zmodernizowana i dostosowana do prędkości 120 km/h. Pociągi towarowe mogą poruszać się na tym odcinku z prędkością 80 km/h. Ilość pociągów kursujących na tej linii kolejowej po obu stronach granicy jest dopasowana do siebie. Budowa tzw. „zakrętu południowego” w punkcie skrzyżowania Kolei Wschodniej z Północną w miejscowości Werbig pozwala na efektywne poprowadzenie pociągów towarowych do terminala przeładunkowego kontenerów we Frankfurcie nad Odrą i była także uzasadniona ekonomicznie ze względu na przypadki awarii na trasie Berlin-Warszawa. Istnieje jednolity system bezpieczeństwa pociągów i jednolita sygnalizacja. Personel w pociągach porozumiewa

się po polsku i niemiecku. Informacje w pociągach i na dworcach jak również w restauracjach, muzeach i innych miejscach są w języku niemiecki/polskim/angielskim bądź też polskim/niemieckim/angielskim.

3. Połączenie Kolei Wschodniej z innymi liniami w Berlinie odbywa się na dworcu „Ostkreuz” na górnym poziomie, tak że ok. 1.000 pasażerów, którzy codziennie dojeżdżają do jednego z największych lotnisk im. „Willy Brandta” mają tylko jedną przesiadkę i tym samym docierają do niego bardzo krótką trasą.

4. Na linii tej realizowane są bezpośrednie połączenia, które odbywają się nowoczesnymi pociągami z ponad 300 miejscami dla pasażerów w takcie codziennym na każdym dworcu i przystanku. Ponownie kursują trzy pary pociągów dalekobieżnych pomiędzy Berlinem a Kaliningradem/Gdańskiem/Warszawą jak również expres regionalny RE 300 pomiędzy Berlinem a liczącą 450 tys. mieszkańców Bydgoszczą (Bromberg). O wzrost znaczenia gospodarczego linii kolejowej dba, kursujących na niej codziennie, 40 pociągów towarowych. Powstały niewielkie przeładunkowe terminale kontenerowe w Gorgast, Kostrzynie nad Odrą, Witnicy i Gorzowie Wlkp., które cieszą się pełnym obłożeniem. Wykorzystywane są nowoczesne technologie transportowe

5. Powiaty, miasta i gminy, koleje, przedsiębiorcy sektora transportu kolejowego i inne podmioty stworzyły wspólną polsko-niemiecką strukturę dla wspólnego marketingu produktów, które w świadomy sposób oferują swoim klientom.

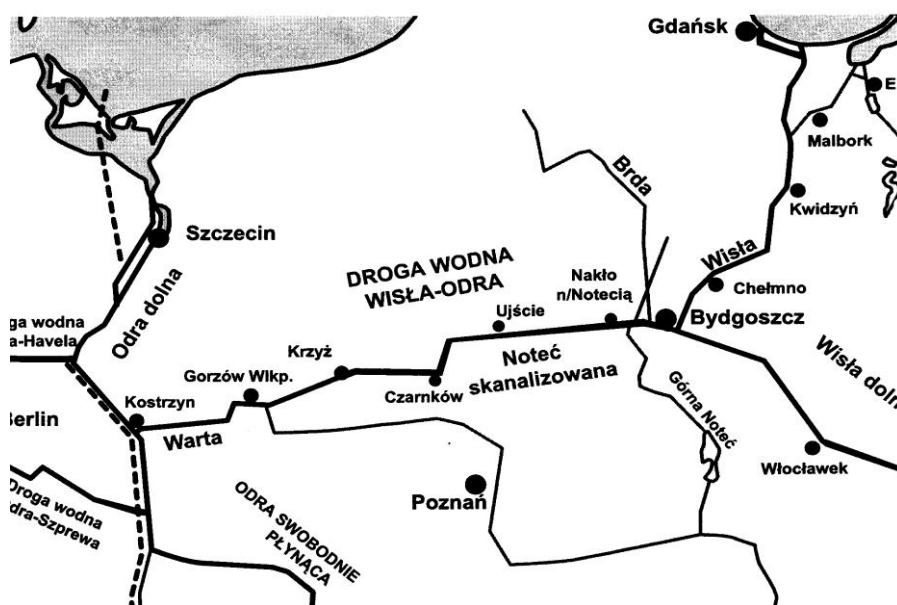
Wspólne struktury działają także na rzecz utrzymania odpowiedniego stanu technicznego i eksploatacji tej linii. Są zamierzenia dotyczące stworzenia polsko-niemieckiej spółki, która zajęłaby się eksploatacją majątku i infrastruktury należącej do DB AG i PKP SA.

3. Szlaki wodne

Żegluga Śródlądowa w Polsce opiera się na rzekach Odra i Warta. Największy ruch statków odbywa się między Szczecinem i portami Zachodniej Europy. W ostatnich latach ruch statków między Szczecinem i portami usytuowanymi w dole rzeki Wisły był niewielki. Połączenia śródlądowe pozwalają na dotarcie do rosyjskiego portu Kaliningrad leżącego na Zalewie Wiślanym

W ramach konwencji AGN (Umowa o głównych śródlądowych drogach wodnych znaczenia międzynarodowego) z 1996 roku, której Polska jako jedyny kraj europejski nie podpisała, przez terytorium naszego kraju przechodzą trzy międzynarodowe drogi wodne:

- E-30 – łącząca Morze Bałtyckie z Dunajem w Bratysławie (na terytorium polskim – Odra od Szczecina do granicy państwa),
- E-40 – połączenie Morza Bałtyckiego z Dnieprem poprzez Wisłę od Gdańska do Warszawy i Bug do Brześcia,
- E-70 – łącząca Holandię z Rosją i Łotwą poprzez Odrę od Kanału Odra-Hawela do ujścia Warty, drogę wodną Odra-Wisła (Warta, Noteć, Kanał Bydgoski) oraz Wisłę i Nogat lub Szkarpawę do Elbląga (*przebiega przez Powiat Gorzowski na odcinku Kostrzyn-Santok – 68 km*).

Droga wodna Odra-Wisła.

Drogi wodne o międzynarodowym znaczeniu oznaczone są literą E i numerami 2, 4 i 6 cyfrowymi. Tworzą one sieć rzek, kanałów i dróg morskich, które obejmują 37 krajów i prowadzą do portów wybrzeża Oceanu Atlantyckiego, Morza Północnego, Morza Czarnego i Morza Kaspijskiego.

Droga E-70 Berlin-Kostrzyn n/O-Bydgoszcz-Zalew Wiślany-Kaliningrad łączy Europę Zachodnią przez berliński węzeł dróg wodnych śródlądowych i przez północną Polskę z rejonem Kaliningradu i dalej z systemem drogi wodnej Niemna. Prowadzi od kanału Havela-Odra do śluzy Hohensaaten dolnym odcinkiem Odry przez Kostrzyn n/O

(50 km drogą wodną E-30), następnie drogą wodną Warty i Noteci do Kanału Bydgoskiego, rzeką Brdą i odcinkiem dolnej Wisły (114 kilometrami drogi wodnej dolnej Wisły E-40) przez Nogat na Zalew Wiślany i do Kaliningradu.

Droga wodna Odra–Wisła ma długość 296 km i składa się z pięciu odcinków:
Warta (długość 68 km) – od ujścia do Odry do ujścia Noteci w Santoku,
Notec swobodnie płynąca (długość 50 km) – od ujścia do Warty do śluzy w Krzyżu,
Notec skanalizowana (długość 137 km) – od śluzy w Krzyżu do Kanału Bydgoskiego,
Kanał Bydgoski (długość 13 km) – łączący Brdę z Notecią,
Brda skanalizowana (długość 14 km) – od Kanału Bydgoskiego do Wisły.

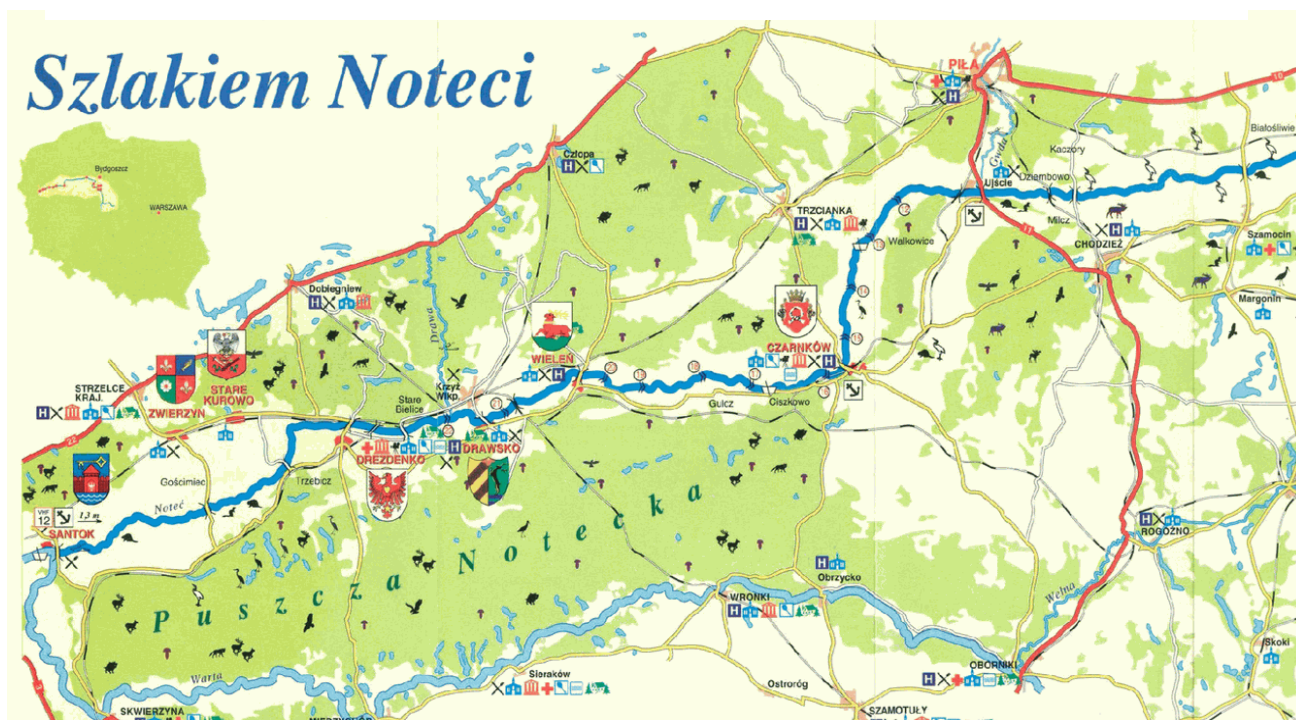
Dolna Warta od ujścia Noteci w Santoku stanowi ostatni odcinek drogi wodnej Odra-Wisła. Posiada odrębny kilometraż, który rozpoczyna się przy ujściu do Odry w kilometrze 617,6 rzeki Odry i rośnie w górę rzeki. Ujście Noteci znajduje się w kilometrze 68,2 Warty. Warunki nawigacyjne na Warcie znacznie się różnią od Noteci. Warta zasilona wodami Noteci ma szersze koryto i większe głębokości.

Szerokość koryta rzeki wynosi ok. 100 metrów, szerokość trasy regulacyjnej między główkami ostróg odpowiednio 90 metrów, a szerokość szlaku żeglownego - 70 metrów. Rzeka jest uregulowana na całej długości przy pomocy ostróg faszynadowo -kamiennych. Jest również obwałowana wałami przeciwpowodziowymi na obydwu brzegach i na całej długości. W kilometrze 15 lewobrzeżny wał oddala się prostopadle od rzeki, pozostawiając Dolinę Słońską jako polder zalewowy przy wysokich stanach wody, a także stanowiącą rezerwat ptactwa wodnego. Ujściowy odcinek Warty uzależniony jest od stanów wody w Odrze. Podczas wysokich wezbrań na Odrze część jej wód wpływa na Wartę i zalewa polder Słoński. W roku 1997, gdy wystąpiła na Odrze tzw. powódź stulecia i polder był wypełniony, wpływ wód odrzańskich obserwowano w okolicach Świerkocina.

Głębokość szlaku żeglownego zależna jest zasadniczo od stanu wody, choć pewien niewielki wpływ ma zbiornik retencyjny w Jeziorsku. Przy średnich stanach wody wynosi powyżej 150 cm. Warta jest oznakowana w dolnym odcinku znakami brzegowymi wskazującymi położenie szlaku żeglownego w korycie rzeki. Przeszkody podwodne oznakowane są znakami pływającymi.

Z rzeką krzyżują się dwa przewozy międzybrzegowe dolnolinowe: w Santoku (km. 67,70) i w Kłopotowie (km. 22,30), a także 7 mostów stałych wieloprzęsłowych: w Kostrzynie nad Odrą - km.1,78 i 2,25 kolejowe, oraz w km.2.45 drogowy, w Świerkocinie

- km.28,50 drogowy, w Gorzowie Wlkp. - km. 55.75 kolejowy, km. 56.35 drogowy i km. 57,35 drogowy. Najniższy z nich jest most drogowy w Gorzowie Wlkp. (km.56,35), a jego minimalna wysokość wynosi 3,30 m. przy stanie najwyższej wody żeglownej (NWŻ) równej 500 cm na wodowskazie w Gorzowie Wlkp. Przejście żeglowne pod mostami są oznakowane.

Szlak Noteci.

Ważniejsze porty, przystanie i stocznie w Powiecie Gorzowski:

Na Odrze w miejscowości Kostrzyn n/O - port Żegluga Bydgoskiej SA (km. 1,50), basen jachtowy na lewym brzegu rzeki w km. 2,40 z zapleczem socjalno-bytowym, do wykorzystania za zgodą właściciela, nabrzeże miejskie ogólnodostępne, na prawym brzegu rzeki w km. 2,35 oraz nabrzeże Okręgowej Dyrekcji Gospodarki Wodnej w km.4,00 postój za zgodą administracji wodnej.

Na Noteci w miejscowości Santok (Powiat Gorzowski) powstała w ostatnich latach nowa przystań do cumowania statków i łodzi turystycznych z zapleczem sanitarnym. Poza tym nie ma na Noteci innych równie dobrze przystosowanych miejsc.

4. Ścieżki rowerowe

Powiat Gorzowski z licznymi walorami przyrody jest doskonałym miejscem dla tworzenia atrakcyjnych szlaków rowerowych. Na terenie regionu przygotowano setki kilometrów ścieżek dla turystów o różnym zaawansowaniu kondycji fizycznej. Wiele miejscowości na Ziemi Lubuskiej realizuje programy, które mają na celu poprawę jakości sieci lokalnych tras rowerowych, liczącej w chwili obecnej, łącznie z planowanymi, ponad 1000 km. Perspektywy rozwoju ścieżek rowerowych powinny uwzględnić fakt, że już wytyczone szlaki rowerowe oraz nowo planowane powinny być uzupełnieniem i rozwinięciem dwóch ważnych szlaków międzynarodowych po niemieckiej stronie Euroregionu Pro Europa Viadrina: Europejskiego Szlaku Rowerowego R1 oraz Szlaku Rowerowego Odra-Nysa.

Europejski Szlak Rowerowy R1

Szlak ten wiedzie z Bologne nad Kanalem La Manche we Francji, przez Holandię, Belgię, Niemcy, Polskę i dalej przez Kaliningrad do Sankt Petersburga [por. Rysunek 1.]. W województwie lubuskim szlak wiedzie przez miejscowości: Kostrzyn, Ośno Lubuskie, Sulęcín, Lubniewice, Międzyrzecz, Drezdenko.

Europejski Szlak Rowerowy R1

Szlak rowerowy Odra-Nysa

Szlak rowerowy Odra-Nysa posiada długość przeszło 591 kilometrów i rozciąga się od Gór Izerskich do Morza Bałtyckiego, prowadzi przez miasta o bogatej przeszłości i europejskiej przyszłości. Linia Odra-Nysa jest również państwową granicą pomiędzy Niemcami i Polską. W przeszłości była to „żelazna kurtyna“, dla turystów nie do pokonania. Teraz stanowi ona przyjazną, łączącą oba narody, granicę. Turyści odwiedzający ten region, mają wiele okazji do spojrzenia "na drugą stronę" i szukania okazji do nawiązania kontaktów z sąsiadami.

Wymienione międzynarodowe trasy rowerowe mają przyczynić się do rozwoju aktywności turystycznej na pograniczu polsko-niemieckim. Nawiązujące do nich trasy rowerowe na terenie Powiatu Gorzowskiego powinny pogodzić potrzeby turystów, środowiska naturalnego i lokalnych społeczności rozwijających polsko-niemiecką współpracę.

Działania:

1. Budowa ścieżki rowerowej w gminach Powiatu Gorzowskiego jako elementu sieci szlaków rowerowych po obu stronach granicy w ramach projektu: Budowa transgranicznej ścieżki rowerowej Kietz – Kostrzyn nad Odrą – Barlinek.

Projekt pt. „Budowa transgranicznej ścieżki rowerowej Kietz – Kostrzyn nad Odrą – Barlinek” zakłada wybudowanie na terenie Powiatu Gorzowskiego pięciu odcinków ścieżek rowerowych o łącznej długości 4,8 km oraz 10 stojaków na rowery, tablic informacyjnych z mapami. Planowane odcinki są częścią, a zarazem pierwszym etapem do powstania szlaku rowerowego przyrodniczo-historycznego Küstrin Kietz –Barlinek o długości ok. 90km, który niewątpliwie przyczyni się do uatrakcyjnienia infrastruktury turystycznej na obszarze transgranicznym. Potwierdza to fakt, iż szlak ten połączy się z dwoma ważnymi szlakami międzynarodowymi: Europejskim Szlakiem Rowerowym R1 oraz Szlakiem rowerowym Odra – Nysa. Połączenie wyżej wymienionych szlaków znajduje się na granicy polsko – niemieckiej w mieście Kostrzyn nad Odrą. Na trasie planowanego szlaku rowerowego znajdują się wiele atrakcji turystycznych, a przebiegał będzie min. przez teren Parku Narodowego – Ujście Warty czy Barlinecko Gorzowskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto

szlak ten doskonale wkomponowuje się w istniejącą sieć szlaków i ścieżek rowerowych regionu. Partnerzy projektu, biorąc pod uwagę znaczące walory turystyczno – historyczne obszaru na którym usytuowany jest projekt, uznali budowę ścieżek rowerowych na szlaku Kostrzyn – Barlinek za priorytetową dla mieszkańców pogranicza polsko – niemieckiego. Realizacja projektu przyczyni się do integracji społeczeństwa po obu stronach granicy, rozwoju turystyki rowerowej, poprawy bezpieczeństwa podróżowania oraz pozwoli zniwelować różnice w infrastrukturze turystycznej w obu częściach regionu.

Projektowane odcinki ścieżek rowerowych będą gwarantować bezpieczeństwo ruchu rowerowego oraz pieszego i przyczyniać się do uatrakcyjnienia infrastruktury turystycznej na obszarze transgranicznym. Nowo powstawała infrastruktura turystyczna przyczyni się do powstania szlaku rowerowego przyrodniczo-historycznego Küstrin Kietz –Barlinek. Szlak ten połączy się z dwoma ważnymi szlakami międzynarodowymi po niemieckiej stronie Euroregionu Pro Europa Viadrina – Europejskim Szlakiem Rowerowym R1 oraz Szlakiem Rowerowym Odra-Nysa.

Realizacja projektu w znacznym stopniu przyczyni się do integracji społeczeństwa po obu stronach granicy. Poprzez rozwój turystyki rowerowej a przy tym tworzenie gospodarstw agroturystycznych. Powiat Gorzowski ma do zaoferowania wiele walorów turystycznych, między innymi Park Narodowy „Ujście Warty”. Rozwój turystyki będzie miał znaczący wpływ na społeczności lokalne po obu stronach granicy, ułatwi wymianę kulturalną oraz poprawi poziom bezpieczeństwa podróżowania, doprowadzi także do wzrostu interesowania potencjalnych inwestorów do realizacji swoich projektów na terenie Powiatu Gorzowskiego.

*Szlak rowerowy
przyrodniczo-historyczny
Küstrin Kietz –Barlinek*

V. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Prahistoria i historia starożytna

Historia starożytna ziem wchodzących w skład obecnego powiatu gorzowskiego sięga paleolitu, związanego z okresem geologicznym Plejstocenu (od 90.000 lat p.n.e. do 7.900 lat p.n.e.) Nieliczne znaleziska archeologiczne (narzędzia kamienne) świadczą o obecności ludności trudniącej się w tym czasie łowiectwem i zbieractwem. Kolejne ślady obecności człowieka na tym terenie stwierdzono w mezolicie (od 7.900 lat p.n.e. do 5.200 lat p.n.e.) i wiążą się ze znaleziskami reprezentującymi głównie kulturę ceramiki wstęgowej rytej. Wywodziła się ona z kręgu kultur naddunajskich. Nazwa kultury pochodzi od kulistej formy naczyń glinianych, zdobionych ornamentem rytym w postaci wstęg spiralnych lub innych wątków geometrycznych. Ślady tej kultury stwierdzono między innymi w Deszcznie, Marzęcinie i Santocku. W neolicie (od 5.200 lat p.n.e. do 3.700 lat p.n.e.) na omawianym terenie pojawili się przedstawiciele kultury pucharów lejkowatych. Początki tej kultury są poszukiwane na terenie północnych Niemiec i Danii. Nazwa kultury pochodzi od charakterystycznej formy naczyń. Posiadały one baniasty brzusiec i szeroko rozchylony kołnierz. Ludność ta prowadziła już gospodarkę hodowlaną, trudniąc się jeszcze łowiectwem i rybołówstwem. Ślady tej kultury stwierdzono między innymi w Lipkach Małych i Świerkocinie. W okresie eneolitu (od 3.700 lat p.n.e. do 1.900 lat p.n.e.) na omawianym terenie pojawili się przedstawiciele kultury amfor kulistych, a następnie ceramiki sznurowej. Ludność kultury amfor kulistych zajmowała się hodowlą, głównie bydła rogatego i trzody. Nazwa kultury wzięła nazwę od charakterystycznej formy naczynia o brzuścu kulistym i krótkiej cylindrycznej szyjce. Kultura wykształciła się w dorzeczu środkowej i dolnej Łaby.

Z kolei kultura ceramiki sznurowej na przełomie trzeciego i drugiego tysiąclecia p.n.e. opanowała znaczna część Nizy Europejskiego. Nazwa kultury pochodzi od charakterystycznej ceramiki zdobionej odciskami sznura. Ludność kultury ceramiki sznurowej, przywiązywała dużą rolę do kultu zmarłych. Groby tej kultury odkryto na cmentarzyskach w Lipkach Małych i Kamieniu Małym. W epoce brązu (od 1.900 lat p.n.e. do 700 lat p.n.e.) na omawianym terenie pojawiła się około 1.500 lat p.n.e. ludność kultury unietyckiej (od miejscowości Unetice pod Pragę), a następnie ludność kultury łużyckiej. Ludność kultury unietyckiej zajmowała się hodowlą oraz rolnictwem (uprawa jęczmienia i pszenicy). Charakterystyczne dla tej kultury jest posługiwanie się narzędziami z brązu, jak również używanie ozdób z tego surowca. Świadczą o tym znaleziska dokonane w Deszcznie, Chruściku i Kłodawie. Z kolei liczne ślady kultury łużyckiej, która rozwijała się w okresie od 1.300 lat p.n.e. do około 400 lat

p.n.e., odnaleziono między innymi w Dąbroszynie, Kamieniu Wielkim, Witnicy i Kostrzynie nad Odrą. Charakterystyczna jest dla niej ceramika ostro profilowana i zdobiona szerokimi żłobkami oraz płaskie cmentarzyska popielnicowe. Ludność kultury łużyckiej zajmowała się głównie rolnictwem i hodowlą zwierząt. Głównym surowcem do wykonywania narzędzi, broni i ozdób, stało się żelazo. Charakterystyczne dla kultury łużyckiej były dwa typy osad: osady otwarte oraz obronne, to znaczy grody. Od II wieku p.n.e. do około V wieku n.e. ślady swojej bytności na omawianym terenie pozostawili po sobie przedstawiciele kultury przeworskiej. Nazwa jej wywodzi się od cmentarzyska we wsi Gać koło Przeworska. Na cmentarzyskach tej kultury przeważał obrządek ciałopalny. Podstawę gospodarki stanowiło rolnictwo i chów bydła. Ludność kultury przeworskiej rozwinęła wymianę handlową z imperium rzymskim. Stanowiska tej kultury odkryto między innym w Kostrzynie nad Odrą i Chwałęcicach. Po wędrówce ludów, to jest na przełomie VI i VII wieku na omawianym terenie pojawiły się niewielkie grupy plemion słowiańskich, które rozpoczęły penetrację terenów położonych w widłach Warty i Noteci.

Średniowiecze

Kolejna fala osadnictwa na omawianym terenie zaczęła się rozwijać we wczesnym średniowieczu. Z VIII wieku n.e. pochodzą ślady osad odnalezionych między innymi w Deszcznie, Gorzowie i Karninie. Omawiany teren stał się miejscem rywalizacji ziemskich pomiędzy książętami z Pomorza i Wielkopolski. Wymienione konflikty powodowały, że obie strony w celu rozwiązania sporów o własność ziemską, czyniły nadania na rzecz zakonów cystersów (między innymi Mironice), templariuszy, a po ich rozwiązaniu joanitów. Dla przykładu w 1234 roku książę pomorski Barnim zrzekł się wszelkich praw do ziemi kostrzyńskiej na rzecz templariuszy. Z tego okresu pochodzi gród założony w Santoku.

Od początku XII wieku dzięki otwarciu książąt pomorskich i piastowskich na kolonizację terenów położonych na wschód od Odry, rozpoczął się w tym kierunku ruch ludności. W nieznacznym stopniu zamieszkałe do tej pory tereny, zaczęły być zasiedlane nie tylko przez zakonników, ale też przez kupców, rzemieślników i chłopów. Charakterystyczne jest, że nie dochodziło wówczas na tych terenach do znaczących konfliktów pomiędzy nieliczną wówczas ludnością słowiańską, a przybywającymi kolonistami zza Odry.

Od połowy XIII wieku tereny rozciągające się od Kostrzyna nad Odrą aż po gród w Santoku, znalazły się pod silnym naporem margrabiów brandenburskich. Była to między innymi konsekwencja przekazania w 1249 roku części ziemi lubuskiej przez Bolesława Rogatkę (wnuk św. Jadwigi i Henryka Brodatego) arcybiskupstwu magdeburskiemu.

W 1257 roku nastąpiła lokacja Gorzowa (na prawie niemieckim), który stał się obok Kostrzyna ważnym ośrodkiem ekspansji margrabiów z domu askańskiego na tereny położone na wschód od Odry.

Terytorium Nowej Marchii zostało ukształtowane w wyniku brandenburskiej ekspansji zapoczątkowanej w połowie XIII wieku. Istotną rolę nie tylko polityczną, ale i gospodarczą pełnił w tym procesie Gorzów.

W przeciwieństwie do Santoka, który odgrywał ważną rolę w transporcie na Warcie i Noteci, Gorzów strzegł i kontrolował (przeprawa przez Wartę) transport drogami lądowymi. Z Gorzowa margrabiowie brandenburscy rozpoczęli ekspansję na okoliczne tereny, znajdujące się między innymi we władaniu templariuszy. Byli oni zmuszeni odstąpić w 1261 roku margrabiom gorzowskim część ziemi kostrzyńskiej, łącznie z Kostrzynem, Witnicą i okolicznymi wsiami (również z Dąbroszynem).

Tereny obecnego powiatu gorzowskiego stały się w tym czasie integralną częścią *Ziemi po drugiej stronie Odry* określanej od XIV wieku w księgach ziemskich jako Nowa Marchia (Neu Mark). Omawiany obszar wchodził w skład rdzennych terenów Nowej Marchii, rozciągających się początkowo od Gorzowa po Świdwin na północy i Drawsko na północnym wschodzie. Granica zachodnia Nowej Marchii opierała się na Odrze, na wysokości Frankfurtu i Kostrzyna, a na wschodzie o grody warowne Santok i Drezdenko. Południowa granica Nowej Marchii z czasem została oparta o ziemię torzyską i księstwo krośnieńskie. Do 1319 roku Nowa Marchia znajdowała się w posiadaniu brandenburskiej linii rodu Askańczyków.

Po bezpotomnym wygaśnięciu rodu Askańczyków, dalszym rozwojem tych ziem zajmowali się Wittelsbachowie, a następnie Luksemburczycy. W 1402 roku Nowa Marchia przypadła zakonowi krzyżackiemu aż na pięćdziesiąt lat. W 1452 roku Nowa Marchia została odkupiona przez księcia elektora Fryderyka II i tym samym znalazła się w posiadaniu rodu Hohenzollernów.

Czasy nowożytne

Za panowania Jana z Kostrzyna (lata 1535-1571), rozpoczął się nowy rozdział w dziejach Nowej Marchii, która stała się za jego panowania samodzielnym księstwem. Z słabo zaludnionych terenów, ubogich w bogactwa naturalne, o niskiej jakości glebach, Jan z Kostrzyna uczynił dobrze zorganizowaną jednostkę terytorialną. Przede wszystkim stworzył dobrze zorganizowaną pruską klasę urzędniczą. U podstaw zamożności księstwa legła efektywna polityka fiskalna oraz przejście Jana z Kostrzyna na luteranizm i związane z tym

liczne konfiskaty majątków kościelnych na rzecz domeny państwowej. Kostrzyn stał się stolicą Nowej Marchii i rezydencją margrabiego Jana. W 1537 roku z jego inicjatywy została rozpoczęta budowa twierdzy w Kostrzynie. W latach 1618-1648 przez terytorium Nowej Marchii przetoczyła się wojna trzydziestoletnia. Jednakże największe spustoszenie wśród ludności w XVII wieku sprawiły liczne epidemie chorób i głodu. Od 1768 roku obszar Nowej Marchii stał się teatrem wojennym podczas wojny siedmioletniej (1756-1762). Liczne zniszczenia wojenne spowodowały konieczność gospodarczej odbudowy prowincji.

Fryderyk II zadanie to powierzył Franciszkowi Baltazarowi von Brenkenhoff. W tym okresie tereny nadwarciańskie i nadnoteckie stały miejscem intensywnej kolonizacji niemieckiej. Sprzyjało temu osuszanie łąg nadwarciańskich. Głównym zajęciem ludności było rolnictwo, hodowla bydła i trzody chlewnej oraz rybołówstwo. Przemysł był słabo rozwinięty i związany głównie z rolnictwem. Zastój w rozwoju gospodarczym nastąpił w epoce napoleońskiej. Nowa Marchia wraz i innymi terenami państwa pruskiego, znalazła się na granicy upadku. Od 1815 roku na terenie Nowe Marchii trwało umacnianie państwa pruskiego.

Czasy najnowsze

Kolejne zniszczenia ziem terenów położonych ma górną Wartą i Notecią, przyniosła pierwsza wojna światowa. Przygotowywanie się Niemiec do drugiej wojny światowej przyniosło ożywienie gospodarcze.

VI. GENEZA KSZTAŁTOWANIA SIĘ ADMINISTRACJI NA TERENIE POWIATU GORZOWSKIEGO

Funkcjonowanie administracji na terenie Nowej Marchii (1535-1945)

Rozwój administracji na terenie obecnego Powiatu Gorzowskiego jest ściśle związany z rządami Jana z Kostrzyna. Za jego panowania w latach 1535-1571, zostało stworzone silne państwo ze sprawną administracją. Początkowo księstwo Jana z Kostrzyna obejmowało tereny tzw. właściwej Nowej Marchii. Przyjęty wówczas podział administracyjny wprowadził niemiecki termin *kreis*, który jest odpowiednikiem polskiego okręgu. Ówczesne okręgi stały się następnie odpowiednikiem powiatów. Po śmierci Jana z Kostrzyna (1571), tereny obecnego powiatu gorzowskiego zostały włączone do marchii elektorskiej.

Wyróżniono wówczas powiaty przednie i powiaty tylne. Do powiatów przednich został zaliczony powiat gorzowski, obok powiatu chojeńskiego i myśliborskiego i strzeleckiego.

Dla pełności obrazu, należy dodać, że do powiatów tylnych zaliczono powiat choszczeński, drawski, świdwiński. Później do powiatów tylnych przyłączono powiat torzyski, krośnieński i sulechowski. Przyjęty podział administracyjny przetrwał w znacznym stopniu w sposób nienaruszony do momentu włączenia Nowej Marchii w 1701 roku w skład Królestwa Pruskiego. Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania administracji na omawianym terenie miała dobrze zorganizowana pruska klasa urzędnicza za panowania Hohenzollernów. Szczególnie była ona dobrze rozwinięta za rządów króla Fryderyka Wilhelma I, jego syna Fryderyka II oraz jego następcy Fryderyka Wilhelma II. Proces funkcjonowania pruskiej administracji został zakłócony w latach 1806-1815, kiedy to z terenów powiatu gorzowskiego były pobierane kontrybucje na rzecz armii napoleońskiej. Po zajęciu w 1806 roku Kostrzyna nad Odrą przez wojska francuskie, miasto stało się administracyjną siedzibą departamentu. Kolejne zmiany w funkcjonowaniu administracji w Nowej Marchii miały miejsce od 1815 roku, kiedy to utworzono dziesięć nowych jednostek.

Funkcjonowanie administracji w okresie powojennym (1945-2012)

Zakończenie drugiej wojny światowej i przesunięcie granic, zmieniło funkcjonujący wcześniej podział administracyjny. Procesowi temu towarzyszyły też zmiany w nazewnictwie. Tereny położone w obrębie Nowej Marchii zostały odtąd określane jako Ziemie Odzyskane. Używanie nowego terminu miało wskazywać na Ziemie Zachodnie, położone na pograniczu polsko-niemieckim i podkreślać wcześniejszy ich związek z polską państwowością. Na przełomie stycznia i lutego 1945 roku tereny obecnego Powiatu Gorzowskiego znalazły się pod zarządem radzieckich komendantur wojennych, które sprawowały funkcje administracyjne.

Od marca 1945 roku do czerwca 1945 roku, Ziemie Zachodnie uzyskały odrębny status okręgów administracyjnych. Teren obecnego powiatu gorzowskiego został włączony do III okręgu administracyjnego Pomorze Zachodnie. Z uwagi na niestabilizowanie zachodniej granicy państwa, okręgi nie posiadały statusu województwa. Organizację administracji zespolonej w okręgach powierzono okręgowym pełnomocnikom rządu, zaś na szczeblu powiatu byli to pełnomocnicy obwodowi. Pierwszym pełnomocnikiem Obwodu Gorzowskiego był Florian Jan Kroenke. Obwód początkowo odpowiadał niemieckiemu

powiatowi. Od maja 1945 roku radzieckie komendantury zaczęły stopniowo przekazywać zarząd nad sprawowanymi dotychczas terenami, polskiej administracji. Od października 1945 roku cała administracja na Ziemiach Zachodnich podlegała pod Ministerstwo Ziem Odzyskanych, które funkcjonowało do 1949 roku. Z końcem 1945 roku na Ziemiach Odzyskanych zaczęto odchodzić od niemieckiego podziału administracyjnego i tworzyć rady narodowe.

W listopadzie 1945 roku zostało powołane starostwo powiatowe w Gorzowie jako organ administracji ogólnej I Instancji. Starostwem kierował starosta i z tytułu swojego stanowiska wchodził w skład Powiatowej Rady Narodowej w Gorzowie jako jej pełnoprawny członek. Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 maja 1946 roku w sprawie tymczasowego podziału Ziem Odzyskanych, powiat gorzowski z miastem Gorzowem i miastem Kostrzynem nad Odrą, został włączony do obszaru województwa poznańskiego. Powiat gorzowski początkowo w 1946 roku składał się z dwunastu gmin wiejskich, a od listopada tego roku z siedmiu: Bogdaniec, Kłodawa, Lipki Wielkie, Lubiszyn, Santok, Witnica oraz Zieleniec. Ustawa z dnia 20 marca 1950 roku o terenowych organach jednolitej władzy państwowej, wprowadziła zmiany w funkcjonowaniu administracji na szczeblu powiatu gorzowskiego. Ustawa zniósła urzędy wojewódzkie i starostwa oraz stanowiska wojewody, starosty, prezydenta miasta, burmistrza i wójta. Dotychczasowy zakres właściwości zniesionych organów odpowiedniego stopnia, przejęły rady narodowe. Tym samym Powiatowa Rada Narodowa w Gorzowie, stała się organem władzy państwowej na szczeblu powiatu, a jej organem wykonawczym było Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Gorzowie. Na czele prezydium stał jej przewodniczący. Początkowo zwierzchni nadzór na Powiatową Radę Narodową w Gorzowie pełniła Wojewódzka Rada Narodowa w Poznaniu.

Na mocy ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku o zmianach podziału administracyjnego państwa, zostało utworzone województwo zielonogórskie. Ustawa weszła w życie 6 lipca 1950 roku i na jej mocy powiat gorzowski wraz z miastem Gorzowem, został wyłączony z obszaru województwa poznańskiego i wszedł w skład nowoutworzonego województwa zielonogórskiego. Na mocy ustawy z dnia 25 września 1954 roku o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, zostały zniesione gminne rady narodowe. Ich dotychczasowy zakres działania przejęły gromadzkie rady narodowe. Podział administracyjny na gromady był dokonywany przez Wojewódzką Radę Narodową w Zielonej Górze i zatwierdzany ostatecznie przez Komitet Rady Państwa i Komitet Rady Ministrów do Spraw Podziału Administracyjnego Kraju. Na terenie powiatu gorzowskiego

utworzono na początku 23 gromady, później ich liczba, aż do likwidacji gromadzkich rad narodowych z końcem 1972 roku, ulegała zmianom.

Zmiany struktury administracyjnej na szczeblu podstawowym zostały wprowadzone z dniem 1 stycznia 1973 roku na mocy ustawy z dnia 29 listopada 1972 roku o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych. W miejsce zniesionych gromad powołano gminy jako organy władzy państwowej i podstawowy organ samorządu. W skład powiatu gorzowskiego weszły następujące gminy: Bogdaniec, Deszczno, Kamień Mały, Kłodawa, Lipki Wielkie, Lubiszyn, Santok, Skwierzyna oraz Witnica. W skład powiatu gorzowskiego wchodziły trzy miasta: Skwierzyna, Witnica i Kostrzyn. Na mocy ustawy z dnia 22 listopada 1973 roku o zmianie ustawy o radach narodowych, dotychczasowe kompetencje Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Gorzowie, przejął naczelnik powiatu gorzowskiego. Naczelnik powiatu jako organ wykonawczy i zarządzający Powiatowej Rady Narodowej w Gorzowie, zapewniał wykonanie jej uchwał. Naczelnik powiatu gorzowskiego wykonywał swoje zadania przy pomocy urzędu powiatowego, w skład którego wchodziły wydziały. Wymienionym kształcie administracja na szczeblu powiatu gorzowskiego funkcjonowała do połowy 1975 roku.

Na mocy ustawy z dnia 28 maja 1975 roku o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych, zostały zniesione powiaty, w tym powiat gorzowski. Ustawa wprowadziła dwustopniowy podział administracyjny na gminy jako jednostki stopnia podstawowego oraz na województwa jako jednostki stopnia wojewódzkiego. Jednocześnie zostało utworzone województwo gorzowskie z siedzibą wojewody w Gorzowie Wielkopolskim. W skład województwa gorzowskiego w dniu wejścia ustawy w życie, wchodziło 49 gmin i 21 miast. Ostatecznie po likwidacji części gmin oraz połączeniu innych, na mocy rozporządzenia Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 29 grudnia 1975 roku, w skład województwa gorzowskiego wchodziło 38 gmin i 21 miast. W 1995 roku prawa miejskie uzyskały Lubniewice i stąd liczba miast wchodzących w skład województwa gorzowskiego zwiększyła się do 22. Wymieniony podział administracyjny przetrwał do 31 grudnia 1998 roku.

Od stycznia 1999 roku został wprowadzony w Polsce nowy podział administracji rządowej i samorządowej. Dotychczasowa liczba województw z 49 została ograniczona do 16. Znaczna część dotychczasowego województwa gorzowskiego została włączona do nowoutworzonego województwa lubuskiego. Siedzibą wojewody lubuskiego został Gorzów Wielkopolski, natomiast siedzibą administracji samorządowej na szczeblu wojewódzkim została Zielona Góra (siedziba marszałka województwa lubuskiego). Jednocześnie w ramach

reorganizacji administracji publicznej, powołano powiaty jako drugi szczebel administracji samorządowej. W skład utworzonego ziemskiego powiatu gorzowskiego weszły następujące gminy, które stanowią podstawowy szczebel administracji samorządowej: Gmina Bogdaniec, Gmina Deszczno, Gmina Kłodawa, Gmina Kostrzyn nad Odrą, Gmina Lubiszyn, Gmina Santok oraz Gmina Witnica. Siedzibą ziemskiego powiatu gorzowskiego został Gorzów Wielkopolski. Powiat Gorzowski wszedł w skład województwa lubuskiego. Funkcjonujący od 1999 roku podział administracyjny nie uległ zmianom i jest aktualny obecnie.

VII. CHARAKTERYSTYKA POWIATU NA TLE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Powierzchnia

- powierzchnia województwa lubuskiego – 13988 km kw.
- powierzchnia powiatu gorzowskiego – 1214 km kw.
- powierzchnia gminy Bogdaniec – 112 km kw.
- powierzchnia gminy Deszczno – 168 km kw.
- powierzchnia gminy Kłodawa – 235 km kw.
- powierzchnia gminy Kostrzyn nad Odrą - 46 km kw.
- powierzchnia gminy Lubiszyn – 205 km kw.
- powierzchnia gminy Santok – 169 km kw.
- powierzchnia gminy Witnica – 279 km kw.

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Ludność

Województwo lubuskie – ludność ogółem – 1011024, w tym mężczyźni – 490023, kobiety – 521001

Powiat Gorzowski – ludność ogółem – 68065, w tym mężczyźni – 33528, kobiety – 34537

Gmina Bogdaniec – ludność ogółem – 6977, w tym mężczyźni – 3443, kobiety – 3534

Gmina Deszczno – ludność ogółem – 8240, w tym mężczyźni – 4112, kobiety – 4128

Gmina Kłodawa – ludność ogółem – 7459, w tym mężczyźni – 3707, kobiety – 3752

Gmina Kostrzyn nad Odrą – ludność ogółem – 17704, w tym mężczyźni – 8608, kobiety – 9096

Gmina Lubiszyn- ludność ogółem – 6724, w tym mężczyźni – 3405, kobiety - 3319

Gmina Santok - ludność ogółem – 7912, w tym mężczyźni – 3937, kobiety - 3975,

Gmina Witnica - ludność ogółem – 13049, w tym mężczyźni – 6316, kobiety 6733

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały

Województwo lubuskie – napływ 12781, odpływ 13255, saldo migracji -474

Podregion gorzowski – napływ 4699, odpływ 4883, saldo migracji -184

Podregion zielonogórski – napływ 8082, odpływ 8372, saldo migracji -290

Powiat Gorzowski – napływ 1271, odpływ 817, saldo migracji 454

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Województwo lubuskie – ogółem 1011024, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 193050, w tym kobiety – 94144

ludność w wieku produkcyjnym – 663993, w tym kobiety - 316412

ludność w wieku poprodukcyjnym – 153981, w tym kobiety – 110445

Powiat Gorzowski – ogółem 68065, w tym

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 14317, w tym kobiety – 6919

ludność w wieku produkcyjnym – 44743, w tym kobiety 21181

ludność w wieku poprodukcyjnym – 9005, w tym kobiety 6437

Gmina Bogdaniec – ogółem 6977, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 1494, w tym kobiety – 735

ludność w wieku produkcyjnym – 4526, w tym kobiety – 2122

ludność w wieku poprodukcyjnym – 957, w tym kobiety – 677

Gmina Deszczno – ogółem 8240, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 1789, w tym kobiety – 840

ludność w wieku produkcyjnym – 5442, w tym kobiety – 2569

ludność w wieku poprodukcyjnym – 1009, w tym kobiety – 719

Gmina Kłodawa – ogółem 7459, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 1579, w tym kobiety – 763

ludność w wieku produkcyjnym – 5113, w tym kobiety – 2437

ludność w wieku poprodukcyjnym – 767, w tym kobiety – 552

Gmina Kostrzyn nad Odrą – ogółem 17704, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 3638, w tym kobiety – 1703

ludność w wieku produkcyjnym – 11463, w tym kobiety – 5551

ludność w wieku poprodukcyjnym – 2603, w tym kobiety – 1843

Gmina Lubiszyn – ogółem 6724, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 1409, w tym kobiety – 684

ludność w wieku produkcyjnym – 4386, w tym kobiety – 1970

ludność w wieku poprodukcyjnym – 929, w tym kobiety – 665

Gmina Santok – ogółem 7912, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 1632, w tym kobiety – 811

ludność w wieku produkcyjnym – 5318, w tym kobiety – 2481

ludność w wieku poprodukcyjnym – 962, w tym kobiety – 683

Gmina Witnica – ogółem 13049, w tym :

ludność w wieku przedprodukcyjnym – 2776, w tym kobiety – 1383

ludność w wieku produkcyjnym – 8495, w tym kobiety – 4051

ludność w wieku poprodukcyjnym – 1778, w tym kobiety – 1299

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Pracujący

Województwo lubuskie – ogółem – 218999, w tym sektor publiczny – 80219, sektor prywatny – 138780

Powiat Gorzowski – ogółem – 12468, w tym sektor publiczny – 3037, sektor prywatny – 9431

Gmina Bogdaniec – ogółem – 574, w tym sektor publiczny – 299, sektor prywatny – 275

Gmina Deszczno – ogółem – 793, w tym sektor publiczny – 210, sektor prywatny – 583
 Gmina Kłodawa – ogółem – 558, w tym sektor publiczny – 240, sektor prywatny – 318
 Gmina Kostrzyn nad Odrą – ogółem – 6216, w tym sektor publiczny – 1195, sektor prywatny – 5024
 Gmina Lubiszyn – ogółem – 600, w tym sektor publiczny – 221, sektor prywatny – 379
 Gmina Santok – ogółem – 1190, w tym sektor publiczny – 243, sektor prywatny – 947
 Gmina Witnica – ogółem – 2537, w tym sektor publiczny – 629, sektor prywatny – 1908
Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Bezrobocie – bezrobotni zarejestrowani

Województwo lubuskie – ogółem – 59225, w tym kobiety – 31607
 Podregion gorzowski – ogółem – 21399, w tym kobiety – 11131
 Podregion zielonogórski - ogółem – 37826, w tym kobiety – 20476
 Powiat Gorzowski – ogółem – 2792, w tym kobiety – 1538

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych przez Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wielkopolskim, na dzień 31.12.2011r., w poszczególnych gminach, kształtuje się w sposób następujący:

Wyszczególnienie	Bezrobotni	Bezrobotni z prawem zasiłku	Bezrobotni do 25 roku życia	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni	Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych
Gmina Bogdaniec	311	42	79	81	140	109
Gmina Deszczno	397	79	80	103	136	137
Gmina Kłodawa	318	51	60	86	125	100
Gmina Kostrzyn nad Odrą	448	115	73	128	111	87
Gmina Lubiszyn	341	52	83	71	123	138
Gmina Santok	410	76	84	95	177	141
Gmina Witnica	886	139	178	219	450	339

Źródło : Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wielkopolskim

Całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze dla dzieci i młodzieży w 2010 roku

Wyszczególnienie a – placówki b – wychowankowie	Ogółem	Socjalizacyjne	Rodzinne	Interwencyjne	Wielofunkcyjne
Województwo					
a	22	6	4	1	11
b	563	144	26	18	375
Podregion gorzowski					
a	9	2	4	1	2
b	161	40	26	18	77
Podregion zielonogórski					
a	13	4	-	-	9
b	402	104	-	-	298
Powiat Gorzowski					
a	1	-	1	-	-
b	9	-	9	-	-

Domy i zakłady pomocy społecznej w 2010 roku

Województwo lubuskie – ilość placówek ogółem – 33, ilość miejsc – 2574, ilość mieszkańców – 2569

Podregion gorzowski – ilość placówek ogółem – 17, ilość miejsc – 1205, ilość mieszkańców – 1204

Podregion zielonogórski – ilość placówek ogółem – 16, ilość miejsc – 1369, ilość mieszkańców – 1365

Powiat Gorzowski – ilość placówek ogółem – 2, ilość miejsc – 161, ilość mieszkańców – 161.

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Ochrona zdrowia

Stacjonarna i ambulatoryjna opieka zdrowotna oraz apteki w 2010 roku

Obszar	Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności	Ambulatoryjna opieka zdrowotna		Apteki
		Zakłady opieki Zdrowotnej	Praktyki lekarskie	
Województwo Lubuskie	41,5	461	227	297

Podregion gorzowski	51,8	161	67	113
Podregion zielonogórski	35,1	300	160	184
Powiat Gorzowski	23,7	27	12	11

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Edukacja i wychowanie

Wychowanie przedszkolne 2010 – placówki przedszkolne i ilość dzieci

Województwo lubuskie – ilość placówek ogółem – 480, w tym przedszkola 232, ilość dzieci ogółem – 29548, w tym w przedszkolach – 23953

Podregion gorzowski – ilość placówek ogółem – 191, w tym przedszkola 88, ilość dzieci ogółem – 11308, w tym w przedszkolach – 9230

Podregion zielonogórski – ilość placówek ogółem – 289, w tym przedszkola – 144, ilość dzieci ogółem – 18240, w tym w przedszkolach – 14723

Powiat Gorzowski – ilość placówek ogółem – 36, w tym przedszkola – 15, ilość dzieci ogółem - 1819, w tym w przedszkolach – 1298

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – ilość szkół ogółem – 342, ilość uczniów ogółem – 57561, ilość absolwentów – 10454

Podregion gorzowski – ilość szkół ogółem – 120, ilość uczniów ogółem – 21577, ilość absolwentów – 3877

Podregion zielonogórski – ilość szkół ogółem – 222, ilość uczniów ogółem – 35984, ilość absolwentów – 6577

Powiat Gorzowski – ilość szkół ogółem – 28, ilość uczniów ogółem – 4033, ilość absolwentów – 725

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Gimnazja dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – ilość szkół ogółem – 180, ilość uczniów ogółem – 33961, ilość absolwentów – 11495

Podregion gorzowski – ilość szkół ogółem – 63, ilość uczniów ogółem – 12587, ilość absolwentów – 4231

Podregion zielonogórski – ilość szkół ogółem – 117, ilość uczniów ogółem – 21374, ilość absolwentów – 7264

Powiat Gorzowski – ilość szkół ogółem – 12, ilość uczniów ogółem – 2185, ilość absolwentów – 744

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – ilość szkół ogółem – 58, ilość uczniów ogółem – 6651, ilość absolwentów – 2230

Podregion gorzowski – ilość szkół ogółem – 22, ilość uczniów ogółem – 2559, ilość absolwentów – 855

Podregion zielonogórski – ilość szkół ogółem – 36, ilość uczniów ogółem – 4092, ilość absolwentów – 1375

Powiat Gorzowski – ilość szkół ogółem – 3, ilość uczniów ogółem – 251, ilość absolwentów – 62

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Licea ogólnokształcące dla młodzieży w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – ilość szkół ogółem – 60, ilość uczniów ogółem – 14124, ilość absolwentów – 5167

Podregion gorzowski – ilość szkół ogółem – 22, ilość uczniów ogółem – 5490, ilość absolwentów – 2402

Podregion zielonogórski – ilość szkół ogółem – 38, ilość uczniów ogółem – 8634, ilość absolwentów – 2765

Powiat Gorzowski – ilość szkół ogółem – 2, ilość uczniów ogółem – 320, ilość absolwentów – 152

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Licea profilowane dla młodzieży w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – ilość szkół ogółem – 8, ilość uczniów ogółem – 529, ilość absolwentów – 645

Podregion gorzowski – ilość szkół ogółem – 3, ilość uczniów ogółem – 265, ilość absolwentów – 197

Podregion zielonogórski – ilość szkół ogółem – 5, ilość uczniów ogółem – 264, ilość absolwentów – 448

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Technika dla młodzieży w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – ilość szkół ogółem – 78, ilość uczniów ogółem – 16993, ilość absolwentów – 3591

Podregion gorzowski – ilość szkół ogółem – 34, ilość uczniów ogółem – 5960, ilość absolwentów – 1186

Podregion zielonogórski – ilość szkół ogółem – 44, ilość uczniów ogółem – 11033, ilość absolwentów – 2405

Powiat Gorzowski – ilość szkół ogółem – 3, ilość uczniów ogółem – 351, ilość absolwentów – 54

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Szkoły policealne w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – liczba szkół ogółem – 74, ilość uczniów ogółem – 7373, ilość absolwentów – 1731

Podregion gorzowski – liczba szkół ogółem – 24, ilość uczniów ogółem – 1959, ilość absolwentów – 470

Podregion zielonogórski – liczba szkół ogółem – 50, ilość uczniów ogółem – 5414, ilość absolwentów – 1261

Powiat Gorzowski – liczba szkół ogółem – 2, ilość uczniów ogółem – 46, ilość absolwentów – 10

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Szkoły dla dorosłych w roku szkolnym 2010/11

Województwo lubuskie – liczba szkół ogółem – 97, liczba uczniów ogółem – 7931, ilość absolwentów – 1614

Podregion gorzowski – liczba szkół ogółem – 36, liczba uczniów ogółem – 2638, liczba absolwentów – 520

Podregion zielonogórski – liczba szkół ogółem – 61, liczba uczniów ogółem – 5293, liczba absolwentów – 1094

Powiat Gorzowski – liczba szkół ogółem – 7, liczba uczniów ogółem – 275, liczba absolwentów – 73

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Kultura

Obszar	Biblioteki publiczne	Muzea	Kina
Województwo Lubuskie	258	15	11
Podregion gorzowski	92	7	6
Podregion zielonogórski	166	8	5
Powiat Gorzowski	14	1	0

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Bezpieczeństwo publiczne

Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych według wybranych rodzajów przestępstw w 2006 roku

Obszar	Ogółem	W tym				
		zabójstwo	udział w bójce lub pobiciu	kradzież rzeczy	rozbój, kradzież, rozbójnicza	drogowe
Województwo Lubuskie	38752	24	461	7825	556	7050

Podregion gorzowski	14617	11	199	3070	215	2586
Podregion zielonogórski	24135	13	262	4759	341	4464
Powiat strzelecko - drezdenecki	1677	1	32	301	12	469

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2007. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2007.

Bezpieczeństwo publiczne

Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych według wybranych rodzajów przestępstw w 2010 roku

Obszar	Ogółem	W tym				
		zabójstwo	udział w bójce lub pobiciu	kradzież rzeczy	rozbój, kradzież rozbójnicza, rozbójnicze	drogowe
Województwo Lubuskie	39230	27	448	6036	693	6567
Podregion gorzowski	15173	11	169	2416	179	2607
Podregion zielonogórski	24057	16	279	3620	514	3960
Powiat Gorzowski	7899	5	72	1228	89	1176

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011

Infrastruktura komunalna. Wodociągi i kanalizacja w 2010 roku

Obszar	Sieć wodociągowa rozdzielcza w kilometrach	Sieć kanalizacyjna w kilometrach
Województwo lubuskie	6459,8	2709,0
Podregion gorzowski	2486,5	1067,4
Podregion zielonogórski	3973,3	1641,6
Powiat Gorzowski	717,1	152,0

Gmina Bogdaniec	123,7	12,2
Gmina Deszczno	118,3	11,6
Gmina Kłodawa	94,9	32,8
Gmina Kostrzyn nad Odrą	49,5	28,7
Gmina Lubiszyn	108,8	17,2
Gmina Santok	131,9	18,7
Gmina Witnica	90,0	30,8

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Sieć gazowa w 2010 roku

Obszar	Sieć gazowa w kilometrach	Odbiorcy gazu z sieci w tys.
Województwo lubuskie	3573,8	191,4
Podregion gorzowski	1648,0	64,4
Podregion zielonogórski	1925,9	127,1
Powiat Gorzowski	507,6	10

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

Drogi publiczne w 2010

Obszar	Drogi publiczne o twardej nawierzchni w kilometrach		W tym o nawierzchni ulepszonej w kilometrach	
	Powiatowe	Gminne	Powiatowe	Gminne
Województwo Lubuskie	3493,2	2271,3	3258,8	1629,7
Podregion gorzowski	1371,4	835,9	1281,5	548,2
Podregion zielonogórski	2121,8	1435,4	1973,3	1081,5
Powiat Gorzowski	355,8	167,3	354,2	128,0

Źródło : Województwo Lubuskie. Podregiony, powiaty, gminy 2011. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2011.

VIII. CHARAKTERYSTYKA GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD POWIATU

GMINA

BOGDANIEC

Gmina Bogdaniec jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 112 km kw. W skład gminy wchodzi 21 sołectw: Bogdaniec, Chwałowice, Jasiniec, Jenin, Jeniniec, Gostkowice, Jeninek, Jeże, Jeżyki, Krzyszczyna, Krzyszczynka, Kwiatkowie, Lubczyno, Łupowo, Motylewo, Podjenin, Raclaw, Roszkowice, Stanowice, Wieprzyce, Włostów. Gmina jest położona w południowej części Powiatu Gorzowskiego.

1.1 Charakterystyka sfery społecznej w Gminie Bogdaniec

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">Wykwalifikowany i różnorodny potencjał ludzkiAtrakcyjne położenie gminyUczniowskie kluby sportowe oraz koła zainteresowańSprawna organizacja imprez sportowo-kulturalnychDobrze rozwinięta sieć szkół i przedszkoliTereny rekreacyjno-sportowe	<ul style="list-style-type: none">Brak centrum kulturalnegoMała dostępność do ośrodka rehabilitacyjnegoBrak placówki integracyjnejBrak domu dziennego pobytuNiedostateczna ilość świadczeń medycznychSłabe zabezpieczenie porządku publicznegoBrak instytucji doradztwa zawodowego

1.2 Charakterystyka infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Bogdaniec

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">Rozbudowana sieć gazowaRozbudowana sieć telefonicznaZorganizowany wywóz nieczystości	<ul style="list-style-type: none">Zły stan drógBrak drogi dla ruchu tranzytowegoSłaba sieć komunikacji wewnętrznej

<p>stałych i płynnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość skorzystania z miejskiej oczyszczalni ścieków • Dobre zaopatrzenie w energię elektryczną • Linia kolejowa • Komunikacja podmiejska 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedoskonały system urządzeń melioracyjnych • Niewykorzystanie rzeki Warty do komunikacji wodnej • Brak uzbrojonych terenów • Niedostateczna ilość przedsiębiorstw i zakładów produkcyjnych • Brak możliwości zbytu produktów rolnych i zakładów je przetwarzających
---	--

1.3 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem społecznym Gminy Bogdaniec

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość dużego miasta Gorzowa Wlkp. • Dogodne połączenia z krajem i z zagranicą • Rozwój oświaty • Rozwój miejscowego folkloru • Sieć osadnicza w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków finansowych na realizację zadań własnych gminy • Pogorszenie sytuacji materialnej mieszkańców • Patologie społeczne • Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego • Zła polityka finansowa państwa wobec gminy

1.4 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Bogdaniec

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój agroturystyki • Zachowanie i rozwój walorów przyrodniczych i krajobrazowych • Rozbudowa infrastruktury technicznej • Przygraniczne położenie gminy • Rozwój transportu wodnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie środowiska • Erozja gleby • Stagnacja w rolnictwie • Zagrożenie powodziowe i pożarowe • Nieuregulowana gospodarka odpadami

<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość rozwoju hodowli i produkcji rolnej • Rozwój małej przedsiębiorczości, handlu i usług • Współpraca zagraniczna • Możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii • Poza rolnicze wykorzystanie nieużytków • Rozwój budownictwa jednorodzinnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak spójności w określaniu kierunków i celów rozwoju regionu
--	---

GMINA

DESZCZNO

Gmina Deszczno jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 168 km kw. W skład gminy wchodzi 21 sołectw: Białobłocie, Bolemin, Borek, Brzozowiec, Ciecierzycy, Deszczno, Dzierzławice, Dzierzów, Glinik, Karnin, Kiełpin, Koszęcin, Krasowiec, Łagodzin, Maszewo, Niwica, Orzelec, Osiedle Poznańskie, Płonica, Prądocin, Ulim. Gmina jest położona w południowo-wschodniej części Powiatu Gorzowskiego.

1.1 Charakterystyka sfery społecznej w Gminie Deszczno

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Małe bezrobocie i szeroki zakres rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak mieszkań komunalnych i socjalnych

1.2 Charakterystyka infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Deszczno

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie gminy przy drogach krajowych nr 3 i 22. Strefa 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dużych zakładów pracy zatrudniających powyżej 250 osób.

aktywności gospodarczej w miejscowości Deszczno i Kiełpin.	
--	--

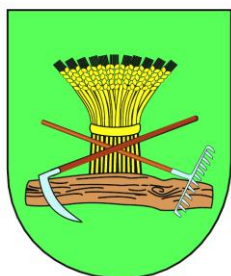
1.3 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem społecznym Gminy Deszczno

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Nowe miejsca pracy w nowych zakładach znajdujących się w strefach aktywności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> Kryzys gospodarczy spowodował brak inwestycji w strefach aktywności gospodarczej.

1.4 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Deszczno

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Wybudowanie sieci wodno-kanalizacyjnej w Gminie Deszczno, które zwiększy atrakcyjność terenu 	<ul style="list-style-type: none"> Kryzys gospodarczy spowodował brak inwestycji w strefach aktywności gospodarczej

GMINA

KŁODAWA

Gmina Kłodawa jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 235 km kw. W skład gminy wchodzi 12 sołectw: Różanki, Santoczno, Zdroisko, Chwałęcice, Mironice, Łośno, Wojcieszyce, Różanki-Szklarnia, Kłodawa, Rybakowo, Santoczno, Santocko. Gmina jest położona w północnej części Powiatu Gorzowskiego.

1.1 Charakterystyka sfery społecznej w Gminie Kłodawa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Duża aktywność społeczna mieszkańców Sprawny system placówek opiekuńczych (świetlice wiejskie, 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwarstwienie społeczne wynikające z dysproporcji dochodów

szkoły) <ul style="list-style-type: none"> • Efektywna współpraca transgraniczna gminy oraz sołectw (realizacja wspólnych projektów) 	
--	--

1.2 Charakterystyka infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Kłodawa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dynamiczny przyrost mieszkańców • Dynamiczny przyrost obszarów zurbanizowanych • Bardzo korzystne warunki przyrodnicze – duży stopień zalesienia oraz liczba jezior i rzeczek • Dobrze rozbudowana baza noclegowa oraz dobrze oznakowane szlaki turystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie koszty utrzymania obiektów instytucji publicznych • Zbyt małe środki na infrastrukturę techniczną w stosunku do poniesionych kosztów zurbanizowania • Niedostateczna ilość urządzeń małej architektury turystycznej brak dobrej jakości dróg dojazdowych do miejsc wypoczynku • Niewielka ilość infrastruktury turystycznej towarzyszącej szlakom turystycznym

1.3 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem społecznym Gminy Kłodawa

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dodatni przyrost demograficzny • Napływ mieszkańców z miasta Gorzów Wlkp. • Wzrost przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezrobocie. • Brak wsparcia Państwa w spieraniu rodzin wielodzietnych i ubogich

1.4 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Kłodawa

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Silna pozycja Gminy w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak terenów inwestycyjnych,

<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie dobrze rozwiniętej infrastruktury publicznej • Wzrost aktywności instytucji na rynku gminnym • Regionalne wykorzystywanie obiektów 	<p>wytwórstwa usług, handlu wielkopowierzchniowego, będących własnością Gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rosnące koszty utrzymania i obsługi infrastruktury publicznej
--	---

MIASTO

Gmina Kostrzyn nad Odrą jest gminą miejską. Powierzchnia gminy wynosi 46 km kw. Gmina jest położona w zachodniej części Powiatu Gorzowskiego.

KOSTRZYN NAD ODRA

1.1 Charakterystyka sfery społecznej w Gminie Kostrzyn nad Odrą

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne tereny pod budownictwo mieszkaniowe • Atrakcje turystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Negatywne oddziaływanie niekorzystnego położenia administracyjnego miasta na sferę społeczną • Wyższe koszty utrzymania ze względu na położenie przygraniczne • Niezaspokojone potrzeby w zakresie mieszkalnictwa socjalnego

1.2 Charakterystyka infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Kostrzyn nad Odrą

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie geograficzne. • Przejście graniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak statusu miasta powiatowego. • Brak następujących instytucji: Urzędu

<ul style="list-style-type: none"> • Węzeł komunikacyjny • Korzystne tereny inwestycyjne na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Starego Miasta • Sprawnie funkcjonujące zakłady przemysłowe • Infrastruktura sprzyjająca inwestycjom • Atrakcyjne tereny pod budownictwo mieszkaniowe • Środowisko przyrodnicze (Park Narodowy, Park Krajobrazowy) 	<p>Skarbowego, ZUS, Prokuratury</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyższe koszty utrzymania ze względu na położenie przygraniczne • Niewydolny układ komunikacyjny miasta • Brak obwodnicy. • Brak infrastruktury technicznej w części miasta • Brak wyspecjalizowanej kadry zawodowej • Brak ukształtowanego centrum miasta • Nie zagospodarowany Stary Kostrzyn • Niezaspokojone potrzeby w zakresie mieszkalnictwa socjalnego • Niewystarczająca lub znajdująca się w złym stanie baza turystyczno-rekreacyjna • (brak basenu krytego, hali widowiskowo-sportowej) • Brak ścieżek rowerowych
---	--

1.3 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem społecznym Gminy Kostrzyn nad Odrą

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Decyzja rządu RP o możliwości zmian struktury powiatów • Współpraca zagraniczna i międzygminna • Bliskość Berlina • Współpraca z ośrodkami akademickimi. • Istnienie szlaków wodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystna dla miasta decyzja rządu RP dotycząca powołania nowych powiatów • Klęski żywiołowe

1.4 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Kostrzyn nad Odrą

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Odkrycie złóż gazu i ropy naftowej w sąsiednich gminach. Istnienie funduszy pomocowych dla stref przygranicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> Degradująca się infrastruktura transportu kolejowego i wodnego

Gmina Lubiszyn jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 205 km kw. W skład gminy wchodzi 15 sołectw: Baczyna, Marwice, Wysoka, Lubno, Tarnów, Lubiszyn, Brzeźno-Buszów, Łąkomin, Gajewo-Dzikowo, Mystki, Ściechów, Ściechówek, Chłopiny-Jastrzębiec, Smoliny-Podlesie, Staw-Zacisze, Kozin. Gmina jest położona w północno-zachodniej części Powiatu Gorzowskiego.

1.1 Charakterystyka sfery społecznej w Gminie Lubiszyn

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Działający KIS i CIS Chęć podejmowania prac w ramach robót publicznych itp. Potencjał ludzki (duży odsetek osób chętnie uczęszczających na kursy) Duży potencjał niektórych wsi i pracowników społeczników (Tarnów, Ściechów, Lubiszyn) Wysoki poziom nauki w szkołach (dobre miejsca w rankingach i wynikach testów) Dostęp do przedszkoli 	<ul style="list-style-type: none"> Wysokie bezrobocie Niski poziom kwalifikacji, kompetencji, wykształcenia Rozwarstwienie społeczne Duży odsetek na usługach GOPS Brak bazy sportowej Alkoholizm i patologie społeczne Bieda w rodzinach wiejskich Duża ilość dzieci w najbiedniejszych rodzinach Brak budownictwa socjalnego Utrudniony dostęp do aptek, badań,

<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość opieki świetlicowej • Wymiany kulturalno – naukowe z Niemcami • Prężnie działające kluby sportowe • Programy profilaktyczne • Bezpлатny dostęp do podstawowej opieki medycznej • Prężnie działające OSP 	<p>miejsc pobrań krwi itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zbyt mała ilość policjantów • Brak straży gminnej • Starzejące się społeczeństwo • Stosunkowo mała ilość małżeństw • Małe środki przekazywane do GOPS • Mały dostęp do prac publicznych, interwencyjnych, społecznie – użytecznych Brak budownictwa socjalnego
--	--

1.2 Charakterystyka infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Lubiszyn

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięty przemysł drzewny • Wysoka lesistość • Nowe inwestycje w infrastrukturę techniczną (dofinansowywanych ze źródeł UE) • Wysoki wskaźnik zwodociągownienia (ponad 80%) • Położenie (zjazd z S3) • Bliskość granicy • Dobra droga do Szczecina, Gorzowa • Kilka dużych firm rolno-produkcyjnych prężnie działających (ferma norek, gęsi, tartaki) • Grunty gminne przeznaczone pod inwestycje • Przynależność do MG-6, Aglomeracji Gorzowskiej, Euroregionu Pro Europa Viadrina, Krainy Szlaków Turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Mało nowych inwestorów • Mała ilość usług • Słaba łączność i komunikacja • Niski poziom informatyzacji • Mała ilość zabytków i miejsc atrakcyjnych turystycznie • Brak produktu regionalnego • Konieczność ogromnych wydatków na transport szkolny • Brak systemu dróg rowerowych i szlaków nornic walking • Bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej • Słaby system ochrony zdrowia • Trudności ze specjalistami (dentysta, ginekolog itp.) • Niezagospodarowane tereny np. po starej gorzelni itp.

<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym • Duży wkład gminy w stałe podnoszenie jakości kształcenia (np. projekt Indywidualizacji procesu nauczania) • Pracownie komputerowe w szkołach • Dobrze rozwinięta współpraca z Niemcami • Atrakcyjne tereny rekreacyjne (daczki i domki letniskowe) • Dużo działek budowlanych 	<ul style="list-style-type: none"> • Mało miejsc atrakcyjnych turystycznie • Brak dostatecznej promocji gospodarczo-turystycznej • Nie przybywa nowych miejsc pracy • Słabo rozwinięta branża agroturystyczna • Migracje młodych do miast (zostają tam gdzie studiują np. Szczecin, Poznań) • Niski poziom informatyzacji • W niektórych miejscowościach brak zasięgu telefonii komórkowej
--	---

1.3 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem społecznym Gminy Lubiszyn

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Nowi pracownicy z nowymi umiejętnościami, przeszkoleni • Nowe inicjatywy oddolne • Wysoki odsetek dobrych uczniów • Dostęp do przedszkoli, szybkie powroty do pracy • Wymiany kulturalno – naukowe z Niemcami, nowi napływowi mieszkańcy • Promocja płynąca ze sportu • Programy profilaktyczne, dużo badań, zdrowe społeczeństwo, świadome • Bezpлатny dostęp do podstawowej opieki medycznej, wczesne wykrywanie zagrożeń zdrowotnych • Prężnie działające OSP, szybka 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie bezrobocie, wysokie koszty utrzymania patologii, przestępczość • Zubożenie społeczeństwa • Rozwarstwienie społeczeństwa • Wysokie koszty funkcjonowania GOPS, zmniejszenie nakładów inwestycji twardych • Przeludnienie • Bezdomność • Młoda umieralność • Ujemny wskaźnik urodzeń w stosunku do wysokiej umieralności • Przestępczość

<p>reakcja na zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Napływowi mieszkańcy • Kadra urzędnicza młoda i dobrze wykształcona, 	
--	--

1.4 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Lubiszyn

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięty przemysł drzewny, szansa na nowe rynki zbytu, nowe miejsca pracy • Wysoka lesistość, nowe miejsca pracy • Tania siła robocza • Rozwój turystycznych szlaków np. rowerowych czy nornic walking • Nowe obiekty użyteczności publicznej • Środki UE na inwestycje i innowacje • Kanalizacja • Położenie (zjazd z S3), duża dostępność do dróg głównych, krajowych • Bliskość granicy • Dobra droga do Szczecina, Gorzowa • Kilka dużych firm rolno-produkcyjnych prężnie działających (ferma norek, gęsi, tartaki) • Przyciąganie nowych inwestorów • Nowe inwestycje w ramach MG 6 • Możliwość pozyskiwania środków PROW w ramach Krajiny Szlaków Turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielka zachęta dla inwestorów • Wysokie koszty działalności • Duże koszty dojazdu i transportu • Mała ilość usług • Słaba łączność i komunikacja, brak zasięgu i internetu • Słaba promocja turystyczna • Trudności ze specjalistami chętnymi otwierać specjalistyczne gabinety (dentysta, ginekolog itp.) • Pustostany • Nie wspieranie rozwojowych biznesów, zwłaszcza ludzi młodych • Mała promocja branży agroturystycznej, możliwy zanik tej branży • Migracje młodych do miast (zostają tam gdzie studiują np. Szczecin, Poznań)

<ul style="list-style-type: none"> • Duży odsetek ludności w wieku produkcyjnym • Zapał do pracy • Nakłady na edukację młodych • Dobrze rozwinięta współpraca z Niemcami • Sprzedaż terenów zielonych, letniskowych, wypoczynkowych • Sprzedaż działek budowlanych 	
--	--

GMINA

SANTOK

Gmina Santok jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 169 km kw. W skład gminy wchodzi 15 sołectw: Baranowice, Czechów, Gralewo, Górki, Janczewo, Jastrzębnik, Lipki Małe, Lipki Wielkie, Ludziszawice, Mąkoszyce, Nowe Polichno, Płomykowo, Santok, Stare Polichno, Wawrów. Gmina jest położona we wschodniej części Powiatu Gorzowskiego.

1.1 Charakterystyka sfery społecznej w Gminie Santok

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bogate środowisko przyrodnicze (woda, kompleksy leśne, rzeźba terenu, bogata flora i fauna) • Niska emisja zanieczyszczeń, • Brak uciążliwego przemysłu • Różnorodność terenów budujących obszar gminy: lasy na różnych siedliskach, dolina rzek Noteci i Warty z systemem trwałych użytków zielonych, tereny rolnicze o 	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt duża rozpiętość sieci osadniczej we wsiach Janczewo, Czechów Santok • Brak wpływu na stan czystości wód • Rozwój zabudowy o skali i formie nie dostosowanej do tradycji miejsca • Rozpraszenie zabudowy, zwłaszcza w cennych, dobrze zachowanych układach • Zanikanie wsi indywidualnych

<p>mozaikowej strukturze użytkowania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bogate dziedzictwo historyczno – kulturowe gminy (ponad 1000 letnia historia) • Cenne obiekty środowiska kulturowego o znaczeniu ponad regionalnym (grodzisko w Santoku) • Dobrze zachowany wkład przestrzenny i charakter zabudowy większości wsi • Wysokiej przydatności turystycznej kompleksy leśne należące do obszaru krajobrazu chronionego • Atrakcyjność przyrodnicza, rzeka Warta i Noteć o wysokiej przydatności turystycznej (możliwość uprawiania sportów wodnych, żegluga rzecznej) • Miejscowości o wysokiej przydatności turystycznej (Santok, Czechów), • Atrakcyjność przyrodnicza pradoliny Warty i Noteci oraz kompleksów leśnych • Położenie gminy oraz jej bogactwo przyrodnicze determinuje rozwój gminy w kierunku turystycznym: szlaki piesze, rowerowe, rolne, wędkarstwo myślistwo, pozyskiwanie runa leśnego • wzmocnienie obszaru leśnego poprzez dolesienia na glebach słabych • rozwój sportów wodnych • możliwość wielokierunkowego rozwoju wsi: rolnictwo i turystyka, przechowalnictwo i przetwórstwo 	<p>w części wschodniej gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się wsi • Zanieczyszczenia gruntów poprzez niekontrolowane zrzuty ścieków bytowych.
--	---

1.2 Charakterystyka infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Santok

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie do celów turystycznych i sportowych lądowiska w Lipkach wielkich • dostępność środków komunikacji publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak kanalizacji w obszarach wiejskich, a w konsekwencji zagrożenie pogorszeniem jakości wód powierzchniowych i podziemnych • niewystarczająca sieć dróg o nawierzchni utwardzonej we wschodniej części gminy • brak dostatecznej sieci kanalizacji deszczowej • rozwój funkcji turystycznej przy braku rozwoju infrastruktury rekreacyjnej oraz infrastruktury technicznej

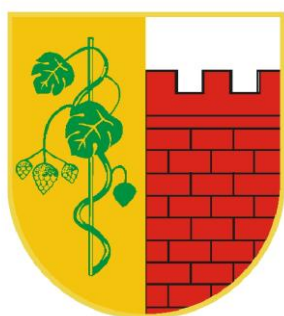
1.3 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem społecznym Gminy Santok

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Bogate wyposażenie w infrastrukturę techniczną w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> -sieci wodociągowe, - gazociągi, - systemy komunikacyjne i drogowe, - dobra baza oświatowa na terenie gminy, • bogate wyposażenie w infrastrukturę sportową – 5 boisk, 1 orlik, tor żużlowy, 3 sale gimnastyczne • duża liczba placówek kulturowych – 10 sal i świetlic, 2 biblioteki, gminne centrum informacji, muzeum. 	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ niżu demograficznego na sferę edukacyjno- oświatową • nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa w południowej części gminy • brak szerokiego dostępu do Internetu, • brak dostatecznej sieci kanalizacji deszczowej

1.4 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Santok

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość dynamicznego rozwoju sektora usługowo-produkcyjnego, • intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego w północnej i wschodniej części gminy, • dobra oferta edukacyjna i kulturalna dla mieszkańców Gminy, • - turystyczne i gospodarcze wykorzystanie międzynarodowej drogi wodnej E70, • wzrost znaczenia połączeń kolejowych w systemie komunikacyjnym Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność stałej rozbudowy systemów infrastruktury technicznej oraz modernizacja i rozwój funkcji turystycznej przy braku rozwoju infrastruktury rekreacyjnej oraz infrastruktury technicznej, • niedostateczny rozwój sieci dróg utwardzonych, • brak przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie odbudowy i rewitalizacji szlaków wodnych, • degradacja substancji technicznej infrastruktury kolejowej.

MIASTO I GMINA

WITNICA

Gmina Witnica jest gminą miejsko-wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 279 km kw. W skład gminy wchodzi 10 sołectw: Białcz, Białczyk, Boguszaniec, Dąbroszyn, Kamień Mały, Kamień Wielki, Kłopotowo, Krześniczka, Mosina, Mościce. Gmina jest położona w zachodniej części Powiatu Gorzowskiego.

1.1 Charakterystyka sfery społecznej w Gminie Witnica

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • rozwinięta sieć placówek edukacyjnych na szczeblu szkolnictwa podstawowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczna liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej

<p>gimnazjalnego i średniego</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcjonujące ośrodki pomocy społecznej • działalność organizacji pozarządowych • różnorodność kulturowa • dziedzictwo kulturowe na pograniczu polsko-niemieckim • cykliczne imprezy w sferze kultury o znaczeniu ponadlokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • przewaga ludności o niskich kwalifikacjach • mała mobilność zawodowa mieszkańców gminy • duża ilość osób korzystających z pomocy społecznej • nierównomierne wyposażenie szkół • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
--	--

1.2 Charakterystyka infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Witnica

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta sieć dróg i bliska odległość do przejścia granicznego z Niemcami • przeprawa promowa przez Wartę • dostępność telekomunikacyjna • funkcjonująca strefa gospodarcza • duże rezerwy wytwórcze w rolnictwie • działalność podmiotów gospodarczych w zakresie uzyskania odnawialnych źródeł energii • unikalne zasoby przyrody stanowiące podstawę do rozwoju turystyki • dobre warunki sprzyjające rozwojowi turystyki aktywnej i tematycznej • liczne obiekty zabytkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • niedogodne połączenia drogowe i kolejowe z Zieloną Górą – siedzibą urzędu marszałkowskiego • zły stan dróg lokalnych • bariery architektoniczne • zły stan urządzeń melioracyjnych i przeciwpowodziowych • niedostatecznie rozbudowana infrastruktura związana z ochroną – środowiska • słabe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii • rozproszona zabudowa • nierozwinięta turystyka jako ważna dziedzina gospodarki słaba infrastruktura turystyczna

1.3 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem społecznym Gminy Witnica

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości mieszkańców w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych • kształcenie ustawiczne • rozwój społeczeństwa informatycznego • dobrze wykształcona młodzież • zwiększenie dostępności osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem do różnych form zatrudnienia , w tym podejmowania samo zatrudnienia • organizacja inkubatorów przedsiębiorczości • nowe oferty pracy w sferze pozarolniczej • rozwój i poprawa infrastruktury oświatowej, sportowej oraz ośrodków kultury • zachowanie ładu przestrzenno architektonicznego i dbałość o ogólnodostępną przestrzeń publiczną • rozwój i poprawa infrastruktury związanej ze świadczeniem usług medycznych • współpraca z gminami partnerskimi • wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców • duże zasoby siły roboczej na terenach wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • pogarszająca się sytuacja demograficzna • migracja młodych ludzi, szczególnie absolwentów średnich i wyższych uczelni do większych ośrodków miejskich i za granicę • utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych na odpowiednim poziomie • pogarszający się stan infrastruktury edukacyjnej • mała mobilność zawodowa mieszkańców gminy • wzrost kosztów kształcenia

1.4 Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury technicznej i sfery gospodarczej w Gminie Witnica

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • poprawa i rozbudowa infrastruktury drogowej • poprawa i rozbudowa infrastruktury związanej z ochroną środowiska • rozbudowa infrastruktury turystycznej • rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe • wypromowanie produktów turystycznych i markowych gminy • uruchomienie połączenia kolejowego przebiegającego od Krzyża przez Drezdenko, Stare Kurowo, Strzelce Krajeńskie- Wschód i dalej przez Gorzów Wielkopolski, Witnicę, Kostrzyn nad Odrą do Berlina • rozwój turystyki wodnej na Warcie • rozwój Witnickiej Strefy Przemysłowej • dostęp do nowych technologii • wykorzystanie alternatywnych źródeł energii • poprawa stanu urządzeń melioracyjnych i zabezpieczeń przeciwpowodziowych • przygotowanie nowych terenów pod inwestycje • swobodny przepływ towarów, dóbr i usług w ramach jednolitego rynku europejskiego • tworzenie grup producentów warzyw i hodowców bydła kooperacja podmiotów o charakterze naukowo- badawczym z 	<ul style="list-style-type: none"> • zewnętrzne trudności proceduralne w pozyskiwaniu środków finansowych na modernizację i rozwój infrastruktury • ograniczenia związane z utworzeniem Obszaru Specjalnej Ochrony „Natura 2000”

sektorem małych i średnich przedsiębiorstw	
--	--

Analiza mocnych i słabych stron poszczególnych gmin ukazuje duży potencjał rozwojowy w Powiecie Gorzowskim. Prowadzenie wspólnej polityki świadczenia usług przez gminy umożliwi optymalne wykorzystanie „mocnych stron” i „szans” dla rozwoju oraz stopniowe niwelowanie „słabych stron” i „zagrożeń” szkodzących regionowi zarówno w sferze społecznej, jak i infrastrukturalnej. Analiza SWOT na poziomie poszczególnych gmin umożliwi również stworzenie właściwej analizy „mocnych i słabych stron” oraz „szans i zagrożeń” na poziomie samego Powiatu Gorzowskiego.

IX. POWIAT GORZOWSKI – ANALIZA SWOT

1. Sfera społeczna powiatu :

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie geograficzne (przejście graniczne) • Duża atrakcyjność przyrodnicza (Park Narodowy, Parki Krajobrazowe, rezerwaty) • Dobrze wykształcona sieć żeglownych dróg wodnych • Liczne obiekty zabytkowe • Istnienie Regionalnego Centrum Edukacji Ponadgimnazjalnej w Kostrzynie nad Odrą • Różnorodność kulturowa, obecność mniejszości narodowych i etnicznych (Ukraińców, Łemków, Tatarów, Romów) • Tożsamość lokalna ukształtowana 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała atrakcyjność lokalnego rynku pracy • Brak odpowiedniej infrastruktury rekreacyjno-sportowej dla realizacji funkcji turystycznych • Ograniczony dostęp do usług medycznych świadczonych na wysokim poziomie • Słaba świadomość konsumencka mieszkańców powiatu • Brak całodobowej wielofunkcyjnej placówki opiekuńczo-wychowawczej z miejscami interwencyjnymi • Występujące bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej

<p>przez obecność mieszkańców dawnych Kresów Wschodnich</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prężna działalność organizacji pozarządowych • Przystanek Woodstock jako wiodąca impreza o znaczeniu międzynarodowym 	
---	--

2. Szanse i zagrożenia związane z rozwojem sfery społecznej powiatu

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dodatni przyrost naturalny • Dodatnie saldo migracji na pobyt stały • Poprawa jakości kształcenia, zgodnego z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy • Poprawa dostępności do usług medycznych oraz poprawa ich jakości • Wypromowanie produktów markowych powiatu • Współpraca z partnerami z Niemiec i Ukrainy oraz wymiana wzajemnych doświadczeń – organizacja wspólnych imprez w zakresie kultury i sportu oraz spotkań mieszkańców • Wzrost świadomości konsumenckiej • Oferta w sferze kultury i sportu dla osób w różnym wieku oraz różnym stanie zdrowia • Rozwój społeczeństwa informacyjnego oraz rozwój e-usług 	<ul style="list-style-type: none"> • Odływ młodych i wykształconych ludzi do większych ośrodków miejskich i zagranicę • Utrudniony dostęp do edukacji- wzrost kosztów kształcenia • Utrudniony dostęp do usług medycznych na wysokim poziomie, niski standard usług medycznych w ramach ubezpieczenia społecznego oraz długi okres oczekiwania na specjalistyczne porady lekarskie • Prowadzenie profilu edukacji młodzieży, sprzecznego z zapotrzebowaniem rynku pracy oraz generowanie bezrobocia wśród absolwentów • Wykluczenie energetyczne oraz cyfrowe z powodu ubóstwa

3. Infrastruktura i sfera gospodarcza powiatu :

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Rozwijające się strefy przemysłowe i parki oraz napływ nowych technologii np. budowa farmy fotowoltaicznej o mocy 40 MW w Witnicy• Rozwinięta współpraca z partnerami niemieckimi w zakresie wspólnych projektów dotyczących rozwoju infrastruktury drogowej i kolejowej	<ul style="list-style-type: none">• Nie wystarczająca dostępność komunikacyjna z stolicą państwa oraz z Zieloną Górą – siedzibą Marszałka Województwa Lubuskiego oraz Urzędu Marszałkowskiego• Zły stan dróg• Zadłużenie szpitala w Kostrzynie nad Odrą• Braki w infrastrukturze technicznej-drogowej i kolejowej• Braki w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego

4. Szanse i zagrożenia związane z rozwojem infrastruktury i sfery gospodarczej powiatu

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">• Wzmocnienie infrastruktury technicznej – poprawa i rozbudowa infrastruktury drogowej i kolejowej• Poprawa i zwiększenie dostępności komunikacyjnej• Rozwój transportu wodnego• Pozyskanie nowych inwestorów• Rozwój stref przemysłowych – kooperacja jednostek badawczo-rozwojowych oraz wyższych uczelni z sektorem gospodarczym• Wspieranie organizacji klastrowych oraz stymulowanie ich rozwoju w	<ul style="list-style-type: none">• Zewnętrzne trudności w pozyskiwaniu środków finansowych na modernizację i rozwój infrastruktury technicznej oraz niespójny i nietrwały system prawny• Malejąca konkurencyjność powiatu ze względu na niedostatecznie zmodernizowaną i rozwiniętą infrastrukturę techniczną

<p>poszczególnych branżach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki jako dziedziny gospodarki • Wzrost rozpoznawalności i atrakcyjności powiatu – wykorzystanie funkcji promocyjnych produktów markowych powiatu • Rozprzestrzenianie procesów rozwojowych na obszary wiejskie – poprawa infrastruktury technicznej na wsi • Usuwanie azbestu oraz wyrobów z azbestu • Rozwój Aglomeracji Gorzowskiej oraz przenoszenie pozytywnych trendów gospodarczych i społecznych przez Gorzów Wielkopolski na sąsiednie gminy 	
--	--

W rankingu powiatów w 2012 roku prowadzonym przez Związek Powiatów Polskich w kategorii liczby mieszkańców od 60 tys. do 120 tys. mieszkańców, Powiat Gorzowski został sklasyfikowany na 119 miejscu. Łącznie w wymienionej kategorii zostały ocenione 154 powiaty, na podstawie następujących kryteriów: działania proinwestycyjne i prorozwojowe, rozwiązania poprawiające jakość obsługi mieszkańca oraz funkcjonowanie JST, rozwój społeczeństwa informacyjnego, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, umocnienie systemów zarządzania bezpieczeństwem informacji, promocja rozwiązań z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej, wspieranie działań na rzecz społecznej gospodarki rynkowej, promocja rozwiązań proekologicznych, współpraca krajowa i międzynarodowa oraz działania promocyjne. Ranking Związku Powiatów Polskich jako stowarzyszenia dążącego do społeczno-gospodarczego rozwoju polskich powiatów, jest elementem, którego nie można pominąć, dokonując diagnozy Powiatu Gorzowskiego.

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ROZWOJU POWIATU GORZOWSKIEGO

I. ANALIZA PRZEPROWADZONEJ ANKIETY

1. Cel i założenia metodologiczne ankiety

Przy wyznaczaniu najbardziej optymalnych kierunków rozwoju w Powiecie Gorzowskim, zapoznano się z oczekiwaniami i opiniami mieszkańców. W tym celu została stworzona ankieta, poprzez którą mieszkańcy mogli się kontaktować i podawać swoje własne propozycje.

Ankieta zawierała trzy pytania, w ramach trzech głównych kierunków rozwojowych tzn. pytanie dotyczące infrastruktury, spraw społecznych i gospodarki. W ankiecie wzięło udział 115 osób z czego 102 osoby to mieszkańcy powiatu. Pytanie o zamieszkanie w Powiecie Gorzowskim miało charakter selekcyjny i do analizy zostały wybrane tylko osoby, mieszkające w powiecie, dla którego jest tworzona Strategia Rozwoju.

Ankieta została umieszczona na stronie Powiatu Gorzowskiego, gdzie każda zainteresowana osoba mogła ją wypełnić. Należy jednak pamiętać, że zastosowanie takiej formy w dotarciu do respondentów, wiąże się z brakiem reprezentatywności wyników w odniesieniu do mieszkańców Powiatu Gorzowskiego. Ankieta miała na celu głównie dostarczenia narzędzia, za pomocą którego zainteresowani mieszkańcy mogliby wyrazić swój pomysł na rozwoju powiatu.

2. Analiza wyników

2.1. Struktura respondentów

Struktura socjodemograficzna mieszkańców powiatu, którzy wzięli udział w badaniu wygląda w sposób następujący.

Wyszczególnienie	Kobieta	Mężczyzna	Brak danych	Ogół - płeć
Wiek:	25%	75%	0%	100%
do 20 lat	1,9%	6,5%	0%	3,9%

Wiek :	69%	27,6%	3,4%	100%
od 21 do 30 lat	38,5%	17,4%	25%	28,4%
Wiek:	66,7%	29,2%	4,2%	100%
od 31 do 40 lat	30,8%	15,2%	25%	23,5%
Wiek:	36,8%	57,9%	5,3%	100%
od 41 do 50 lat	13,5%	23,9%	25%	18,6%
Wiek:	31,6%	68,4%	0%	100%
od 51 do 60 lat	11,5%	28,3%	0%	18,6%
Wiek:	28,6%	57,1%	14,3%	100%
powyżej 60 lat	3,8%	8,7%	25%	6,9%
	51% %	45,1%	3,9%	100%
Total – wiek	100%	100%	100%	100%
Wykształcenie:	0%	0%	0%	0%
Podstawowe	0%	0%	0%	0%
Wykształcenie:	16,7%	88,3%	0%	100%
Zasadnicze	1,9%	10,9%	0%	5,9%
Wykształcenie:	45,2%	51,6%	3,2%	100%
Średnie	26,9%	34,8%	25%	30,4%
Wykształcenie:	59,3%	35,6%	5,1%	100%
Wyższe	67,3%	45,7%	75%	57,8%
Ogółem - wykształcenie	51%	45,1%	3,9%	100%
	100%	100%	100%	100%

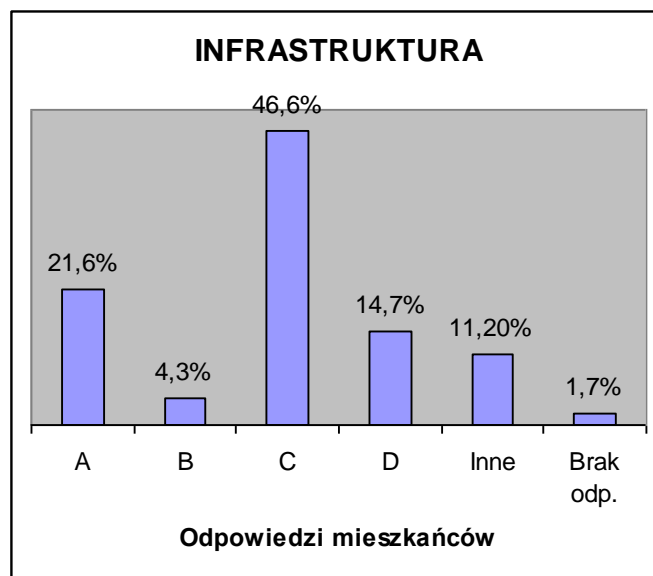
Jak wynika w powyższej tabeli, przeważają kobiety nad mężczyznami. Spośród mieszkańców biorących udział w badaniu najwięcej jest osób w wieku 21-30 lat i w dalszej kolejności 31 i 40 lat. Zdecydowanie przeważają osoby z wyższym wykształceniem i w dalszej kolejności – około połowę mniej – osoby z wykształceniem średnim.

2.2. Przedsięwzięcia w ramach infrastruktury

Pierwsze pytanie w ankiecie zostało sformułowane: *Proszę określić główne przedsięwzięcia, które powinny być zrealizowane w ramach infrastruktury*. Proponowane odpowiedzi dla tego pytania wyglądały w sposób następujący:

- A. Budowa i modernizacja dróg
- B. Inwestycje w zakresie ochrony środowiska
- C. Inwestycje w zakresie ochrony zdrowia, edukacji i kultury
- D. Inwestycje w zakresie turystyki
- E. Inne. Podaj jakie:

Mieszkaniec mógł wybrać maksymalnie trzy odpowiedzi. Najwięcej, bo aż czterech na dziesięciu respondentów odpowiadało, że głównym obszarem w ramach infrastruktury powinny być inwestycje w zakresie ochrony zdrowia, edukacji i kultury. Jedna piąta wskazała na budowę i modernizację dróg. Niecałe 15% mieszkańców wskazało natomiast na inwestycje w zakresie turystyki.

Wartym zwrócenia uwagi jest fakt, że ponad 11% wskazywało na inwestycje inne, niż wskazane w kafeterii. Można tutaj wymienić: *inwestycje w zakresie gospodarki wodno-*

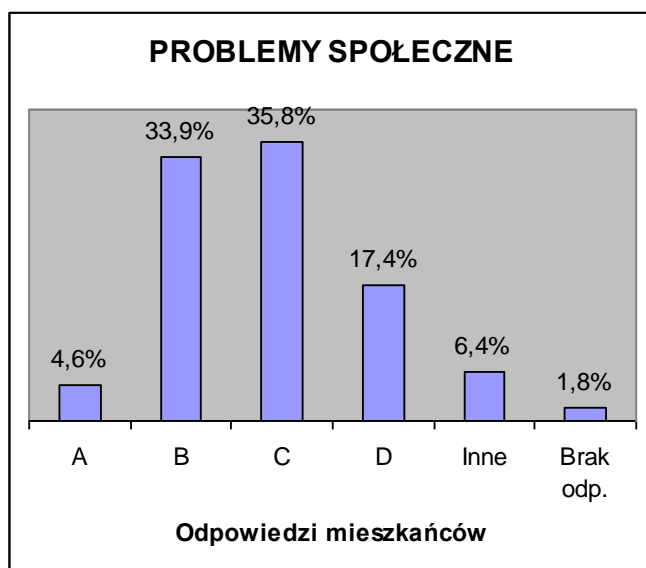
ściekowej; budowa mieszkań socjalnych; budowa ścieżek rowerowych; budowa basenu krytego w Kostrzynie nad Odrą; budowa mostu na Odrze (Kostrzyn nad Odrą); budowa chodników, ścieżek rowerowych i wytyczanie szlaków turystycznych; kanalizacja; pełne skanalizowanie gminy Deszczno oraz oświetlenie bocznych dróg; budowa zakładów pracy; obrona cywilna; rozwój połączenia kolejowego Gorzów – Berlin; utrzymanie i rozwój transportu publicznego (kołowego, kolejowego).

2.3. Najważniejsze problemy społeczne do rozwiązania

Drugie pytanie zostało sformułowane: *Proszę określić najważniejsze problemy społeczne, które powinny być rozwiązane na terenie Powiatu Gorzowskiego do 2020 roku.* Odpowiedzi dla tego pytania wyglądały w sposób następujący:

- A. Ograniczenie bezrobocia
- B. Poprawa jakości opieki zdrowotnej
- C. Poprawa jakości edukacji
- D. Lepszy dostęp do kultury
- E. Inne. Podaj jakie:

W pytaniu trzecim respondent również mógł podać maksymalnie trzy odpowiedzi. Najwięcej mieszkańców wskazało na potrzebę poprawy jakości edukacji i opieki zdrowotnej. Tym samym odpowiedzi mieszkańców pokrywają się z odpowiedziami z pierwszego pytania dotyczącego inwestycji w tych obszarach. Ponad 15% respondentów wskazało także na potrzebę lepszego dostępu do kultury.

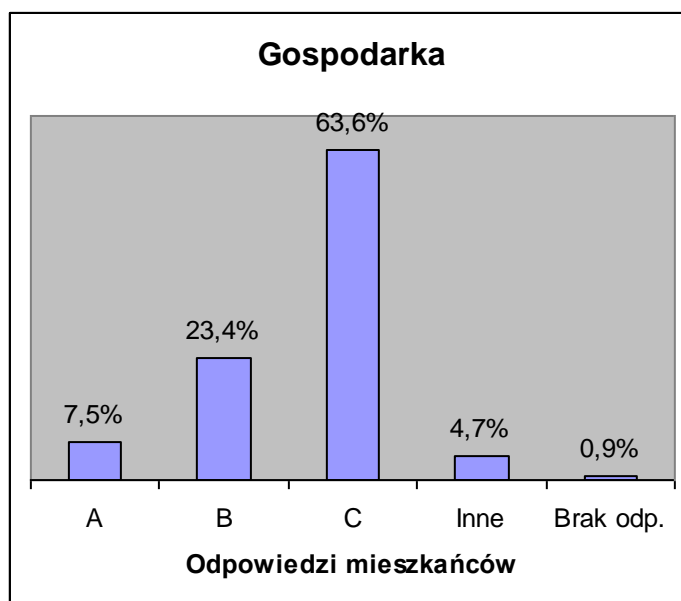
Wśród odpowiedzi *inne* pojawiły się: *wypłata zaległych poborów byłym pracownikom SPZOZ Kostrzynie nad Odrą,; poprawa bezpieczeństwa pieszych na drogach; walka z wykluczeniem edukacyjnym dzieci wiejskich; komunikacja do Gorzowa; poprawa startu młodych ludzi; budowa systemu profesjonalnej opieki – lekarskiej, pielęgniarstwa nad osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji (obłożnie chorzy, starsi), likwidacja obowiązkowego haraczu pobieranego przez ZUS;*.

2.4. Rozwój Gospodarczy

Pytanie trzecie miało następującą formę: *Proszę określić jakie działania powinny być podjęte w celu rozwoju gospodarczego Powiatu Gorzowskiego do roku 2020.* Dla tego pytania zostały skonstruowane następujące odpowiedzi:

- A. Rozwój stref gospodarczych
- B. Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw
- C. Pozyskiwanie nowych inwestorów
- D. Inne. Podaj jakie:

Również w trzecim pytaniu można było wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi. Mieszkańcy w sposób zdecydowany najczęściej wskazywali na potrzebę pozyskiwania nowych inwestorów (64%). Jedna piąta natomiast wskazała na potrzebę wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw.

W kategorii *inne* znalazły się odpowiedzi takie, jak: *rozwój gospodarki produkcyjnej; rozwój i promowanie turystyki regionalnej, w szczególności wodnej w oparciu o Wartę i rowerowej oraz pieszej; wsparcie mikro przedsiębiorstw; pomoc przy zakładaniu działalności gospodarczej młodym ludziom; likwidacja ZUS-u i podniesienie kwoty wolnej od podatku.*

II. WIZJA POWIATU GORZOWSKIEGO W 2020 ROKU

Powiat Gorzowski jest konkurencyjnym ośrodkiem w północno-zachodniej części Polski Zapewnia wysoką jakość życia dzięki wykorzystaniu potencjału społecznego i gospodarczego. Powiat cechuje atrakcyjność dla inwestorów oraz rozpoznawalność turystyczna.

Przyjęta wizja oznacza, że:

- mieszkańcy powiatu uczestniczą w procesach rozwojowych
- na terenie powiatu jest generowany wzrost gospodarczy w oparciu o nowe technologie i innowacyjne rozwiązania
- Powiat Gorzowski jest dobrze skomunikowany ze stolicą państwa oraz metropoliami zachodniej części kraju: Zieloną Górą, Poznaniem, Wrocławiem, Szczecinem, a także Berlinem
- dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodnicze powiatu są eksponowane i promowane
- na terenie powiatu rozwija się turystyka w oparciu o produkty markowe i wytyczone szlaki turystyczne
- współpraca Powiatu Gorzowskiego z partnerami z Niemiec oraz Ukrainy stymuluje wzrost jakości życia.
- mieszkańcy powiatu posiadają, z zachowaniem obowiązujących przepisów prawa, poprzez System Informacji o Terenie, pełny dostęp do rejestrów publicznych

Przedstawiona wizja Powiatu Gorzowskiego formułuje stan pożądany Powiatu Gorzowskiego w 2020 roku. Ze względu na ośmioletni horyzont czasowy, w przedstawionej wizji należy uwzględnić element niepewności. Tempo rozwoju powiatu jest uzależnione częściowo od procesów zależnych w niewielkim stopniu od działań starostwa, na przykład od rozwoju sytuacji politycznej, gospodarczej i demograficznej. Zagrożenie dla osiągnięcia przedstawionej wizji Powiatu Gorzowskiego w 2020 roku, może stanowić także rozbudowany,

niespójny i nietrwały system prawny. Powiat Gorzowski znajduje się pod wpływem oddziaływania Gorzowa Wielkopolskiego jako silnego ośrodka wojewódzkiego.

Obecnie Gorzów Wielkopolski jako główny ośrodek północnego subregionu, rozbudowuje swoje funkcje metropolitalne, wychodząc poza granice administracyjne miasta. Wiąże się z tym rozwój systemu osadniczego, który wychodzi na tereny gmin wchodzących w skład Powiatu Gorzowskiego. Proces funkcjonalnych powiązań Gorzowa Wielkopolskiego z gminami sąsiednimi do 2020 roku będzie się umacniał i rozwijał w kierunku zachodnim (Gmina Bogdaniec) w kierunku wschodnim (Gmina Deszczno i Santok) oraz w kierunku północno-wschodnim (Gmina Kłodawa). Wymienione kierunki rozwoju są zgodne z obowiązkiem delimitacji dla Gorzowa Wielkopolskiego i gmin ościennych, który został określony w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Nie można obecnie jasno wskazać na ewentualne zmiany granic administracyjnych Powiatu Gorzowskiego, np. wskutek połączenia z Powiatem Strzelecko-Drezdeneckim w jedną większą jednostkę administracyjną. To samo dotyczy wskazania na uzyskanie przez miasto Kostrzyn nad Odrą statusu miasta powiatowego, mimo pełnienia przez nie funkcji ponadlokalnych. Rozstrzygnięcia w tym zakresie leżą ostatecznie w gestii administracji rządowej, co nie zamyka otwartości władz Starostwa Powiatu Gorzowskiego na zmiany przynoszące korzyści lokalnej wspólnotie samorządowej.

III. PRIORYTETY W ROZWOJU POWIATU GORZOWSKIEGO DO 2020 ROKU

PIORYTET I

ROZWÓJ DZIAŁAŃ SPRZYJAJĄCYCH WŁĄCZENIU ZAWODOWEMU I SPOŁECZNEMU

Cel > Wspieranie aktywności zawodowej.

Uzasadnienie realizacji

Czynnikiem w znacznym stopniu decydującym o rozwoju społeczno – ekonomicznym regionu jest aktywność zawodowa jego mieszkańców. Wymaga to stworzenia odpowiednich warunków sprzyjających zdobywaniu nowych umiejętności dostosowanych do zmieniających się warunków na rynku pracy. W związku z tym należy wzmocnić system doradztwa

zawodowego i szkoleń. Ważne jest również wzmocnienie instytucjonalnego wsparcia dla samozatrudnienia i przedsiębiorczości. Działania powinny być również prowadzone wobec osób młodych, dla których główną barierą w znalezieniu pracy jest brak doświadczenia zawodowego. Działania takie są szczególnie ważne wobec osób długotrwale bezrobotnych. Ważnym aspektem działania na rzecz włączenia społecznego jest prowadzenie polityki niepełnosprawności.

Działania:

1. Prowadzenie doradztwa zawodowego
2. Wzmacnianie systemu kursów i szkoleń zawodowych podnoszących lub uzupełniających kwalifikacje zawodowe
3. Wsparcie dla samozatrudnienia
4. Promocja idei flexicurity (czyli elastycznych form zatrudnienia, przy równoczesnym zapewnieniu pracownikowi bezpieczeństwa socjalnego)

Cel > Sprzyjanie włączeniu społecznemu

Uzasadnienie realizacji.

Ważnym czynnikiem decydującym o atrakcyjności miejsca zamieszkania jest zapewnienie odpowiednich warunków wyrównujących szanse życiowe oraz sprzyjających pełnemu włączeniu społecznemu osób i rodzin ubogich, dysfunkcyjnych, przeżywających sytuacje kryzysowe oraz osób niepełnosprawnych. Efektem tych działań powinna być większa integracja tych osób i rodzin ze społeczeństwem. Wymaga to prowadzenia odpowiedniego systemu wsparcia społecznego. Skuteczność takiej polityki wymaga odpowiedniej diagnozy problemów i w odpowiedzi na to, doboru odpowiednich metod pomocowych. W przypadku włączenia osób niepełnosprawnych istotnym elementem będzie również likwidacja różnego typu barier, w tym architektonicznych, utrudniających korzystanie w pełni z usług publicznych.

Działania:

1. Zwiększenie efektywności i celowości systemu wsparcia społecznego
2. Realizacja założeń Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

3. Realizacja założeń Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
4. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych

PRIORYTET II

KREOWANIE PRODUKTÓW MARKOWYCH POWIATU

Cel > wykreowanie i promocja rozpoznawalnych znaków powiatu (produktów markowych)

Produkty Markowe Powiatu

Produkt markowy powinien być niepowtarzalny w skali kraju. Ważne jest także aby charakteryzował region. Na terenie Powiatu Gorzowskiego wskazuje się na sześć produktów markowych: Twierdza Kostrzyn, Założenie pałacowo-parkowe w Dąbroszynie, Park Drogowskazów w Witnicy, Zagroda Młyńska w Bogdańcu, Gród w Santok oraz Zespół Pocysterski w Mironicach.

Twierdza Kostrzyn¹

Rys historyczny: Początki nowożytnej twierdzy Kostrzyn sięgają 1537 r., gdy rozpoczęto budowę jej pierwszych, zapewne drewniano-ziemnych umocnień. W II połowie XVI stulecia zastąpiły je stopniowo trwalsze umocnienia murowane, wzniesione przez włoskich inżynierów. Gotowa twierdza przybrała kształt spłaszczonego sześcioboku, którego pięć naroży zajęły potężne i opatrzone licznymi kazamatami bastiony. Począwszy od 1630 r. aż po początek XVIII w. twierdza była systematycznie uzupełniana i rozbudowywana przez inżynierów holenderskich, a następnie francuskich. Wokół murowanego rdzenia wyrosło szereg nowych, zrazu ziemnych, później systematycznie utrwalanych przy użyciu murowanych konstrukcji dzieł zewnętrznych. W latach 70tych XVII w. powstał też nowy szósty bastion. W 1758 r. pod Kostrzyn podeszła rosyjska armia. Wszczęte przez nią bombardowanie doprowadziło do kompletnego spalenia zamkniętego w murach twierdzy miasta, ta ostatnia pozostała jednak nienaruszona. W 1806 r. forteca złożyła bez walki broń przed wojskami Napoleona, które okupowały ją do 1814 r. W XIX w. twierdza została w kilku etapach rozbudowana: najpierw uzupełniona o nowe obszerne umocnienia na lewym brzegu Odry

¹ Opis – Muzeum Twierdzy Kostrzyn

(od 1816 r.), następnie (począwszy od 1857 r.) gruntownie zmodernizowana i otoczona łańcuchem dzieł zewnętrznych wysuniętych na dystans do 1,5 km przed starsze umocnienia. W latach 80-tych XIX w. zbudowano w odległości 5 do 10 km od historycznego rdzenia twierdzy 4 duże forty (Sarbinowo, Gorgast, Żabice i Czarnów) - po części do dziś zachowane. W 1914 r. twierdzę raz jeszcze prowizorycznie uzupełniono i rozbudowano. Po I wojnie światowej straciła znaczenie militarne wskutek zmian w technice i sztuce wojennej. Jeszcze przed wojną zapadła decyzja o likwidacji części najstarszych i zupełnie już przestarzałych umocnień celem zapewnienia Staremu Miastu przestrzeni do rozwoju. Do 1931 r. rozebrano 3 bastiony i wiążące je ze sobą kurtyny. W 1945 r. otwarte miasto ogłoszono twierdzą ponownie, prowizorycznie przygotowując je do obrony. Wskutek ciężkich walk w lutym i marcu tego roku zniszczeniu uległo ponad 90% jego zabudowy. Stare fortyfikacje mimo licznych uszkodzeń zdołały bitwę przetrwać.

Najcenniejsze spośród licznych zachowanych relikwów założenia warownego skupiają się wokół pozostałości (sieć ulic, fundamentowe partie budynków) Starego Miasta i obecnie poddawane są sukcesywnie renowacji. Składają się na nie 3 bastiony ("Król", "Brandenburgia" i "Filip") wraz z nawiązującymi do nich odcinkami kurtyn i zamykającymi zachowane odcinki fos grodzami, 2 bramy forteczne (Berlińska i Chyżańska), 1 rawelin oraz fragment kolejnego, ponadto kompleks dzieła rogowego na Gorzynie. Wspomniane elementy twierdzy tworzą zwarty zespół, ciągnący się na długości blisko 1 km na prawym brzegu Odry. W odrestaurowanej już Bramie Berlińskiej mieści się obecnie punkt informacji turystycznej. W br. oddano do użytku promenadę spacerową na odrestaurowanym bastionie "Brandenburgia" i nawiązującym do niego odcinku kurtyny. Renowacji poddano również bastion "Filip" oraz Bramę Chyżańską - w kazamaty bastionu otwarta zostanie w 2013 r. stała ekspozycja muzealna. Odrestaurowana została grodzia przed bastionem "Król". XVI - wieczna twierdza Kostrzyn to obecnie najstarsze założenie bastionowe na terytorium Polski. Wraz z jedynym w swoim rodzaju powierzchniowym pomnikiem miasta tworzy jedyny w swoim rodzaju zespół, dla którego w skali kontynentu brak precedensu. Obecnie odwiedza go rocznie kilkadziesiąt tysięcy ludzi.

Twierdza Kostrzyn . Fot. Paweł Chara

Znani więźniowie Twierdzy Kostrzyn:

Książę Fryderyk von Hohenzollern

Od sierpnia 1730 roku do sierpnia 1731 w kostrzyńskiej twierdzy więziony był książę Fryderyk von Hohenzollern (późniejszy władca Prus - Fryderyk II). Uwięzienie na polecenie króla Fryderyka Wilhelma I było spowodowane próbą ucieczki następcy tronu do Anglii. Za pomoc w próbie ucieczki został skazany na karę śmierci porucznik Hans Hermann von Katte. Wyrok został wykonany 6 listopada 1730 roku w twierdzy Kostrzyn. Następca tronu książę Fryderyk, dopiero po przeproszeniu ojca, po raz pierwszy mógł opuścić twierdzę w sierpniu 1731 roku. Od tego czasu datuję jego wizyty w pobliskim majątku Tamsel (Dąbroszyn). Ostatecznie przebywał w twierdzy do końca lutego 1732 roku i uczył się administrowania krajem od kostrzyńskich urzędników. Później jako już Fryderyk II, przebywał w twierdzy podczas jej oblężenia przez wojska rosyjskie w sierpniu 1758 roku. Stąd też wyruszył na bitwę pod Sarbinowem (Zorndorf), która rozegrała się 25 i 26 sierpnia 1758 roku i jest uważana, mimo nierozstrzygnięcia jej wyniku, za najkrwawszą z bitew podczas wojny siedmioletniej.

św. Klemens Maria Hofbauer

Więziony był w twierdzy kostrzyńskiej od czerwca do lipca 1808 roku. Wcześniej od 1787 roku prowadził w Warszawie działalność duszpasterską i charytatywną przy kościele św. Benona, przeznaczonym dla duszpasterstwa Niemców. Była to pierwsza placówka redemptorystów w Polsce. Na mocy decyzji władz francuskich, placówka została zlikwidowana, a zakonnicy zostali osadzeni w twierdzy, bez prawa powrotu na teren Księstwa Warszawskiego. Po zwolnieniu z twierdzy, ostatecznie duchowny udał się do Wiednia, gdzie

aż do śmierci w 1820 roku prowadził działalność duszpasterską. Beatyfikowany został w 1888 roku przez papieża Leona XIII i kanonizowany w 1909 roku przez papieża Piusa X. Jest patronem Warszawy i Wiednia.

Założenie pałacowo-parkowe w Dąbroszynie

Dąbroszyn jest wsią o genezie średniowiecznej. W miejscowości zostało usytuowane założenie pałacowo-parkowe. Jej centralnym punktem jest pałac, który został wzniesiony pod koniec XVII wieku. Początkowo była to budowla w stylu barokowym, w formie prostopadłościowej, pokryta dwuspadowym dachem. Obiektu był pierwotnie dwukondygnacyjny. W drugiej połowie XVIII wieku pałac został przebudowany, między innymi do tylnej elewacji dodano kolumnowy portyk, a sień uzyskała reprezentacyjną klatkę schodową. Ostateczny kształt neogotycki, budowla otrzymała po przebudowie w połowie XIX wieku, kiedy to nadbudowano trzecią kondygnację. Została ona pokryta dachem czterospadowym osłoniętym przez krenelaż. We wnętrzu pałacu zachowały się dekoracje sztukatorskie i boazerie pokryte malowidłami o motywach roślinnych oraz chińskiej ornamentyce. W sąsiedztwie pałacu znajduje się kościół pochodzący z końca XVII wieku, który został usytuowany na planie krzyża greckiego. W pierwszej połowie XIX wieku bryła kościoła została przebudowana w stylu neogotyckim i wzbogacona o wieżę. We wnętrzu kościoła znajduje się cenny pomnik epitafijny poświęcony rodzinie von Schöning. Założenie parkowe składa się z dwóch części: parku dolnego, usytuowanego po południowej stronie pałacu oraz parku górnego położonego po jego północnej stronie. Przez cztery stulecia rezydencja była siedzibą znanych europejskich rodów: von Schöning, von Wreech, von Donhoff i von Schwerin, związanych z kręgiem rycerskiego zakonu Joanitów. W wyniku działań wojennych podczas drugiej wojny światowej, dzieła sztuki znajdujące się na wyposażeniu pałacu zostały rozproszone. Częścią założenia pałacowo-parkowego jest położony na północny-wschód od pałacu kompleks zabudowań folwarcznych. Najstarszym jego elementem jest osiemnastowieczny czworak nakryty dachem naczółkowym. Obecnie pałac w Dąbroszynie jest własnością Gminy Witnica.

*Pałac w Dąbroszynie (druga połowa XIX w.) według T. Alberta.
(Zdjęcie pochodzi z zasobów Urzędu Miasta i Gminy w Witnicy).*

Park Drogowskazów i Słupów Milowych w Witnicy

Park Drogowskazów jest usytuowany w centrum miasta, na terenie dawnej posiadłości młynarza. W okresie powojennym młyn wraz z zabudowaniami został rozebrany, a pozostały po nim teren, z cennym drzewostanem, został przeznaczony na skwer miejski. Centralnym punktem dawnej posiadłości młynarza, jest staw młyński, przecięty korytem rzeki Witna. Od 1994 roku jest realizowana koncepcja zagospodarowania skweru i przyległych gruntów na Park Drogowskazów. Za przewodnią ideę Parku Drogowskazów została uznana droga, w jej kulturowym znaczeniu, jako czynnik ogólnoludzkiej więzi. Usytuowanie miasta na historycznym szlaku, biegnącym od Berlina do Królewca, sprawia, że trakt ten odegrał znaczącą rolę w burzliwych dziejach tej części Europy. Przemierzany był nie tylko przez kupców i podróżnych. Przemierzały tędy też armie mocarstw europejskich, podczas wojny trzydziestoletniej, wojny północnej, wojen napoleońskich, pierwszej i drugiej wojny światowej, a następnie polscy osadnicy w okresie powojennym. Każdy z wymienionych okresów pozostawił w tym miejscu swoje niezatarte ślady i pamięć o przeszłości, która odżywa obecnie za pośrednictwem prezentowanych eksponatów na terenie witnickiego Parku Drogowskazów.

Obiekty prezentowane w Parku Drogowskazów są wyodrębnione w czterech kolekcjach tematycznych: kolekcji zabytków kultury drogi, kolekcji słupów milowych cywilizacji, kolekcji przestrzeni refleksji i kolekcji przestrzeni fantazji. W kolekcji zabytków kultury drogi gromadzone są i prezentowane obiekty pobocza dróg, na przykład związane

z ich oznakowaniem jak: kamienne słupy milowe poczty pruskiej z pierwszej połowy XIX wieku, drogowaskazy, słupy oddzielające wojskowe tereny fortów kostrzyńskich od pól chłopskich, okoliczne kamienne drogowaskazy z nazwami miejscowości w języku niemieckim, kamienne oznakowania działów i granic obszarów leśnych. Kolekcja słupów milowych cywilizacji obejmuje obiekty dokumentujące oraz symbolizujące rozwiązania techniczne, które ułatwiały przemieszczanie się, na przykład: zestawy kół z różnych pojazdów, dworskich karet, chłopskich wozów, maszyn rolniczych i armat. Natomiast kolekcja zabytków przestrzeni refleksji obejmuje obiekty związane z ideologią totalitarnych reżimów, o charakterze politycznym i militarnym, na przykład: autentyczne zapory przeciwczołgowe, bunkier wartowniczy z okresu drugiej wojny światowej, tablica zdjęta ze szkoły im. Feliksa Dzierżyńskiego w Witnicy, tablice z okresu PRL- u, które zakazywały fotografowania obiektów kolejowych i wojskowych, oraz polskie i niemieckie słupy graniczne. Instalacja o nazwie „Exodus”, symbolizuje proces zmian narodowościowych na terenach włączonych po drugiej wojnie światowej do Polski: wysiedlenia Niemców oraz dramat ludności przesiedlonej na Ziemię Zachodnie z bezpowrotnie utraconych Kresów Wschodnich. Ostatnia wyodrębniona kolekcja tematyczna odnosi się do drogi utożsamianej z przygodą. Zgromadzone obiekty nawiązują do nazw polskich miejscowości o charakterystycznym brzmieniu, na przykład głązy narzutowe z miejscowości Sosny. Witnicki Park Drogowskazów i Słupów Milowych, który jest sukcesywnie wzbogacany o nowe obiekty i instalacje, staje się coraz częściej miejscem rozpoznawalnym na mapie turystycznej kraju. Pomysłodawcą i twórcą koncepcji Parku Drogowskazów i Słupów Milowych jest znany regionalista pan Zbigniew Czarnuch.

Park Drogowskazów i Słupów Milowych w Witnicy. Fot. Grzegorz Galiński

Zagroda Młyńska w Bogdańcu ²

Wieś Bogdaniec leży w odległości 12 km na zachód od Gorzowa i około 40 km od granicy polsko-niemieckiej. Powstała w roku 1763 jako Dühringshof w okresie kolonizacji fryderycjańskiej na gruntach wsi Jenin. Podobnie jak inne miejscowości leżące wzdłuż drogi z Gorzowa do Kostrzyna nad Odrą usytuowana jest u podnóża moreny na obrzeżu Błot Warciańskich. Wzdłuż potoku Bogdanka stoją trzy zabytkowe młyny. Dwa z nich możemy odnaleźć na mapach z pocz. XVIII. Podlegały one wtedy pod wioskę Gennien – obecnie Jenin. Zagroda Młyńska Muzeum Lubuskiego znajduje się w Bogdańcu na terenie Parku Kulturowego i Chronionego Obszaru Krajobrazowego w dolinie rzeczki Bogdanki. Obejmuje trzy zabytkowe obiekty: młyn, budynek gospodarczy, wozownia. Do zagrody młyńskiej przylega obszar o powierzchni około 4 ha zajmowany przez stawy młyńskie, łąkę i fragment lasu.

Budynek młyński wzniesiony został w 1826 roku w konstrukcji szkieletowej. Jako Górny Młyn jest najstarszym z trzech młynów wodnych w Bogdańcu. Nakryty jest dachem naczółkowym o więźbie krokwiowo-jętkowej. Mieści pod jednym dachem i młyn i mieszkanie młynarza. Część młyńska jest wyposażona w oryginalne wyposażenie młyna - śrutownik firmy Eisengiesseren & Maschinenfabrik für Mühlenbau A. Wetzig z Wittenbergu (Bez. Halle), dwa mlewniki produkcji Hipkow & Co z Gassen oraz śrutownik Gebhard & Sohn z Magdeburga Neustadt. Młyn był napędzany turbiną wodną, wcześniej kołem wodnym poruszonym przez wody rzeczki Bogdanka. W 1936 roku wprowadzono silnik spalinowy, w 1939 r. elektryczny. Część mieszkalna górnego młyna w Bogdańcu obejmowała siedem pomieszczeń. Obecnie w dwóch z nich znajduje się pomieszczenie socjalne i biuro, trzy służą do organizacji wystaw. Jedynie dwa pokoje funkcjonują jako wyobrażenie dawnego mieszkania młynarza z przełomu XIX i XX w. – w jednym zorganizowano pokój gościnny, w drugim sypialnię z przełomu wieków. Szczególną uwagę zwraca krzesło weselne Anny Katariny Schmit z 1823 r., sekretarzyk z połowy XIX w., szafa z końca XIX w, pochodząca z końca XIX w. toaletka z marmurowym blatem oraz secesyjny żyrandol naftowo-świecowy.

W dawnej części mieszkalnej znajduje się ponadto wystawa "Młynki we młynie". Obejmuje ona ponad 150 obiektów powstałych w większości na przełomie XIX i XX w. Obiekty pochodzą ze zbiorów własnych Muzeum, z kolekcji Waldemara Wasiluka (użyczone Muzeum Lubuskiemu w 1995 r.) oraz ze zbiorów innych osób prywatnych.

² Opis został dokonany przez M.Pecucha, pracownika Muzeum Lubuskiego im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskiem

W dawnej szkieletowej wozowni, zrekonstruowanej w 1988 r. pod kierunkiem dr Wojciecha Sadowskiego, można zobaczyć warsztaty wiejskie – maglarnię, gręplarnię do rozczesywania owczej wełny oraz kuźnię. Na obecny kształt wnętrza kuźni złożyły się elementy wyposażenia z XIX / XX w. pozyskiwane sukcesywnie w warsztatach w Jeninie, Santoku, Nowej Wsi i Osiecku. Prezentacja tych tradycyjnych narzędzi oddaje dziś klimat wnętrza dawnej kuźni, choć jest to jedynie kuźnia ekspozycyjna.

W dawnej oborze wyeksponowane zostały różne sprzęty rolnicze z XIX w. i pierwszej połowy XX w. (pługi, radła, brony, wał do ugniatania ziemi, kosa, sierp, cepy, grabie, sieczkarnie) oraz środki transportu wiejskiego (wozy, bryczki, sanie, chomąta i jarzma). Są wśród nich zarówno przedmioty przywiezione z dawnych Kresów Wschodnich i Wielkopolski, jak i pozostawione przez ludność niemiecką. Na podwórzu natomiast prezentowane są fabryczne maszyny rolnicze (siewnik, żniwiarka, grabiarka, kopaczka do ziemniaków, pługi, radła, brony), kieraty i silnik spalinowy oraz sprzęty związane z przetwórstwem ziarna (młocarnia, wialnia, stępa, żarna). W sadzie znajduje się pasieka z uli kładowych oraz zrekonstruowany piec chlebowy, przy którym we współpracy z piekarnią w Bogdańcu regularnie są organizowane warsztaty wypieku chleba.

Zagroda młyńska w Bogdańcu. Fot. Mirosław Pecuch

Gród w Santoku³

Gród w Santoku usytuowany na linii Warty i Noteci, należał w średniowieczu do największych i najważniejszych grodów w państwie pierwszych Piastów. Najstarsze ślady grodu, zamieszkałego przez plemię Słowian, pochodzą z VIII wieku. Na podstawie odkrytych zabytków ruchomych można przypuszczać, że pełnił on wówczas rolę ośrodka handlowego. Od drugiej połowy X wieku gród w Santoku został przebudowany i wszedł w obszar państwa pierwszych Piastów.

Założenie grodu obronnego w tym miejscu miało duże znaczenie strategiczne. W latach 1097-1099 był on ważnym punktem wypadowym Bolesława Krzywoustego do walk toczonych o Pomorze. Kronikarz Gall Anonim nazwał Santok *strażnicą i kluczem królestwa polskiego*. Gród w Santoku stanowił także bramę dla szlaków wodnych prowadzących w głąb państwa piastowskiego. Najważniejszy szlak otwierał drogę poprzez Wartę do Poznania i dalej dorzeczem Warty do Ostrowa Lednickiego. Jednocześnie przebiegała tędy przeprawa przez bagna nadnoteckie oraz szlak lądowy z Wielkopolski na Pomorze Zachodnie. Od XII wieku Santok był siedzibą kasztelanii. Usytuowanie grodu na pograniczu Wielkopolski, Pomorza i Brandenburgii, skutkowało tym, że był on kilkakrotnie niszczone. Upadek grodu zaczyna się od połowy XIII wieku (kiedy to Brandenburczycy przejmują kasztelanię santocką, bez grodu w Santoku, ale w 1298 roku gród został także utracony). Od XV wieku grodzisko przestaje istnieć i porasta chaszczami

Muzeum Grodu w Santoku jest obiektem Muzeum Lubuskiego im. J. Dekerta w Gorzowie Wlkp., częścią Działu Archeologii, którego podstawowym zadaniem jest upowszechnianie wiedzy o przeszłości Santoka i jego roli w formowaniu się państwa polskiego. Stała wystawa „Dzieje grodu w Santoku” powstała na bazie zabytków pozyskanych z badań wykopaliskowych prowadzonych na grodzisku w Santoku w latach 1958 – 1965. Grodzisko znajdujące na lewym brzegu Warty, jest badane systematycznie przez archeologów z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu. Wyniki prac wykopaliskowych prezentowane są na wystawie w Muzeum.

³ Opis ekspozycji grodu w Santoku został dokonany przez M. Pytlak z Muzeum Lubuskiego im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim

Wnętrze Muzeum Grodu w Santoku. Fot. Małgorzata Pytlak

Zespół pocysterski w Mironicach⁴

Zespół pocysterski w Mironicach (Gmina Kłodawa) jest usytuowany na Europejskim Szlaku Cysterskim. Szlak cysterski jest to szlak turystyczny w Europie, który został wytyczony w ramach Europejskich Dróg Kulturowych. Patronat nad szlakiem sprawuje Rada Europy. Szlak cysterski jest najbardziej rozpoznawalnym szlakiem w Europie, obok Drogi św. Jakuba, i Szlaku Hanzy. Inspiracją do wytyczenia szlaku była przypadająca w 1998 roku 900 rocznica założenia zakonu przez św. Bernarda z Clairvaux oraz przypadająca w 1990 roku jego 900 rocznica urodzin. Podejmując decyzję o wytyczeniu Europejskiego Szlaku Cysterskiego, Rada Europy zwróciła uwagę na wkład zakonu cystersów w tworzenie na przestrzeni wieków wspólnego dziedzictwa kulturowego, które łączy kraje kontynentu europejskiego. W średniowieczu klasztory cysterskie były nie tylko ośrodkami życia monoteistycznego. Dobra cysterskie były także prężnymi ośrodkami nauki, kultury oraz wprowadzania nowych metod uprawy ziemi i rozwoju rzemiosła. Polski odcinek szlaku cysterskiego jest tworzony od 1990 roku i obejmuje pętlę małopolską, pętlę śląską oraz pętlę kujawsko-pomorską. Szlak Cysterski w Polsce łączy najważniejsze miejsca związane z zakonem cysterskim, w tym Mironice.

Reguła architektoniczna Cystersów, która była widoczna w rozwiązaniach budowlanych w Mironicach, sięga swoją genezą początków zgromadzenia zakonnego.

⁴ Opis prac badawczych został dokonany przez M. Pytlak z Muzeum Lubuskiego im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim

Cystersi posiadali związany z duchowością zakonu program architektoniczny, który zakładał maksymalną prostotę w budownictwie. Dążenie do architektonicznej prostoty przejawiało się w budowie kościołów na planie krzyża łacińskiego z prostokątnym ramieniem wschodnim, mieszczącym szereg wewnątrz. Najważniejszym z nich był kapitularz czyli sala zebrania duchowieństwa klasztornego. W skrzydle przeciwległym kościołowi umieszczano kuchnię i refektarz a w skrzydle zachodnim magazyny. Zabudowania klasztorne połączone były w całość kruzgankami kwadratowego wirydarza, to znaczy małego dziedzińca z ogródkiem.

Surowa reguła zakonu cystersów wykluczała wznoszenie wież oraz ograniczała zdobnictwo w formie malowideł i rzeźb. Stosowane przez Cystersów sklepienia żebrowe i ostrołukowe okna miały istotne znaczenie dla rozwoju stylu gotyckiego w budownictwie.

Zbudowany w oparciu o wymienione zasady architektoniczne klasztor w Mironicach, stanowił filię opactwa cystersów z pomorskiego Kołbacza i jednocześnie formą architektoniczną nawiązywał do siostrzanej fundacji klasztoru Cystersów z Bierzwnika.

W założeniu fundatora, margrabiego Albrechta III, klasztor w Mironicach miał ważną rolę do odegrania. Nadanie zostało dokonane w 1300 roku. Wymieniony margrabia brandenburski liczyli, że prowadzona przez Cystersów działalność rolniczo – hodowlana i rzemieślnicza przyczyni się do aktywizacji ziem nadanych klasztorowi.. Przez ponad dwa wieki Cystersi prowadzili między innymi w Mironicach, Kłodawie, Santocku, Chwałęcicach, Małyszynie, Łupowie, Arnowie i Baczynie ożywioną działalność gospodarczą.

Z uwagi na wprowadzenie trójpolówki i stosowanie żelaznego pługa koleśnego byli prekursorami wyższej formy gospodarki rolnej na wymienionych terenach. Na mocy nadania Cystersi mogli prowadzić też dziedziny gospodarki, które były zastrzeżone dla margrabiego jak: regale rybołówstwa, regale łowieckie i regale młyna. Po przejściu margrabiego Jana Kostrzyńskiego na luteranizm, nastąpiła w 1539 roku sekularyzacja siostrzanego opactwa Cystersów w Bierzwniku. W tym samym roku nastąpiła też likwidacja dóbr cysterskich w Mironicach. Opactwo cysterskie istniało w tym miejscu około 200 lat. W jego miejsce margrabia Jan kostrzyński utworzył domenę państwową. Zabudowania klasztorne były wykorzystywane do celów gospodarczych. W 1878 roku zostały w znacznym stopniu zniszczone w skutek pożaru. W XIX wieku na terenie założenia klasztornego został wybudowany klasycystyczny dwór oraz obiekty folwarczne. Od 1945 roku zabudowania ulegały stopniowej degradacji.

W latach 1999 – 2010 Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie Wlkp. prowadziło badania wykopaliskowe, podczas których wykonano XVII wykopów

archeologicznych. Program badawczy zakładał przede wszystkim odszukanie reliktyw kościoła cystersów, pochodzącego z drugiej połowy XIV wieku.

Początki były obiecujące, gdyż już w pierwszym wykopie udało się odkryć fragment dolnej części kamiennych fundamentów ściany północnej kościoła na długości 5 m oraz przylegającą doń kamienną stopę filara przypory, a także leżącą po linii tej przypory wewnętrzną stopę filara o wymiarach 2 m x 2 m. Podczas prac w 2000 roku odsłonięto, na długości 12 m dolną część fundamentów kamiennych ściany południowej kościoła wraz ze zniszczonymi fragmentami dwóch przypór. Odległość między obydwoimi ławami jest szerokością kościoła i wynosi 18,10 m + 1,35 m, co zgadza się ze szkicem inwentaryzacyjnym budynku kościelnego z 1872 roku. W sezonie 2004, w wykopie XIII odsłonięto kolejny zniszczony fragment kamiennej stopy filara wewnątrzawowego, układający się po linii odsłoniętej w wykopie I przypory i stopy filara.

Podczas następnych sezonów badawczych zakładano wykopy, które miały dać odpowiedź gdzie znajdowała się ściana zachodnia kościoła (wejściowa) oraz prezbiterium. W żadnym z nich nie zarejestrowano reliktyw architektonicznych świątyni, jedynie ślady po wkopach można interpretować jako pozostałości ław fundamentowych. Kościół w Mironicach spalił się w 1875 roku. Od momentu kasacji w XVI wieku pełnił on funkcje sakralne tylko w części prezbiterialnej, zaś w nawie głównej funkcjonowały pomieszczenia gospodarcze np. była tam gorzelnia. Sporą część cegieł ze świątyni wykorzystano do budowy stodoły, której fundamenty odsłonił w wykopie I, w czasach współczesnych został on rozebrany niemalże do calca. W wykopie nr XVII, założonym w miejscu domniemanego prezbiterium kościoła, odkryto fragment kamiennego muru łączonego zaprawą wapienną. Mur biegł półkoleście na długości ok. 6 m. Ciekawostką jest fakt, że poziom posadowienia muru był niższy od fundamentów kościoła. Być może był to fragment starszej świątyni, istniejącej przed wybudowaniem kościoła przez cystersów.

Oprócz reliktyw ścian, przypór i stóp filarów związanych ze średniowiecznym kościołem, odsłonięto także nowożytny obiekt architektoniczny: wspomnianą kamiennie-ceglaną ławę fundamentową stodoły z XIX wieku na długości 20 m, fragmenty najprawdopodobniej pieca kowalskiego również nowożytnego, ceglana studnię z drewnianą pompą datowaną według badań dendrochronologicznych na XVIII wiek, pozostałości pomieszczeń gospodarczych.

W efekcie badań archeologicznych na terenie dawnego opactwa cystersów w Mironicach odkryto dwadzieścia dwa pochówki szkieletowe, które znajdowały się zarówno wewnątrz kościoła jak i poza nim. Zmarłych pogrzebano zgodnie

ze średniowiecznym rytym pogrzebowym, aczkolwiek część pochówków pochodziła z okresu nowożytnego.

W trakcie prac badawczych zarejestrowano paleniska i jamy z ceramiką kultury łużyckiej. Wśród zabytków ruchomych, które pozyskano w trakcie prac wykopaliskowych oprócz ułamków ceramiki, szkieł naczyniowych i okiennych, przedmiotów metalowych, dachówek, cegieł również posadzkowych, wystąpiły, wyroby z krzemienia. Krzemienie te poddano analizie, w wyniku której zakwalifikowano je jako wyroby neolityczne (kultura pucharów lejkowatych), wykonane w warsztacie lokalnym. W wykopie nr XV odkryto denara typu Vinkenauge pochodzenia pomorskiego z XV wieku.

Pod względem ilości pozyskanych zabytków ruchomych, przedmioty a raczej ich fragmenty, nie występują na stanowisku w Mironicach zbyt obficie. Wynika to z ogromnego zniszczenia stanowiska na skutek działalności człowieka. Najpierw czynności rozbiórkowe, następnie budowa dróg, wykopy pod kable wodociągowe i energetyczne doprowadziły niemalże do całkowitego unicestwienia stanowiska. Dlatego też wszelkie ślady i pozostałości zarówno po opactwie cystersów jak i po domenie państwowej mają bardzo dużą wartość poznawczą.

Aktualnie teren założenia klasztornego jest poddawany rewitalizacji przez prywatnego właściciela. W wyremontowanym obiekcie jest usytuowane centrum szkoleniowe. Obecny właściciel dostrzega znaczenie Mironic jako miejscowości usytuowanej na pomorskiej pętli Europejskiego Szlaku Cysterskiego. Odrestaurowane obiekty zabytkowe mogą spełniać rolę Centrum Edukacyjno-Kulturowego na szlaku cysterskim.

Dawne założenie cysterskie w Mironicach. Fot. Jakub Koziczyński.

*Logo szlaku cysterskiego
w Polsce: źródło*

<http://www.szlakcysterski.org>

PRIORYTET III

ROZWÓJ EDUKACJI I BAZY DYDAKTYCZNEJ

Cel > Rozwój edukacji, poprawa jakości i warunków kształcenia

Uzasadnienie realizacji priorytetu:

Świadczenie wysokiej jakości usług edukacyjnych w oparciu o odpowiednią infrastrukturę dydaktyczną, jest warunkiem poprawy społecznej spójności subregionu gorzowskiego. Stworzenie odpowiednich warunków technicznych i dydaktycznych kształcenia, pozwoli zniwelować braki infrastrukturalne w bazie kształcenia oraz wpłynie na poprawę oferty edukacyjnej. Szczególnym wyzwaniem jest zwiększenie zainteresowania wykształceniem technicznym i zawodowym wśród młodzieży. Położenie nacisku na techniczne kierunki kształcenia, przyczyni się do zminimalizowania podstawowego uwarunkowania bezrobocia wśród absolwentów szkół średnich oraz absolwentów studiów licencjackich, którzy dalszy rozwój kariery zawodowej będą chcieli związać z miejscem zamieszkania na terenie powiatu gorzowskiego. Poprawa jakości i warunków kształcenia wpłynie także na wyrównywanie szans edukacyjnych szczególnie młodzieży pochodzącej z terenów wiejskich oraz zapewni większą dostępność do usług edukacyjnych świadczonych na wysokim poziomie.

Działania:

1. Budowa obserwatorium astronomicznego „Kepler” przy Zespole Szkół w Witnicy im. Mikołaja Kopernika

Działanie jest integralną częścią budowy szkolnych obserwatoriów astronomicznych tzw. Astrobaz. Celem działania jest stworzenie odpowiednich warunków dla edukacji młodzieży w zakresie nauk ścisłych i technicznych i tym samym odwrócenie niekorzystnych proporcji kształcenia w kierunku humanistycznym. Merytoryczne wsparcie ze strony pracowników naukowych Instytutu Astronomii Uniwersytetu Zielonogórskiego, zagwarantuje prawidłowe i zgodne z przeznaczeniem wykorzystanie zaplanowanego do budowy obiektu. Realizacja działania przyczyni się także do upowszechnienia sylwetki Jana Keplera jako matematyka i astronoma, który popierał prace Mikołaja Kopernika, patrona Zespołu Szkół w Witnicy.

2. Budowa warsztatów szkolnych przy regionalnym Centrum Edukacji Ponadgimnazjalnej – Zespole Szkół im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kostrzynie nad Odrą

Oddane do użytku w 2011 roku Regionalne Centrum Edukacji Ponadgimnazjalnej w Kostrzynie nad Odrą składa się z dwóch segmentów mieszczących łącznie 28 sal lekcyjnych, pomieszczeń administracyjnych oraz hali sportowej na 300 miejsc, z pełnym zapleczem sportowym. Jest to szkoła o profilu zawodowym. Realizacja działania pozwoli na dostosowanie szkoły do wdrażanej reformy kształcenia zawodowego. Budowa warsztatów szkolnych stworzy warunki do zrównoważenia zapotrzebowania na konkretne wymagania pracodawców z Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Zostaną stworzone warunki do kształcenia uczniów zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy. Planowane jest utworzenie nowych kierunków kształcenia: technik papiernictwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik mechanik, monter zabudowy i robót wykończeniowych.

3. Budowa nowego kompleksu na potrzeby Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lipkach Wielkich

Wychowankami Ośrodka są dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umiarkowanym. Obecnie w Ośrodku kształcą się około 60 uczniów, z czego około 30 przebywa w internacie. Działalność szkolno-wychowawcza nieprzerwalnie odbywa się w pomieszczeniach pałacu z XVII wieku, który w latach 1961-63 został przebudowany na potrzeby Ośrodka. W ramach placówki prowadzona jest szkoła podstawowa, gimnazjum oraz zasadnicza szkoła zawodowa. Obecny stan techniczny obiektu nie zapewnia prawidłowej realizacji funkcji wychowawczych i edukacyjnych. Szczególnie dotkliwie jest odczuwalny brak zaplecza sportowego. Wychowankowie Ośrodka mają do dyspozycji jedynie trawiaste boisko o wymiarach 34x54 m oraz salkę gimnastyczną o wymiarach 6x12 m.

Realizacja działania przyczyni się do wyrównania szans edukacyjnych wychowanków Ośrodka, jak również ułatwi im dostępność do wysokiej jakości usług edukacyjnych. Ponadto prowadzenie działalności szkolno-wychowawczej w lepszych warunkach, będzie miało pozytywny wpływ na dobrostan psychiczny, fizyczny i społeczny wychowanków.

Działania organizacyjne:

1. Pogłębienie współpracy z uczelniami wyższymi (szczególnie działającymi w Gorzowie Wielkopolskim i w Kostrzynie nad Odrą) oraz z sektorem gospodarczym, w celu dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.

2. Tworzenie systemowych rozwiązań w zakresie wspólnego kreowania z pracodawcami oferty edukacyjnej, ukierunkowanej na kształcenie techniczne i generowanie nowych miejsc pracy.

3. Podniesienie atrakcyjności kształcenia poprzez wdrażanie innowacyjnych programów i technik nauczania, w tym w ramach planowanego planetarium przy Zespole Szkół im. Mikołaja Kopernika w Witnicy.

4. Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży z terenów wiejskich, poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, jako podstawowego warunku osiągnięcia spójności społecznej.

5. Utworzenie Funduszu Stypendialnego jako systemu motywacyjnego, który będzie zachęcał młodzież do nauki w kierunkach zgodnych z wymogami rynku pracy.

6. Promowanie nauczania języka niemieckiego jako podstawowego środka komunikacji społecznej na pograniczu polsko-niemieckim. Tendencja powszechnego nauczania niemalże wyłącznie języka angielskiego, staje się zauważalną barierą w kontaktach z partnerami niemieckimi. Wzajemna współpraca staje się też motywacją do podejmowania nauki języka polskiego w pasie przygranicznym przez niemiecką młodzież.

PRIORYTET IV

TERMOMODERNIZACJA I STOSOWANIE ALTERNATYWNYCH ŹRODEŁ ENERGII W OBIEKTACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Cel > Oszczędność energii oraz zmniejszenie kosztów utrzymania obiektów użyteczności publicznej

Uzasadnienie realizacji priorytetu

Oszczędzanie energii stanowi duże źródło jej rezerw. W przypadku zastosowania materiałów izolacyjnych pozwala zwiększyć wydajność energetyczną ogrzewania, ale przede wszystkim ogranicza negatywne skutki użytkowania energii na stan środowiska naturalnego. Ponadto poszanowanie energii przekłada się w wymierny sposób na korzyści ekonomiczne.

1. Termomodernizacja Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lipkach Wielkich

Ośrodek w Lipkach Wielkich usytuowany jest w XVII wiecznym pałacu, który w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku został przebudowany na potrzeby prowadzonej działalności wychowawczo-edukacyjnej. Od tego czasu zostały przeprowadzone niewielkie remonty w zakresie wymiany stolarki okiennej, drzwi oraz salki gimnastycznej. Znajdująca się w obiekcie szkoła oraz internat, nie są ocieplone, co w znaczący sposób podnosi koszty eksploatacji. W 2007 roku został wymieniony kocioł grzewczy, jednak cała instalacja co i cwu nie została wymieniona. W ramach termomodernizacji planuje się ocieplenie ścian i dachu, wymianę instalacji co i cwu, a także instalację baterii słonecznych. Po realizacji działania, koszty związane z ogrzaniem budynku i dostarczeniem ciepłej wody, zgodnie z audytem energetycznym spadną o 38 %.

2. Termomodernizacja budynków dydaktycznych Zespołu Szkół im. Mikołaja Kopernika w Witnicy

Obiekty Zespołu Szkół w Witnicy zostały wybudowane w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku. W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku została częściowo wymieniona stolarka okienna i część drzwi. Nie zmienia to faktu, że budynki dydaktyczne wzniesione w starej technologii wymagają gruntownej modernizacji. Termomodernizacja zmniejszy dotychczasowe koszty eksploatacji związane z ogrzaniem i zapewnieniem ciepłej wody o ponad 40%. W ramach działania zostaną ocieplone ściany oraz dach, wymienione okna i drzwi. Zostanie wymieniona także instalacja co i cwu oraz zostaną zainstalowane baterie słoneczne.

Działania

1. Promocja poszanowania energii i wykorzystywania alternatywnych źródeł energii wśród mieszkańców powiatu oraz przeprowadzanie akcji informacyjnej w placówkach oświatowych prowadzonych przez powiat.

PRIORYTET V

TURYSTYKA JAKO FILAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Cel > rozwój turystyki i wzrost zamożności mieszkańców powiatu >rozwój turystyki w oparciu o Wartę

Uzasadnienie realizacji priorytetu:

Turystyka jest zjawiskiem wieloaspektowym: psychologicznym, społecznym, kulturowym, ale przede wszystkim ekonomicznym. Turystyka jako przejaw jednej z form aktywności ludzkiej, ma istotny wpływ na rozwój gospodarczy powiatu. Ekonomiczna treść turystyki przejawia się w gospodarczej działalności mającej na celu organizacyjne przygotowanie powiatu do recepcji ruchu turystycznego, jak również tworzenia źródeł dochodów w sferze jego obsługi. Celowi temu podporządkowane będzie wytyczenie trzech szlaków tematycznych oraz rozwój międzynarodowej turystyki rowerowej.

Działania:

Wytyczenie szlaków tematycznych: Nadwarciańskiego Szlaku Kulturowego, Szlaku Budownictwa Ryglowego oraz Szlaku Kościołów Średniowiecznych

Wytyczenie Nadwarciańskiego Szlaku Kulturowego

Idea szlaku nawiązuje do wyeksponowania zasobów kulturowych położonych wzdłuż rzeki Warty, po obu jej stronach. Szlak przebiegający przez teren powiatu gorzowskiego obejmie liczne zasoby historyczne skupione wokół rzeki. O atrakcyjności szlaku będą też decydowały wartości krajobrazowe, ukształtowane przez środowisko naturalne. Krajobraz nadwarciański został upowszechniony w drugiej połowie XIX wieku przez Ernsta Henselera – niemieckiego malarza nadwarciańskich łągów. Drugim malarzem, który w następnym stuleciu utrwał nadwarciańskie krajobrazy, był Jan Korcz. Obecnie jest to obszar o największych możliwościach rozwoju turystycznego i tym samym prorozwojowego wykorzystania zasobów kulturowych, położonych nad Wartą. Można wskazać na następujące odcinki Szlaku Nadwarciańskiego i usytuowane na nich obiekty kulturowe:

Przepompownia w Warnikach Fot. Piotr Chara

Odcinek nr 1.

Począwszy od Kostrzyna nad Odrą poprzez Dąbroszyn do Witnicy. Na wymienionym odcinku usytuowane są następujące zasoby kulturowe: Twierdza Kostrzyn, przepompownia wody w Warnikach, założenie pałacowo-parkowe w Dąbroszynie i neogotycki kościół z mauzoleum i kryptami rodu von Schöning, Park Drogowskazów w Witnicy.

Odcinek nr 2.

Począwszy od przeprawy promowej na prawym brzegu Warty (Witnica/Kłopotowo) i dalej na lewym brzegu Warty, jej malowniczym rozlewiskiem do miejscowości Oksza, na prawym brzegu Warty, dalej do mostu drogowego w Świerkocinie. Po powrocie na prawy brzeg Warty do miejscowości Podjenin i Jeniniec, dalej do Chwałowic i następnie Bogdańca. Na wymienionym odcinku usytuowane są następujące zasoby kulturowe: ryglowy kościół w Okszy z połowy XIX wieku, most na Warcie z 1964 roku o konstrukcji Łuku Langerera (nazwa od nazwiska konstruktora prof. Jana Langerera), gotycki kościół w Podjeninie oraz obszar dawnego osadnictwa olęderskiego, obejmujący łącznie miejscowości Podjenin, Jeniniec i Jeninek ((określany dawniej jako Genninsches Hollender), ryglowy kościół w Chwałowicach z drugiej połowy XVIII wieku oraz park kulturowy „Dolina Trzech Młynów” w Bogdańcu. Park obejmuje obszar w północnej części miejscowości, skupiający trzy historyczne założenia młyńskie.

Kościół w Chwałowicach. Fot. Eugeniusz Cytlak

Odcinek nr 3.

Począwszy od Gorzowa, przez Czechów do Santoka. Na wymienionym odcinku usytuowane są następujące obiekty: na bulwarze nadwarciańskim (prawy brzeg Warty), pomnik Jana Zacharka (w okresie powojennym legendarnego przewoźnika między brzegami Warty), położony na lewym brzegu Warty, spichlerz z drugiej połowy XVIII wieku. Jego funkcja była ściśle związana z handlem i żeglugą na Warcie. Obecnie obiekt jest placówką Muzeum Lubuskiego im. Jana Dekerta w Gorzowie, wiatrak holenderski w Czechowie oraz gród santocki i Muzeum Grodu w Santoku – placówki Muzeum Lubuskiego im. Jana Dekerta w Gorzowie.

Spichlerz nad Wartą w Gorzowie Wielkopolskim. Fot. Lech Dominik

Wytczenie Szlaku Budownictwa Ryglowego

Nazwę budowli ryglowej nosi drewniano szkieletowa konstrukcja, wypełniona ścianą z cegły. Konstrukcja ryglowa jest też potocznie określana jako mur pruski (niem. Fachwerk). Budownictwo ryglowe szczególnie rozpowszechniło się w XIX wieku na terenach należących do Prus. Na terenie powiatu gorzowskiego należy wskazać na trzy obiekty położone od siebie w nieznaczej odległości: dzwonnice w Santoku oraz kościoły w Gralewie, Janczewie i Santocznie.⁵

Dzwonnica w Santoku:

Dzwonnica jest pozostałością po nieistniejącym już w tym miejscu kościele o konstrukcji ryglowej z pierwszej połowy XVIII wieku. Wieża została dobudowana w 1769 roku. Szkieletowa konstrukcja dzwonnicy jest wypełniona cegłą ceramiczną. Dzwonnica stanowi dominantę w krajobrazie Santoka.

Dzwonnica w Santoku. Fot. Krzysztof Kinal

⁵ Zabytki północnej części województwa Lubuskiego, praca zbiorowa pod red. J. Lewczuka, B. Skazińskiego, Gorzów – Zielona Góra 2004

Kościół p. w. Krzyża Św. w Gralewie

Budowla pochodzi z pierwszej dekady XVIII wieku. Jej integralną częścią jest czworoboczna wieża, dobudowana pod koniec XVIII wieku. Wieża jest zwieńczona ośmioboczną latarnią i następnie strzelistym hełmem. Wewnątrz kościoła znajduje się cenny ołtarz z końca XVI wieku.

Kościół w Gralewie. Fot. Krzysztof Kinal

Kościół p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Janczewie

Budowla o konstrukcji ryglowej pochodzi z pierwszej połowy XVIII wieku. Obiekt jest nakryty dwuspadowym dachem. Jej integralną częścią salowej budowli jest prostopadłościenna wieża, zakończona wieloboczną latarnią i hełmem. We wnętrzu kościoła znajduje się barokowy ołtarz.

Kościół w Janczewie. Fot. Krzysztof Kinal

Kościół p. w. Przemienienia Pańskiego w Santocznie

Budowla o konstrukcji ryglowej pochodzi z drugiej połowy XVIII wieku. Kościół powstał z zaadoptowanego magazynu huty szkła. Bryła kościoła jest niska i parterowa. Obiekt jest pokryty wysokim dachem naczółkowym. Trwałym elementem budowli jest wysoka, dostawna wieża, podobnie jak bryła kościoła, także o konstrukcji ryglowej. Wieża jest zwieńczona hełmem namiotowym, zawierającym tarcze zegarowe. Hełm wieży jest zakończony kulą i krzyżem.

Wytyczenie Szlaku Kościołów Średniowiecznych

Średniowiecze jako okres między starożytnością a okresem nowożytnym, wywarło znaczący wpływ na kształt budownictwa sakralnego. Średniowiecze dzieli się na wczesne (od 476 roku do XI wieku), okres rozkwitu (XI-XIII wiek) oraz okres zmierzchu (od XIV wieku do roku 1453 jako daty końcowej). Okres wczesnego średniowiecza jest związany ze stylem romańskim w budownictwie sakralnym, zaś dwa następnego okresu ze stylem gotyckim.⁶

Kościół w Wawrowie p.w. św. Józefa Robotnika

Budowla została wzniesiona w XV wieku, na miejscu wcześniejszej kościoła. Bryła obiektu założonego na planie prostokątnym, składa się z nieobrobionych kamieni polnych, które zostały ułożone warstwowo. W pierwszej połowie XIX wieku do budowli dodano neogotycką, trójkondygnacyjną wieżę po stronie zachodniej. We wnętrzu budowli zachowała się oryginalna więźba dachowa.

Kościół w Wawrowie. Fot. Krzysztof Kinal

⁶ Zabytki północnej części województwa Lubuskiego, praca zbiorowa pod red. J. Lewczuka, B. Skazińskiego, Gorzów – Zielona Góra 2004

Kościół w Wojcieszycach p. w. Podwyższenia Krzyża Św.

Budowla pochodzi z przełomu XIII i XIV wieku. Bryła kościoła składa się z ciosów granitowych, a jej integralną częścią jest nadbudowana w późniejszym okresie ryglowa wieża dzwonnicza z ośmioboczną latarnią i zwieńczona baniastym hełmem. Budowla została usytuowana na planie prostokątnym i jest otoczona ceglany murem.

Kościół w Wojcieszycach.. Fot. Celina Kustorz

Kościół w Marwicach p. w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny

Założona na planie prostokątnym budowla pochodzi z połowy XIII wieku. Została wzniesiona z kostki granitowej. Budowla nie posiada wyodrębnionego prezbiterium oraz masywu wieżowego. Obiekt posiada zachowane ostrołukowe portale oraz okna. Jako element dekoracyjny obiekt posiada blendowe szczyty, płytkie wnęki o wykroju arkady.

Kościół w Marwicach. Fot. Sylwia Guszpit

Kościół w Lubnie p. w. św. Józefa

Budowla pochodzi z przełomu XIII i XIV wieku. Obiekt zbudowany jest ze starannie obrobionych kamiennych ciosów. Posiada zachowane ostrołukowe portale oraz otwory okienne. Budowla nie posiada wyodrębnionego masywu wieżowego.

PRIORYTET VI

ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA WIEDZY

Cel > Budowanie przewagi konkurencyjnej powiatu, opartej na wiedzy i innowacjach > pozyskiwanie nowych inwestorów > stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości > tworzenie nowych miejsc pracy

Uzasadnienie realizacji priorytetu

Pozyskanie nowych inwestorów oraz poszerzenie terenów inwestycyjnych odgrywa istotną rolę dla rozwoju gospodarczego powiatu i tworzenia nowych miejsc pracy. Rozwój usług i przemysłu w oparciu o wiedzę, przyczyni do wzrostu konkurencyjności regionu. W związku z tym kluczowego znaczenia nabiera prowadzenie własnej działalności badawczej przez przedsiębiorców lub zlecenie usług badawczych na zewnątrz w celu opracowania nowej technologii lub produktu. Zdobywanie nowej wiedzy niezbędnej do udoskonalenia procesów produkcji lub standardu świadczonych usług, jest podstawowym warunkiem zwiększania innowacyjności przez przedsiębiorców.

Dużą rolę w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw, mają do odegrania parki przemysłowo-technologiczne. Zapewniają one przedsiębiorcom odpowiednią infrastrukturę oraz umożliwiają wymianę informacji pomiędzy przedsiębiorcami a jednostkami naukowymi i naukowo-badawczymi. W rezultacie przedsiębiorcy mają możliwość wdrażania wyników prac badawczych i wykorzystywania ich dla celów gospodarczych.

Działania:

1. Stymulowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a jednostkami badawczymi i naukowo-badawczymi w zakresie działalności innowacyjnej. Wspieranie i pozyskiwanie wsparcia na rzecz utworzenia Parku Przemysłowo-Technologicznego „Baczyna”.
2. Wspieranie pozyskiwania inwestorów w Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej oraz Witnickiej Strefy Przemysłowej i podejmowanie działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy.
3. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu oraz integracja środowiska lokalnych przedsiębiorców – współpraca z Zachodnią Izbą Przemysłowo-Handlową.
4. Wspieranie organizacji klastrowych i stymulowanie współpracy branżowej.
3. Promocja przedsiębiorczości i innowacyjności w podległych placówkach oświatowych.

PRIORYTET VII

POPRAWA I ROZWÓJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ

I. Infrastruktura kolejowa

Cel > Reaktywowanie i rozwój dawnej Kolei Wschodniej > modernizacja i elektryfikacja linii kolejowej nr 203

Uzasadnienie realizacji

Dawna Kolej Wschodnia (Królewska Kolej Wschodnia) była budowana w latach 1842-1880. Łączyła ona Berlin z Królewcem. W pierwszym okresie budowy Kostrzyn nad Odrą otrzymał bezpośrednie połączenie kolejowe z Berlinem. W październiku 1857 roku, linia została wyprowadzona w kierunku na Gorzów i dalej do Krzyża. Do 1945 roku Kolej Wschodnia była jedną z kluczowych magistrali w tej części Europy. Zmiany polityczne

związane z zakończeniem drugiej wojny światowej i przesunięciem granic, sprawiło, że połączenie kolejowe Berlina z Królewcem straciło na znaczeniu. Jednocześnie połączenie zaczęło odgrywać kluczową rolę w komunikacji na Ziemiach Zachodnich. Połączenie kolejowe z Kostrzyna nad Odrą przez Gorzów Wielkopolski do Krzyża - ważnego węzła kolejowego, zaczęło odgrywać istotne znaczenie dla mobilności mieszkańców regionu.

Po przemianach ustrojowych w 1989 roku oraz przystąpieniu Polski w 2004 roku do Unii Europejskiej, przystąpiono do reaktywowania połączeń na linii kolejowej Berlin-Gorzów Wielkopolski- Krzyż oraz podjęto działania na rzecz rozwoju tej linii. Kluczowego znaczenia nabrała w tym zakresie działalność Wspólnoty Interesów Linia Kolejowa Berlin-Gorzów Wielkopolski EUIG (Europejskie Ugrupowanie Interesów Gospodarczych). Ugrupowanie stawia sobie także za cel działalność na rzecz ułatwiania i rozwoju działalności gospodarczej inwestorom, którzy pragną rozwinąć działalność w oparciu o funkcjonowanie transgranicznej linii kolejowej. Dostępność komunikacyjna i mobilność mieszkańców zostały uznane przez partnerów Wspólnoty za podstawowy warunek rozwoju gospodarczego. W związku z tym rozwój linii kolejowej Berlin – Kostrzyn nad Odrą – Witnica Gorzów Wielkopolski – Krzyż – Piła, przyniesie pozytywne efekty w wielowymiarowej perspektywie. Realizacja aktualnego wyzwania jakim jest modernizacja i elektryfikacja linii kolejowej 203 na odcinku Kostrzyn nad Odrą – Krzyż, przyczyni się do wzrostu konkurencyjności regionu.

Działania

1. Współpraca z Wspólnotą Interesów Linii Kolejowej Berlin-Gorzów Wielkopolski EUIG na rzecz wspierania przewozu osób i towarów na tej linii. Ważnym elementem w działalności na rzecz przywrócenia połączeń kolejowych na linii Berlin-Gorzów oraz rozwoju tej linii, będzie pozyskiwanie wsparcia na odpowiednich poziomach administracji publicznej oraz płaszczyznach politycznych (w Lubuskim, Wielkopolsce, Brandenburgii i Berlinie).
2. Wprowadzenie w ramach projektu „Transgraniczny, turystyczny system informacji wzdłuż linii kolejowej Hoppegarten -Gorzów Wielkopolski – Drezdenko”, jednolitego oznakowania turystycznego dworców i terenów wokół dworców w gminach wzdłuż linii kolejowej na trasie Kostrzyn nad Odrą – Krzyż.
3. Stwarzanie przychylnego klimatu dla inwestorów na obszarach znajdujących się w bezpośrednim oddziaływaniu linii kolejowej oraz inspirowanie ożywienia gospodarczego i rozwoju turystyki na terenach przyległych.

4. Pozyskiwanie szerokiego wsparcia (w tym mediów) na rzecz modernizacji i elektryfikacji linii kolejowej nr 203 na odcinku Kostrzyn nad Odrą – Krzyż. Prezentowanie poglądu, że elektryfikacja przyniesie pozytywne efekty w perspektywie społecznej i ekonomicznej.

II. Infrastruktura drogowa

Cel > poprawa i rozwój infrastruktury drogowej > realizacja drogowych inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych

Uzasadnienie realizacji

Poprawa i rozwój infrastruktury drogowej odgrywa istotny wpływ na dostępność komunikacyjną powiatu. Ponadto istotny wpływ odgrywa podniesienie bezpieczeństwa na drogach poprzez plan rozbudowy dróg, ich naprawy i modernizacji. Szczęólnego znaczenia nabiera budowa nowej przeprawy mostowej w Kostrzynie nad Odrą wraz z obwodnicą miasta. Realizacja zamierzonych celów przysłuży się do wzrostu mobilności mieszkańców regionu. Poprawa, modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej wpłynie na konkurencyjność powiatu, ułatwi jego powiązania z innymi ośrodkami. Należy mieć na uwadze, że komunikacyjna dostępność drogowa, jest ważnym warunkiem rozwoju gospodarczego.

Działania

1. Inwestycje drogowe w ramach przebiegu północnej drogi alternatywnej (P. D. A.).
Głównym celem realizacji inwestycji jest stworzenie korytarza drogowego, który pozwoli na prowadzenie ruchu drogowego na kierunku wschód zachód (Gdańsk – Kostrzyn nad Odrą/Dębno) z ominięciem od strony północnej m. Gorzów Wlkp.:
- a) przebudowa lub remont istniejących odcinków dróg powiatowych:
- droga powiatowa nr 1413F na odcinku skrzyżowanie z DW 132 (m. Nowiny Wielkie) – m. Stare Dzieduszyce
 - droga powiatowa nr 1410F na odcinku m. Stare Dzieduszyce – m. Lubno
 - droga powiatowa nr 1410F na odcinku m. Lubno – skrzyżowanie z DW 130
 - droga powiatowa nr 1410F na odcinku skrzyżowanie z DW 130 – m. Marvice – wiadukt w ciągu drogi ekspresowej S3

- droga powiatowa nr 1410F na odcinku wiadukt w ciągu drogi ekspresowej S3 – Santocko
- droga powiatowa nr 1406F na odcinku m. Kłodawa (DW 151) – m. Wojcieszycy
- droga powiatowa nr 1404F na odcinku m. Wojcieszycy – m. Różanki

b) budowa nowych odcinków dróg:

- budowa ronda na skrzyżowaniu drogi powiatowej nr 1413F z drogą wojewódzką nr 131 i 132 (m. Nowiny Wielkie)
- obejście w m. Stare Dzieduszyce
- budowa ronda na skrzyżowaniu drogi powiatowej nr 1410F z drogą wojewódzką nr 130
- obejście m. Mironice

2. Modernizacja (przebudowa , remont) dróg lokalnych o znaczeniu regionalnym:

- droga powiatowa nr 1406F na odcinku m. Wojcieszycy – DK 22 (m. Wawrów)
- droga powiatowa nr 1404F na odcinku m. Różanki (DK 22) – m. Janczewo (DW 158)
- droga powiatowa nr 1409F na odcinku m. Kłodawa – m. Chwałęcice
- droga powiatowa nr 1394F na odcinku m. Baczyna – m. Marwice
- droga powiatowa nr 1394F na odcinku m. Raclaw – m. Baczyna
- droga powiatowa nr 1365F na odcinku m. Gorzów Wlkp – m. Czechów
- droga powiatowa nr 1410F na odcinku m. Stare Dzieduszyce – m. Witnica (DW 132)
- droga powiatowa nr 1288F na odcinku DW 131 – m. Kołczyn

3. Budowa dróg lokalnych o znaczeniu regionalnym:

- budowa ronda na skrzyżowaniu drogi powiatowej nr 1406F z drogą krajową nr 22 (m. Wawrów)
- budowa drogi powiatowej łączącej istniejącą drogę powiatową nr 1382F z istniejącą drogą powiatową nr 2905 w Kostrzynie nad Odrą

4. Remont lub przebudowa odcinków dróg powiatowych znajdujących się w bardzo złym lub złym stanie technicznym , a w szczególności:

- droga powiatowa nr 1282F Gorzów Wlkp. - Ulim - Dzierżów - Płonica – Rudnica
- droga powiatowa nr 1288F Kłopotowo - Oksza - Kołczyn
- droga powiatowa nr 1289F Witnica - Kłopotowo - PKP Lemierzyce
- droga powiatowa nr 1351F Stare Polichno - Murzynowo
- droga powiatowa nr 1359F Zwierzyn(ul, Notecka) - Górecko - Lipki Małe - Lipki

Wielkie

- droga powiatowa nr 1365F Santok - Płomykowo - Górki Noteckie - Zwierzyn (ul. Wiejska)
- droga powiatowa nr 1382F Namyślin - Kaleńsko – Kostrzyn
- droga powiatowa nr 1383F Dąbroszyn - Warniki - Kostrzyn
- droga powiatowa nr 1384F Kostrzyn - Warniki
- droga powiatowa nr 1385F Dębno - Cychry - Dąbroszyn
- droga powiatowa nr 1386F Dargomyśl - Cychry - Kamień Mały
- droga powiatowa nr 1387F Sarbinowo - Kamień Wielki - Mościczki
- droga powiatowa nr 1388F Dębno - Mosina - Witnica
- droga powiatowa nr 1389F Białczyk - Pyrzany - Świerkocin
- droga powiatowa nr 1390F Świerkocin - Kwiatkowice
- droga powiatowa nr 1391F na odcinku Podjenin – skrzyżowanie z drogą powiatową nr 1390F
- droga powiatowa nr 1392F Jeniniec – Gostkowice
- droga powiatowa nr 1392F Lubiszyn - Lubno - Stanowice
- droga powiatowa nr 1393F Wieprzyce – Jasieniec – Chwałowice – Jeniniec
- droga powiatowa nr 1394F Lubczyno – Chwałowice
- droga powiatowa nr 1395F Płonica - Krasowiec - Maszewo
- droga powiatowa nr 1396F Koszęcin - Dzierżów - Prądocin
- droga powiatowa nr 1397F Płonica - Orzelec - Glinik - Deszczno
- droga powiatowa nr 1398F Gorzów Wlkp. (ul. Wylotowa – Oś. Poznańskie) - Borek - Brzozowiec
- droga powiatowa nr 1399F Gorzów Wlkp. – Ciecierzycy (ul. Świetlana – Oś. Poznańskie)
- droga powiatowa nr 1400F Gorzów Wlkp. – Osiedle Poznańskie - Deszczno
- droga powiatowa nr 1401F Stare Polichno - Ludziszewice - Lipki Wlkp.
- droga powiatowa nr 1402F Płomykowo - Brzezina - Górki Noteckie
- droga powiatowa nr 1403F DW 128 (m. Gralewo) – m. Płomykowo (DP 1402F)
- droga powiatowa nr 1405F DW 151 - Łośno - Zdroisko – Czechów
- droga powiatowa nr 1406F Wawrów - Czechów
- droga powiatowa nr 1407F Santoczno - Wielisławice - Bronowice
- droga powiatowa nr 1408F w m. Rybakowo
- droga powiatowa nr 1411F Łośno - Różanki
- droga powiatowa nr 1412F DK 22 – skrzyżowanie z drogą powiatową nr 1405F (m. Janczewo)

- droga powiatowa nr 1414F Łąkomini – Buszów - Brzeźno
- droga powiatowa nr 1415F Tarnów - Sosny
- droga powiatowa nr 1416F Stare Dzieduszyce - Stanowice - Gorzów Wlkp.
- droga powiatowa nr 1417F Santocko – Gorzów Wlkp.
- droga powiatowa nr 1418F Mosina – Lubiszyn - Ściechów
- droga powiatowa nr 1419F Gajewo – Lubiszyn - Tarnów
- droga powiatowa nr 1420F Myślubórz – Staw – Wysoka
- droga powiatowa nr 1421F Barnówko – Dolsk - Staw
- droga powiatowa nr 1422F Staw – Karsko - Płonno
- droga powiatowa nr 1423F Ściechów – Mystki (Dalsze)
- droga powiatowa nr 1424F Ściechów - Jastrzębiec
- droga powiatowa nr 1425F Ściechów - Chłopiny
- ul. Drzewicka (2901F), ul. Narutowicza (2905F), ul. Piastowska(2906F) w Kostrzynie nad Odrą
- droga powiatowa nr 1382F w Kostrzynie nad Odrą (ul. Asfaltowa, ul. Jagiellońska, ul. Niepodległości, ul. Orła Białego, ul. Lipowa, ul. Łączna, ul. Mickiewicza, ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego)
- droga powiatowa nr 1289F w Witnicy (ul. Krasickiego, ul. Słoneczna)
- droga powiatowa nr 1388F w Witnicy (ul. Sportowa)

5. Remont lub przebudowa obiektów mostowych w ciągu dróg powiatowych

- most w ciągu drogi powiatowej nr 1282F w m. Płonica, km 2+368
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1395F w m. Krasowiec, km 4+628
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1423F na odcinku Gajewo – Myślubórz (Mystki), km 7+644
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1389F na odcinku Witnica – Kłopotowo (Witnica I), km 0+018
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1289F na odcinku Witnica – Kłopotowo (Białczyk I), km 2+950
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1289F na odcinku Witnica – Kłopotowo (Białczyk II), km 2+901
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1391F na odcinku Jeninek – Podjenin, km 0+009
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1390F w m. Świerkocin (Świerkocin I), km 5+655
- most w ciągu drogi powiatowej nr 1389F w m. Świerkocin (Świerkocin II), km 6+050

- most w ciągu drogi powiatowej nr 1407F w m. Santoczno, km 0+238
6. Budowa oraz modernizacja chodników, parkingów, zatok autobusowych w ciągu dróg powiatowych.
 7. Budowa ciągów pieszo – rowerowych w ciągu dróg powiatowych.

PRIORYTET VIII

TWORZENIE I ROZWÓJ INFRASTRUKTURY ZWIĄZANEJ Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWEM PRZECIWPOWODZIOWYM

Cel > Tworzenie sprawnego systemu bezpieczeństwa ekologicznego > tworzenie systemu gospodarki odpadami > tworzenie systemu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego

1. Tworzenie systemu gospodarki odpadami

Uzasadnienie

Ochrona przed odpadami polega na zapobieganiu ich powstawania oraz ich minimalizacji i usuwaniu z miejsc powstawania, a także kontrolowanego ich składowania i następnie utylizacji. Kontrolowane składowanie odpadów powstałych w wyniku działalności bytowej mieszkańców powiatu, a także działalności gospodarczej przedsiębiorców, wymaga wdrożenia sprawnego systemu gospodarki odpadami. Elementem towarzyszącym kontrolowanemu składowaniu odpadów jest rozbudowa infrastruktury związanej z ochroną ziemi. Ponadto uwarunkowaniem sprawnego funkcjonowania systemu gospodarki odpadami, w tym usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest jest świadomość ekologiczna. Upowszechnianie informacji na temat segregacji odpadów i sposobu ich powstawania, jest ważnym instrumentem edukacji ekologicznej mieszkańców powiatu.

Działania

1. Wdrażanie systemu gospodarki odpadami w oparciu o Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku.
2. Współpraca z gminami, marszałkiem województwa lubuskiego oraz organami kontrolnymi w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest – zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu 2009-2032

2. Tworzenie systemu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego

Usytuowanie gmin wchodzących w skład Powiatu Gorzowskiego nad Odrą, Wartą i Notecią stwarza dla nich zagrożenie powodziowe. Bezpośrednio na niebezpieczeństwo powodziowe narażone są następujące gminy: Miasto Kostrzyn nad Odrą, Gmina Witnica, Gmina Bogdaniec, Gmina Deszczno oraz Gmina Santok. Na bezpieczeństwo zagrożonych terenów ma wpływ tworzenie sprawnego systemu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego: unormowanie wód powodziowych przez umocnienie wałów i zabezpieczenia ich przed przeciekami, oczyszczenie rowów melioracyjnych i zachowanie obszarów polderowych.

Działania

1. Wspieranie w zagrożonych gminach rozbudowy i modernizacji systemów melioracyjnych oraz wałów przeciwpowodziowych.
2. Zabezpieczenie i utrzymywanie w stałej gotowości powiatowego magazynu Przeciwpowodziowego.
3. Wdrażanie sprawnego systemu ostrzegawczego przed powodzią.
4. Prowadzenie wspólnych transgranicznych działań związanych z ochroną środowiska i ochroną przeciwpowodziową.

PRIORYTET IX

ROZWÓJ KULTURY I SPORTU

Rozwój kultury

Cel > Zwiększenie oferty kulturalnej > rozwój kapitału społecznego

Uzasadnienie realizacji

Kultura jest zjawiskiem czysto społecznym, ponieważ jest wyuczona na drodze społecznej transmisji. Kultura, której wytworem są ludzkie działania i pochodzące od nich przedmioty, rozciąga się na wszystkie sfery społecznej aktywności ludzi np. twórczość, produkcję, organizację życia społecznego, formę spędzania wolnego czasu. Jednocześnie kultura określa zasady współżycia społecznego i przez to ułatwia ludziom porozumiewanie

się oraz rozwiązywanie problemów społecznych. Kultura kreuje pozytywny wizerunek powiatu oraz kultura jako zjawisko społeczne stymuluje rozwój lokalny.

Działania:

1 Zwiększanie oferty kulturalnej, na terenach wiejskich oraz wyrównywanie szans w dostępie do niej osobom ze środowisk słabo rozwiniętych ekonomicznie

2 Wspieranie rozwoju lokalnych instytucji kultury

3 Stymulowanie oferty kulturalnej do szerokiego kręgu odbiorców i poszczególnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, osób dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów.

4 Dbłość o podtrzymanie wielokulturowości, z uwzględnieniem Kultury Kresowej, jako elementu lokalnej tożsamości.

5 Promowanie wiodących imprez o zasięgu międzynarodowym: Przystanek Woodstock, Dni Twierdzy Kostrzyn oraz imprez o zasięgu regionalnym i lokalnym: np. Święto Chleba w Bogdańcu i Święto Pieczonego Kurczaka w Deszcznie.

6 Organizacja i promocja dożynek powiatowych jako cyklicznej imprezy promującej kulturę ludową

Rozwój sportu

Cel > Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w aktywności sportowej > poprawa aktywności i sprawności fizycznej mieszkańców

Uzasadnienie

Sport posiada wartość kulturową i społeczną. Uczy rywalizacji i współzawodnictwa, buduje pozytywne więzi społeczne. Edukacyjna rola sportu polega na kształtowaniu postaw prozdrowotnych oraz wyrabiania nawyków aktywnego wypoczynku. Sport minimalizuje zagrożenia związane z niedoborem ruchu i chorobami cywilizacyjnymi. Zaangażowanie dzieci i młodzieży w rywalizację sportową przeciwdziała negatywnym zjawiskom występującym wśród młodego pokolenia jak: zażywanie dopalaczy i narkotyków, spożywanie alkoholu. Wymienione negatywne zjawiska społeczne, które często warunkują przestępczość nieletnich i młodocianych, mogą być skutecznie niwelowane poprzez upowszechnianie sportu jako alternatywy spędzania wolnego czasu. Odpowiednia oferta

programowa w zakresie sportu powszechnego dla osób w różnym wieku i różnym stanie zdrowia przyczynia się do wzrostu dobrobytu psychicznego oraz fizycznego mieszkańców.

Działania:

- 1 Wsparcie inicjatyw sprzyjających promocji aktywności ruchowej np. rajdów turystycznych.
- 2 Organizacja i przeprowadzanie zawodów sportowo-pożarniczych w ramach współdziałania ochotniczych straży pożarnych po obu stronach granicy.
- 3 Organizacja polsko-niemieckich spinningowych zawodów wędkarskich „O puchar Starosty Gorzowskiego” , jako imprezy cyklicznej.
- 4 Organizacja w cyklu dwuletnim polsko-niemieckiego dnia sportu, jako przedsięwzięcia upowszechniającego sport i kulturę fizyczną wśród dzieci i młodzieży z Polski i Niemiec.
- 5 Promocja powiatu poprzez sport

PRIORYTET X

OCHRONA PRAW KONSUMENTA

Cel > Upowszechnianie wiedzy na temat ochrony praw konsumenta, podniesienie świadomości konsumentów

Uzasadnienie realizacji priorytetu:

Wiedza na temat ochrony praw konsumenta jest wśród mieszkańców powiatu bardzo płytka i powierzchowna. Wynika to z braku znajomości podstawowych regulacji prawnych w tym zakresie wśród konsumentów. Nagminnie jest mylona gwarancja z rękojmią, przy jednoczesnym braku wiedzy na temat reklamacji towaru z tytułu jego niezgodności z umową sprzedaży. Pojęcie niedozwolonych postanowień umownych w świadomości powszechnej niemalże nie funkcjonuje. Ponadto często konsumenci nie potrafią bronić się przed niedozwolonymi praktykami rynkowymi. Świadomość możliwości uzyskania pomocy ze strony Powiatowego Rzecznika Praw Konsumentów przy rozwiązywaniu sporów konsumenckich jest wciąż niewystarczająca. Konsumenci z reguły nie czytają umów, które

podpisują. Brak znajomości podstawowych regulacji prawnych w obrocie konsumenckim, jest wykorzystywany przez przedsiębiorców i dotyczy to wielu dziedzin, także ochrony zdrowia. Z uwagi na położenie powiatu w regionie przygranicznym, szczególnego znaczenia nabiera ochrona praw konsumenta z perspektywy transgranicznej.

Działania:

1. Objęcie edukacją konsumencką grupy szczególnie narażonych na łamanie praw konsumenta, to znaczy młodzież oraz seniorów. Edukacja będzie realizowana w formie cyklicznych warsztatów w wytypowanych szkołach średnich na terenie powiatu gorzowskiego oraz podczas warsztatów organizowanych w ramach funkcjonowania Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Podczas warsztatów będą omawiane kazusy oraz zostanie uczestnikom warsztatów przekazana wiedza na temat procedury reklamacji towaru w przypadku niezgodności towaru z umową, sprzedaży towaru na odległość, sprzedaży w poszczególnych sektorach usług np. usług turystycznych, usług świadczonych przez operatorów sieci komórkowych, usług finansowych świadczonych przez para banki., usług medycznych.

2. Promocja medialna ochrony praw konsumenta – utworzenie odnośnika na stronie internetowej Powiatu Gorzowskiego, w tym zamieszczenie informacji na temat mediacji jako sposobu rozwiązywania sporów pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą.

3. Pogłębienie współpracy z partnerami niemieckimi w ramach ochrony praw konsumenta (Polsko-Niemieckim Centrum Informacji Konsumenckiej we Frankfurcie nad Odrą oraz Centralą Konsumencką w Brandenburgii). Pogłębienie współpracy będzie polegało na wymianie informacji, między innymi w ramach organizowanych konferencji oraz prowadzeniu wspólnych akcji informacyjnych skierowanych do polskich i niemieckich konsumentów.

IV. PROMOCJA POWIATU

Promocja poprzez odpowiednio dobrane środki oddziaływania na odbiorców, ma zwiększyć ich wiedzę na temat zasobów powiatu oraz zachęcić do skorzystania z proponowanej oferty. Działalność promocyjna powiatu powinna mieć szeroki zasięg oraz powinna polegać na informowaniu, przekonywaniu oraz wpływaniu na decyzje odbiorców. Promocja pociąga za sobą określone koszty. Jednak efekty promocji powinny przynieść dla powiatu wymierne korzyści, przekraczające wartość dokonanych nakładów. Promocja powiatu powinna być skoncentrowana głównie na dwóch segmentach: promocji zasobów turystycznych oraz promocji ukierunkowanej na inwestorów.

1.Promocja zasobów turystycznych

Promocja zasobów turystycznych powinna być ukierunkowana na upowszechnianie informacji o produktach markowych powiatu oraz wytyczonych szlakach turystycznych na jego terenie. Rzetelna informacja turystyczna jest podstawową przesłanką planowania podróży przez turystów. Dlatego warto rozważyć powołanie stałego lub sezonowego (powiatowego) punktu informacji turystycznej. Istotnym narzędziem w działaniach promocyjnych jest korzystanie z elektronicznych środków przekazu. Z uwagi na rozwój społeczeństwa informatycznego, środek ten staje się powszechnym instrumentem docierania do odbiorców oferty turystycznej. W związku z tym wskazane jest skorzystanie z otwartego projektu jakim jest serwis internetowy zamieszczony na stronie: www.kochajlubuskie.pl oraz serwis zamieszczony na stronie: www.ziemialubuska.pl

Także informacja o zasobach turystycznych powiatu może być zamieszczona w serwisie internetowym: [Gminy Turystyczne.pl](http://GminyTurystyczne.pl) oraz na stronie: Stowarzyszenie Kraina Szlaków Turystycznych. Lokalna Grupa Działania. Ponadto wskazane jest aby informacje o turystycznych produktach markowych powiatu oraz wytyczonych szlakach turystycznych, zostały zamieszczone na stronie internetowej powiatu oraz poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu. Równocześnie należy rozważyć wydanie folderów promujących produkty markowe Powiatu Gorzowskiego oraz wytyczonych na jego terenie szlaków turystycznych. Należy także pamiętać, że na promocję turystyczną powiatu, składają się też bezpośrednie relacje osób, które odwiedziły już powiat i rozpowszechniają informacje oraz swoje spostrzeżenia kolejnym, potencjalnym turystom. Jest to ta forma promocji, która wytwarza bezpłatną reklamę i powinna zachęcić inne osoby do przyjazdu.

2.Promocja ukierunkowana na inwestorów

Istotne jest przekazanie potencjalnym inwestorom podstawowych danych o lokalnej gospodarce, terenach inwestycyjnych, infrastrukturze i dostępności komunikacyjnej. Wskazane jest opracowanie jednego, wspólnego katalogu ofert inwestycyjnych dla całego powiatu, który to katalog będzie sukcesywnie uaktualniany i uzupełniany. Powinny to być materiały o sprecyzowanym profilu. Niezależnie od tego zasadne jest utworzenie katalogu w wersji elektronicznej oraz jego dostępność na stronie internetowej powiatu. Kreowaniu pozytywnego wizerunku powiatu w obiorze potencjalnych inwestorów ważną rolę odgrywa kultura. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz oferta programowa w sferze kultury dla osób w różnym wieku, buduje pozytywny wizerunek jednostki samorządowej na zewnątrz. W związku z tym bogata oferta w sferze kultury stymuluje rozwój gospodarczy i wpływa na rynek pracy.

V. WSPÓŁPRACA POWIATU GORZOWSKIEGO Z POWIATAMI PARTNERSKIMI

Współpraca partnerska odgrywa ważną rolę w budowaniu pozytywnego wizerunku powiatu. Umożliwia także korzystanie z doświadczeń partnerów, w poszczególnych obszarach zakreślonych umową partnerską. Ponadto współpraca partnerska przyczynia się do rozwoju społeczności lokalnej. Powiat Gorzowski obok współpracy z partnerami krajowymi, nawiązał także współpracę z partnerami zagranicznymi z Niemiec i Ukrainy. Oparcie współpracy na zasadzie wzajemnego poszanowania, stwarza szanse do jej efektywnego wykorzystania.

Powiat Gorzowski na mocy listu intencyjnego z 16 czerwca 2012 roku prowadzi partnerską współpracę z Powiatem Wałeckim, Powiatem Strzelecko-Drezdeneckim oraz Powiatem Czarnkowsko-Trzcianeckim. W ramach zawiązanej współpracy przyjęto następujące priorytety odnoszące się do rozwoju Powiatu Gorzowskiego: rozwój i promocję żeglugi oraz turystyki wodnej na Warcie i Noteci, modernizację i przebudowę drogi krajowej nr 22, modernizację i rozwój linii kolejowej Berlin-Gorzów Wielkopolski -Krzyż-Piła, stworzenie wspólnej sieci ścieżek rowerowych i pieszych szlaków turystycznych.

Ponadto Powiat Gorzowski w dniu 8 maja 2008 roku nawiązał partnerską współpracę z Powiatem Strzelecko-Drezdeneckim. Współpraca dotyczy wspólnych przedsięwzięć

w sferze społecznej i gospodarczej. Podjęcie współpracy zostało podyktowane wspólnym sąsiedztwem geograficznym oraz w zbieżnymi dążeniami na rzecz lokalnego rozwoju.

W dniu 4 listopada 2010 roku Powiat Gorzowski przystąpił do porozumienia o współpracy pomiędzy samorządami terytorialnymi Aglomeracji Gorzowskiej. W ramach porozumienia Powiat Gorzowski współpracuje z Powiatem Międzyrzeckim, Powiatem Myśliborskim, Powiatem Słubickim, Powiatem Strzelecko-Drezdeneckim, Powiatem Sulęcińskim oraz Gorzowem Wielkopolskim, miastem na prawach powiatu. Członkami Aglomeracji Gorzowskiej są wszystkie gminy wchodzące w skład Powiatu Gorzowskiego. Samorzady terytorialne zrzeszone w Aglomeracji Gorzowskiej postawiły sobie za cel osiągnięcie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu.

Powiat Gorzowski wykorzystuje swoje usytuowanie na zachodniej granicy Polski oraz sąsiedztwo z Republiką Federalną Niemiec. W dniu 1 czerwca 1999 roku powiat Gorzowski zawarł partnerskie porozumienie o współpracy z Powiatem Ziemskim Marchijsko-Odrzańskim z siedzibą w Seelow. Współpraca polega na wzajemnej wymianie doświadczeń oraz pogłębianiu kontaktów we wszystkich aspektach działalności administracji samorządowej na szczeblu powiatu. Należy zaznaczyć, że Powiat Gorzowski oraz wchodzące w jego skład gminy są członkami Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu *Pro Europa Viadrina*. Celem stowarzyszenia jest reprezentacja jej członków oraz działalność na rzecz realizacji wspólnych dążeń, także przy udziale i wsparciu partnerów niemieckich. Współpraca polsko-niemiecka przyczynia się do podnoszenia poziomu życia obywateli mieszkających w obszarze granicznym, a także tworzenia zintegrowanego polsko-niemieckiego obszaru gospodarczego. Ważnym elementem w działalności Powiatu jest także otwarcie się na partnerów wschodnich i zawarcie w dniu 16 maja 2009 roku porozumienia o współpracy partnerskiej z Rejonem Sumskim, Obwodu Sumskiego na Ukrainie. Obok oficjalnych kontaktów, porozumienie przewiduje rozwijanie więzi pomiędzy indywidualnymi mieszkańcami. Bezpośrednie kontakty ułatwiają wzajemne poznanie się i zrozumienie oraz sprzyjają działaniom zmierzającym do pogłębienia współpracy.

Kooperacja z partnerami zagranicznymi jest jednym z elementów wykorzystywania szans rozwojowych Powiatu Gorzowskiego.

VI. PODSUMOWANIE

Powiat Gorzowski dysponuje dużym potencjałem naturalnym, kulturowym oraz społecznym, który wymaga rozwoju. Ponadto Powiat Gorzowski posiada dobre warunki do rozwoju gospodarczego opartego na wiedzy i innowacyjności. Umiejętne wykorzystanie wymienionego potencjału rozwojowego warunkuje osiągnięcie spójności i konkurencyjności. Rozbudowa funkcji metropolitalnych przez Gorzów Wielkopolski i oddziaływanie ich na sąsiednie gminy, zwiększa szanse na wzmocnienie potencjału rozwojowego Powiatu Gorzowskiego.

Pozytywny efekt realizacji działań w określonych priorytetach, w znacznym stopniu jest uzależniony od współpracy wszystkich podmiotów zainteresowanych rozwojem Powiatu Gorzowskiego. Ponadto wskazane cele zostaną osiągnięte przy harmonijnej współpracy podczas uzupełniających się zadań administracji samorządowej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Gorzowskiego z horyzontem czasowym do 2020 roku jest dokumentem otwartym i dopuszcza zmiany z uwagi na dynamizm i zmianę uwarunkowań jej realizacji. Dlatego wskazane jest powołanie zespołu doradczego, którego zadaniem będzie monitorowanie przebiegu realizacji Strategii oraz przedstawianie wniosków zarządowi powiatu.